

lavola

DIAGNOSI SOBRE LES CAPACITATS I PRÀCTIQUES DEL SECTOR DE LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT CATALÀ EN MATÈRIA DE SOSTENIBILITAT, MEDI AMBIENT I CANVI CLIMÀTIC

Barcelona, novembre del 2019

Generalitat de Catalunya

1	INTRODUCCIÓ	5
2	OBJECTIUS	7
3	CONTEXT	8
4	MARC TEÒRIC I DOCUMENTS DE REFERÈNCIA	15
5	METODOLOGIA	17
6	ANÀLISI DE LA INFORMACIÓ.....	24
6.1.1	ANÀLISI DE LA INCORPORACIÓ ACTUAL DE LA SOSTENIBILITAT AMBIENTAL A L'ACCD.....	24
6.1.2	ANÀLISI DEL SECTOR DE LA COOPERACIÓ A CATALUNYA DES D'UNA PERSPECTIVA AMBIENTAL	33
6.1.3	ANÀLISI DE LES CAPACITATS I PRÀCTIQUES DEL TERCER SECTOR AMBIENTAL CATALÀ.....	43
6.1.4	AGENTS IMPLICATS EN LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT I CREACIÓ DE XARXES I ALIANCES.....	47
6.1.5	INTEGRACIÓ DELS EIXOS ECONÒMIC, SOCIAL I AMBIENTAL EN LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT.....	59
7	CONCLUSIONS	65
8	ORIENTACIONS I RECOMANACIONS	66
9	BIBLIOGRAFIA.....	71
	ANNEX I	74

1 INTRODUCCIÓ

L'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD), és una entitat de dret públic de la Generalitat creada per les disposicions de la Secció Cinquena de la Llei 31/2002, de 30 de desembre, que gaudeix de personalitat jurídica pròpia i que ajusta la seva activitat al dret privat i a les normes de la Llei 31/2002, de 30 de desembre. L'ACCD té per objecte executar i gestionar la política de cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya seguint les directrius establertes per l'òrgan competent en matèria de relacions exteriors. Els estatuts de l'ACCD, que en defineixen la naturalesa, l'organització i les funcions, es van aprovar l'any 2003 mitjançant Decret del Govern de la Generalitat, amb la deliberació i el dictamen previs dels òrgans consultius establerts per la Llei de cooperació al desenvolupament.

La política i les activitats en matèria de cooperació al desenvolupament impulsades des de la Generalitat de Catalunya es planifiquen mitjançant dos instruments essencials: els plans directors i els plans anuals de cooperació al desenvolupament. Els Plans directors són l'instrument principal de planificació estratègica de la política pública de cooperació al desenvolupament i són, per tant, el principal document programàtic que regeix les activitats de l'ACCD. Aquests fixen els principis i valors que guien la política pública de cooperació, les prioritats geogràfiques i sectorials, els objectius estratègics, els resultats i els mitjans humans, materials i econòmics per a la seva consecució.

La sostenibilitat, en la seva triple dimensió (social, ambiental i econòmica) ja va ser incorporada en el primer pla director de la cooperació catalana (el Pla Director 2003-2006). I no ha estat només un objectiu específic, sinó també un objectiu transversal (de manera més o menys explícita) en els diferents plans directors.

S'observa així la voluntat de la DGCD i l'ACCD d'integrar la sostenibilitat ambiental en el sector de la cooperació al desenvolupament català.

Aquest compromís es torna a veure reflectit a través de la recent publicació del Pla Director de cooperació per al desenvolupament 2019-2022, que ha establert la garantia d'un medi ambient saludable i com a motor d'un desenvolupament humà sostenible com a uns dels objectius estratègics.

Tot i els esforços duts a terme, s'ha detectat que la integració de la sostenibilitat ambiental en la política de cooperació al desenvolupament encara no és un fet. D'aquesta manera s'entén que el primer pas per assolir aquest objectiu és incorporar-la en la planificació, en el seguiment i avaluació estratègica, en tot el cicle de les actuacions de la cooperació de la Generalitat, així com contribuir a crear una cultura de la sostenibilitat en la seva triple dimensió entre els actors de la cooperació a Catalunya, els actors de desenvolupament als països prioritaris i en relació als col·lectius especialment vulnerables.

L'ACCD ha encarregat formalment a un grup d'experts, format per les persones que signen aquest informe, l'elaboració d'una diagnosi sobre les capacitats i pràctiques del sector de la cooperació al desenvolupament català en matèria de sostenibilitat, medi ambient i canvi climàtic.

Els objectius d'aquesta primera tasca són: elaborar una diagnosi sobre les capacitats i pràctiques del sector de la cooperació al desenvolupament catalana en matèria de sostenibilitat, medi ambient i canvi climàtic, i proposar orientacions i recomanacions operatives, que permetin integrar la sostenibilitat ambiental en la política de cooperació al desenvolupament.

Per realitzar aquesta activitat s'utilitzaran àmbits i indicadors de sostenibilitat que permetran valorar els aspectes ambientals, econòmics i socials de la sostenibilitat.

En aquest sentit, cal fer una consideració important respecte a l'exercici que aquí es presenta. Aquest no és exhaustiu ni s'ha de concebre com una avaluació stricto sensu. La següent diagnosi pretén ser una revisió d'allò que s'ha estat fent i prioritzant fins ara des de l'ACCD, que permeti valoritzar aquelles experiències, aliances i instruments que contribueixin a reforçar la integració de la sostenibilitat ambiental en la política de cooperació al desenvolupament.

2 OBJECTIUS

PROPÒSIT GENERAL

- Enfortir la integració de la sostenibilitat ambiental en la política de cooperació al desenvolupament
- Reforçar els lligams entre el sector ambiental i el de cooperació al desenvolupament de la societat civil catalana
- Garantir que la política pública de cooperació de la Generalitat de Catalunya doni la resposta als compromisos que s'han marcat

OBJECTIUS ESPECÍFICS DE LA DIAGNOSI

- Identificar les capacitats i pràctiques del sector de cooperació al desenvolupament catalana en matèria de sostenibilitat, medi ambient i canvi climàtic
- Detectar les sinergies, oportunitats i potencials existents amb el sector ambiental
- Proposar orientacions i recomanacions operatives que permetin integrar la sostenibilitat ambiental en la política de cooperació al desenvolupament

3 CONTEXT

Aquest document es desenvolupa en base al concepte de sostenibilitat. El desenvolupament sostenible és un concepte que apareix per primera vegada en 1987 amb la publicació de l'Informe Brundtland, que alertava de les conseqüències mediambientals negatives del desenvolupament econòmic i la globalització i tractava de buscar possibles solucions als problemes derivats de la industrialització i el creixement de la població. Es definia així com “el desenvolupament que satisfà les necessitats de la generació present sense comprometre la capacitat de les generacions futures per satisfer les seves pròpies necessitats”.

Es concep la idea que “el desenvolupament sostenible implica per als països del nord disminuir i, en el cas dels països del sud, buscar fórmules per a sortir de la pobresa sense caure en models de creixement no sostenibles”¹. Tenint en compte l'anterior, s'ha d'entendre que el creixement accelerat de la població, l'actual sistema econòmic i el fort impacte mediambiental posen en risc la humanitat, i que cal desenvolupar polítiques eficaces on tots els actors es comprometin a disminuir aquest impacte, a través d'estratègies reals i efectives.

No obstant això, és cada vegada més evident que la recerca de la sostenibilitat i del desenvolupament sostenible exigeix integrar factors econòmics, socials, culturals, polítics i ecològics. Aspectes com la justícia ambiental², l'ecologia política³ el deute ecològic⁴ o

¹ Informe final assistència tècnica per a la definició i posada en marxa del procés de participació de l'elaboració de les directrius de sostenibilitat de la cooperació, Fundació Solidaritat UB, 2013.

² El concepte de justícia ambiental va sorgir als Estats Units, "a través de l'activisme de base, en el moviment pels drets civils, i va ser el resultat de la lluita de la classe baixa, sovint comunitats de persones de color en contra d'incineradores i abocadors de residus tòxics que, per accident, i sovint intencionadament, van ser situats prop dels seus llocs de residència" (Guha, R. Y J. Martinez Alier, *Varieties of environmentalism: essays North and South*, Earthscan, 1997). Per tant, segons ens indica Warner (2002: 36) l'escala del concepte de justícia ambiental transcendeix la forma en què es distribueixen tant la vulnerabilitat mediambiental com els riscos tòxics, amb l'objectiu d'incorporar qüestions relacionades amb l'equitat social, econòmica i racial, no només en relació amb el medi ambient natural, sinó també amb la forma en què creem i gestionem el territori. És important subratllar, per tant, la dualitat del concepte de la justícia ambiental, tant com a moviment social, com a objecte d'actuació pública. Warner, K., "Linking local Sustainability Initiatives with Environmental Justice" a *Local Environment* 7, 2002, 35-47. Un concepte que progressivament s'ha anat enriquint amb noves idees i que acull components de la no discriminació de beneficis i perjudicis ambientals així com mecanismes participatius de decisió que puguin fer viable un repartiment equitatiu d'aquells entre una comunitat de justícia composta per ens (subjectes i objectes) localitzats, actuals i futurs, els quals poden ostentar drets i obligacions desiguals. Moreno, Antonio, "Justicia ambiental: del concepto a la aplicación en planificación y análisis de políticas territoriales" en *Scripta Nova: Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales* 14 (316), 2010.

³ L'ecologia política és un espai de pensament en què conflueixen diverses disciplines, com l'economia, la sociologia, l'antropologia, la història ambiental, la geografia, entre d'altres. Hi ha un cert consens a reconèixer que té com a objecte estudiar les formes en que els diferents grups socials es relacionen amb els llocs en què viuen, donen sentit als seus mons i postulen les formes que consideren més adequades d'accedir a i utilitzar els elements biofísics. Straccia, P. H., y Pizarro, C. A., "Ecología política: aportes de la sociología y de la antropología" a *Cuadernos de Desarrollo Rural*, 16(84), 2019. Per exemple, Palacio Castañeda defineix, des d'una perspectiva sociològica, defineix l'ecologia política com "un camp de discussió inter i transdisciplinari que reflexiona i discuteix les relacions de poder entorn de la natura, en termes de la seva fabricació social, apropiació i control d'ella o parts d'ella, per diferents agents sociopolítics" (Palacio Castañeda, G., "Breve guía de introducción a la ecología política (Ecopol): orígenes, inspiradores, aportes y temas de actualidad" en *Gestión y Ambiente*, 9(3), 7-20, 2006.

⁴ El deute ecològic és un concepte econòmic que va tenir el seu origen en la literatura escrita i en les aportacions realitzades per part dels moviments populars del Sud, en concret de l'Institut d'Ecologia Política de Xile, en ocasió de la Cimera de Rio de Janeiro (1992). El deute ecològic és per tant el deute tret pels països industrialitzats amb els altres països a causa de l'espoli històric i present dels recursos naturals, els impactes ambientals exportats i la lliure utilització de l'espai ambiental global per a dipositar els residus. Reflectiria el que el Nord deu al Sud per aquest saqueig que, tot i que originat en l'època colonial, ha continuat incrementant-se i presenta avui unes característiques, no només econòmiques sinó socials i mediambientals, que el fan perfectament objectivable. Barcena Iñaki y Lago Rosa, "Deuda ecológica vs responsabilidad social corporativa: las empresas transnacionales ante la crisis socio ecológica" a *Lan Harremanak/Revista de relaciones Laborales*, núm.. 19, 2008.

l'ecofeminisme⁵ són conceptes que cada vegada prenen més rellevància en la societat civil i els organismes públics.

A nivell empresarial, John Elkington, estableix el que és conegut com “The triple bottom line”. Es tracta d'un marc o teoria que recomana a les empreses a què es comprometin a centrar-se en preocupacions socials i ambientals de la mateixa manera que ho fan els beneficis. Per tant planteja un triple resultat: benefici, persones i planeta. Aquest plantejament permetrà avaluar el nivell de compromís d'una empresa amb la responsabilitat social corporativa i el seu impacte en el medi ambient al llarg del temps. L'objectiu és doncs, poder gestionar una empresa de manera que no només obtingui beneficis econòmics, sinó que també millori la vida i el planeta.

El desenvolupament humà, entès com un procés continu que permet millorar la qualitat de vida de les persones, està unit inqüestionablement a la resolució dels problemes ambientals, ja que el sistema actual d'aprofitament dels recursos naturals i la degradació del medi ambient posa en perill aquest desenvolupament. El medi ambient és el suport primari de la vida al nostre planeta ja que ens proveeix els elements essencials per a la nostra pròpia existència, però també ens proveeix de l'energia i matèries primeres necessàries per a la producció de béns i serveis que es tradueix en un increment del nostre propi benestar material. Així mateix, el medi ambient també actua com a receptor dels residus que generem, tenint en compte que aquest té una capacitat d'assimilació limitada.

La degradació ambiental i el canvi climàtic constitueixen problemes globals i els seus impactes s'estenen arreu del món. No obstant, de forma general, s'assenteix que són els països empobrits no només els que han contribuït en menor mesura a aquesta problemàtica, sinó també els que compten amb menys capacitat d'adaptació i, per tant, els que pateixen en major mesura les seves conseqüències. El medi ambient és la principal font de recursos per al desenvolupament de processos productius, per al consum directe i per tant, per a l'economia.

És tracta doncs d'un fenomen que no coneix els límits geogràfics, sinó que aconsegueix una dimensió que es projecta en l'àmbit nacional, internacional i global. La materialització de la resposta a aquest context, es va produir a l'any 1992 amb la Convenció Marc de Nacions Unides sobre Canvi Climàtic (CMNUCC), el 1997 amb el Protocol de Kyoto, i ha anat evolucionant fins a l'adopció en 2015 de l'Acord de París, on per primera vegada s'estableix un full de ruta cap a un nou model de desenvolupament amb la participació de tots els països. L'Acord de París, entre els seus objectius, juntament amb els de reducció emissions i millora de la capacitat d'adaptació, s'inclou que els fluxos financers han de ser coherents amb la transició cap a un model baix en carboni i resiliència al canvi climàtic. És important que els programes de cooperació internacional amb països en desenvolupament tinguin present la coherència dels fluxos financers amb aquest Acord.

⁵ L'ecofeminisme és el terme originalment emprat per Françoise d'Eaubonne (Françoise d'Eaubonne, *El feminismo o la muerte*, París, 1974) per assenyalar que el capitalisme dirigit des del patriarcat mantenia un control sobre la reproducció humana amb interessos purament productius, el que conduïa cap a crisis ecològiques i alimentàries. La posició de Françoise d'Eaubonne sobre les condicions socials del seu temps i també pel que fa a el sistema productiu, és que les dones han tingut un paper destacable en el desenvolupament modern de les relacions de gènere per ser capaces d'engendrar nous individus a la societat i per la intrínseca qualitat de l'enteniment de la creació de nova vida. A partir d'aquesta idea, s'han suscitat nombroses tendències teòriques que tenen com a primer objectiu aconseguir un desenvolupament sostenible que disminueixi els riscos als quals s'enfronta el planeta i la població en l'actualitat. En segon lloc, es tracta d'aconseguir el reconeixement dels múltiples nivells d'opressió que pateixen les dones i altres grups vulnerables davant l'activitat capitalista contemporània. Azamar Alonso, Aleida, “Ecofeminismo: pobreza y ruralidad en México” a *Política y Cultura*, Issue 51, 2019.

Així, la Comissió Europea (CE) va alertar sobre la degradació ambiental i el canvi climàtic en el document de debat sobre el full de ruta de la Unió Europea per complir els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'ONU per 2030⁶.

Arribat a aquest punt però, s'ha de destacar que en les últimes dècades s'ha estat parlant de forma continuada sobre el canvi climàtic, és a dir sobre els canvis naturals del sistema climàtic planetari, els cicles interglacials que succeeixen cada desena de milers d'anys. Actualment però, s'afirma que no és un concepte útil per referir-se al fenomen actual, ja que "canvi" és un concepte neutre-positiu, que no reflecteix la gravetat i la magnitud del forçament climàtic generat pels humans. Es comença així a parlar sobre Crisi climàtica, que fa referència a la situació en què ens trobem com a conseqüència de dècades d'increment de les emissions de gasos d'efecte hivernacle. Descriu la inestabilitat actual i que, com totes les crisis, si no se soluciona pot empitjorar (com en el cas de les crisis econòmiques, polítiques o socials). Per tant, l'expressió 'canvi climàtic' té un sentit analític, de pura observació, mentre que 'crisi climàtica' en remarca la urgència i conté en si mateix una crida a l'acció.

El cinquè informe d'avaluació de l'IPCC⁷ presenta els principals riscos derivats del canvi climàtic en les diferents regions del món. Tenint en compte les prioritats geogràfiques que s'estableixen en les bases reguladores de les subvencions, que engloben principalment Amèrica Central i Àfrica, a continuació es detallen els principals riscos en aquestes àrees:

Amèrica Central i del Sud:

- Menor disponibilitat d'aigua i major nombre d'inundacions i esllavissades de terra.
- Menor producció i qualitat dels aliments.
- Propagació de malalties trameses per vectors.

Àfrica:

- Intensificació de factors d'estrès sobre els recursos hídrics.
- Reducció de la productivitat dels cultius i mitjans de subsistència i la seguretat alimentària.
- Malalties transmeses per vectors i per l'aigua.

Per altra banda, seguidament es mostren algunes problemàtiques socials íntimament lligades al medi ambient.

Problemes ambientals, problemes humans:

El medi ambient no és aliè a l'espècie humana. Les característiques físiques, químiques i biològiques del medi que ens envolta ofereixen el marc òptim per al nostre desenvolupament. L'erradicació o alteració de qualsevol dels seus elements o fluxos de matèria o energia, pot desembocar en una pèrdua de la funció que desenvolupava aquest ecosistema, provocant una gran transcendència social i econòmica. Hi ha, clarament, un relació intrínseca entre el medi ambient i les problemàtiques socials globals.

⁶ Comissió Europea "Documento de reflexión para una Europa sostenible de aquí a 2030", COM (2019) 22 de 30 de GENER de 2019.

⁷ IPCC "Climate Change 2014. Impacts, Adaptation and Vulnerability" (2014)

Els conflictes socioambientals:

Els conflictes socioambientals poden ser definits com: situacions en les quals hi ha un xoc d'interessos entre persones o grups que usen un bé o un servei ambiental, o entre els que causen un problema ambiental i els que pateixen les conseqüències. Els conflictes socio-ambientals poden també ser ocasionats per diferències en l'accés als recursos i en la distribució de béns i / o serveis ambientals⁸.

Per tant, per una banda, el desequilibri en l'accés i ús dels recursos naturals entre els Estats, o dins el mateix estat, pot ser una causa d'inseguretat i de conflicte; i, per altra banda, els conflictes armats també poden tenir efectes en el medi ambient i accelerar la degradació ambiental.

Desarmament per la sostenibilitat ambiental:

Vinculat amb allò exposat anteriorment, les Nacions Unides ha declarat la vinculació entre el desarmament, el control d'armes i el desenvolupament. Hi ha una clara evidència que l'acumulació excessiva d'armes desvia els recursos necessaris per al desenvolupament i impulsa els conflictes armats i la violència, provocant morts i patiment innecessaris, desigualtat social i degradació ambiental. Per tant, la incapacitat d'establir sistemes de control d'armes i desarmament eficaços resulta devastador per al desenvolupament socioeconòmic, la pau, la seguretat i el benestar humà.

La pròpia Carta de Nacions Unides a l'article 26 reconeix el desarmament com una condició prèvia per a la pau duradora, la seguretat i el desenvolupament. Aquest fa una petició de manteniment de la pau i seguretat internacionals amb el mínim desviament possible dels recursos humans i econòmics del món vers les armes.

L'Agenda 2030 i els ODS ofereixen una oportunitat única per revisar la relació històrica entre el desarmament i el desenvolupament. Així per exemple, a través de l'ODS 16.4 per reduir de forma significativa els fluxos d'armes il·lícits, l'Agenda 2030 reflecteix explícitament la importància del control d'armes per promoure la pau, la seguretat i el desenvolupament sostenible. Un altre clar exemple és que el desarmament i el control d'armes pot impulsar el progrés per assolir l'ODS 3 sobre bona salut i benestar, ja que la violència armada és la principal causa de la mort prematura i l'origen clau de ferides, discapacitat, trauma psicològic i malalties. I així es podrien afegir d'altres exemples.

En definitiva, la guerra i els conflictes armats representen un risc per a la humanitat però també per altres formes de vida i pel nostre planeta. Dècades de cruents enfrontaments a països com l'Afganistan, Colòmbia o l'Iraq han portat a una immensa pèrdua de recursos naturals. Només a l'Afganistan, s'han detectat taxes de desforestació que han assolit el 95% en algunes àrees⁹, amb les repercussions socials que aquesta té implícita.

Els refugiats o migrants climàtics:

El 1990 el Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC) va advertir que la migració humana podria ser una de les conseqüències més greus del canvi climàtic. Milions de persones haurien de desplaçar-se degut a l'erosió de la línia costanera, de les inundacions, els

⁸ CASTILLO, D., (2008), El análisis sistémico de los conflictos ambientales: complejidad y consenso para la administración de los recursos comunes, en SALAMANCA, M. (coord.), Las prácticas de la resolución de conflictos en América Latina, Instituto de Derechos Humanos, Universidad de Deusto, Bilbao.

⁹ Missatge del Director Executiu d'ONU Medi Ambient, Erik Solheim, en el Dia Internacional per a la Prevenció de l'Explotació del Medi Ambient en la Guerra i els Conflictes

estralls en l'agricultura, etc. i veure's obligades a demanar refugi. Diverses problemàtiques sorgeixen d'aquesta situació. En primer lloc, esdevé un concepte que no existeix encara legalment. El terme refugiat per descriure les persones que fugen de pressions mediambientals no és estrictament adequat dins el marc de la llei internacional. Aquest fet provoca una situació d'inseguretat, en tant que la funció de l'estatus que se'ls hi atorgui els compromisos i obligacions de la comunitat internacional variaran. Aquest desplaçaments en massa també podran provocar tensions polítiques i tensions entre la comunitat que els acull.

Drets humans i medi ambient:

Anys enrere, en absència d'un dret explícit a un medi ambient saludable, els defensors del medi ambient van començar a raonar com la contaminació, el abocar residus tòxics, i molts altres tipus de danys al medi ambient, interferien en la possibilitat de gaudir dels drets humans. Actualment ja ningú té el dubte que el dany ambiental interfereix en el ple gaudi d'aquests drets. És impossible gaudir d'una àmplia gamma de drets, incloent-hi els drets a la vida i salut, sense un medi ambient saludable.

S'evidencia doncs que els drets humans i el medi ambient es donen suport l'un a l'altre. Les persones han de poder gaudir de drets com ara el dret a la informació, participació i solució, per tal de poder garantir que el medi ambient sigui protegit. Els estats han de garantir que aquests drets es respecten i protegeixen. Per altra banda, el dret a un medi ambient sa és necessari per poder gaudir dels drets a la salut, l'alimentació, l'aigua, l'habitatge, i així successivament.

S'usa l'expressió "defensor dels drets humans" per descriure la persona que, individualment o juntament amb altres, s'esforça a promoure o protegir aquests drets.

En particular, John Knox - relator especial de les Nacions Unides per als drets humans i el medi ambient, manifesta que "llevat que la comunitat internacional reforci el seu suport i millori la seva protecció als defensors dels drets humans ambientals (DDHA), serà impossible el ple gaudi dels drets humans i la realització dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de 2030". Per tant, la seva protecció és vital.

Global Witness va dur a terme una primera revisió integral del nombre d'assassinats de DDHA a tot el món. Començant a principis de 2002 i cobrint fins a finals de 2013. Aquesta organització va trobar que almenys 908 persones havien mort per protegir els seus drets a la terra i al medi ambient. Més del 90% de les morts registrades van ocórrer en només nou països.

Les dones i el medi ambient:

Des de temps ancestrals, les dones han tingut una relació especial amb la natura. Tal i com ha reconegut àmpliament Nacions Unides, les dones contribueixen en gran mesura al benestar i el desenvolupament sostenible de les seves comunitats, així com al manteniment dels ecosistemes, la diversitat biològica i els recursos naturals del planeta.

Les dones, en especial en els països empobrits, són les que generalment recullen l'aigua per cuinar i netejar, utilitzen la terra per a la ramaderia, busquen menjar en els rius i esculls, recullen la llenya, etc. És a dir utilitzen i interactuen amb els recursos naturals i els ecosistemes diàriament.

És per això que també són les primeres a veure's afectades pel canvi climàtic i la degradació dels recursos naturals en general quan han de recórrer distàncies cada vegada més llargues per trobar el que necessiten per alimentar la seva família o es poden veure més afectades durant l'embaràs i la maternitat, en tant la seva salut es troba en un moment de major vulnerabilitat.

No obstant això, el reconeixement del que les dones aporten o poden aportar a la supervivència del planeta i al desenvolupament, segueix sent limitat. La desigualtat de gènere i l'exclusió social segueixen augmentant els efectes negatius de la gestió ambiental insostenible i destructiva sobre les dones i les nenes. D'aquí la necessitat d'apoderar a les dones per visibilitzar i potenciar la seva contribució a un desenvolupament sostenible i minimitzar els impactes negatius que pateixen. Segons la FAO, les dones representen quasi la meitat de la mà d'obra agrícola i, per tant, tenen un paper essencial a l'hora de garantir la nutrició de les seves famílies i de la comunitat, però també a l'hora de gestionar els recursos naturals.

D'aquest context sorgeix el concepte d'ecofeminisme, mencionat amb anterioritat, que d'acord a les diferents corrents ecofeministes implicaria la recerca d'una profunda transformació en la manera en què les persones ens relacionem entre elles i amb la natura, substituint les fórmules d'opressió, imposició i apropiació i superant les visions antropocèntriques i androcèntriques.

Actuació governamental dins d'aquest context:

Dins aquest context, i en el marc del Pla Director 2011-2014, la Direcció General de Cooperació al Desenvolupament (DGCD), l'ACCD i la Direcció General de Polítiques Ambientals de la Secretaria de Medi Ambient i Sostenibilitat (SMAS), van dur a terme un procés participatiu, que va donar com a resultat un document anomenat "Directrius de sostenibilitat ambiental de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya". Aquest document va intentar ser un primer full de ruta per integrar la sostenibilitat ambiental en tots els àmbits de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat.

Tot i el gran treball que es va realitzar per desenvolupar les Directrius de sostenibilitat ambiental, el projecte es va dur a terme en un moment de canvi i de recessió econòmica. Entre el 20 i el 30% de les ONG espanyoles va desaparèixer o cessat la seva activitat com a conseqüència de la crisi econòmica, alhora que el finançament va caure al voltant del 27% en tres anys (2010-2013)¹⁰. Lamentablement, degut a la tessitura del moment, la participació per part de les ONGD als tallers de la diagnosi va ser molt reduïda, fet que va poder afectar la legitimitat de la mateixa. Per altra banda, el 2015 l'ONU va aprovar l'Agenda 2030 sobre el Desenvolupament Sostenible, una oportunitat perquè els països i les seves societats emprenguin un nou camí amb el qual millorar la vida de tots, sense deixar ningú enrere. Els ODS van ser els hereus dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) i busquen no solament reincidir en totes aquelles metes que no van ser assolides si no també en incloure d'altres i establir un desenvolupament més holístic i integrador a nivell global. La nova agenda està enfocada en la construcció d'un món sostenible en el qual es valorin de la mateixa manera la sostenibilitat del medi ambient, la inclusió social i el desenvolupament econòmic. Aquest van suposar nous reptes, un nou vocabulari, fent que les Directrius quedessin desfasades. A més a més, també en aquell moment es va publicar el nou Pla Director 2015-2018, que tot i que va mantenir el seu compromís amb el desenvolupament humà sostenible, es va centrar de forma molt exhaustiva en l'enfocament de gènere basat en els drets humans. Tots aquests factors van contribuir a què es prengué la decisió de no publicar les Directrius. Per la seva rellevància i relació directa amb el projecte que s'ha portat a terme, per l'elaboració d'aquesta diagnosi s'han tingut en compte les Directrius i l'informe final de la diagnosi que va permetre elaborar-les, i que recull informació que aporta gran valor per l'objecte d'aquest projecte.

¹⁰ La reacció del tercer sector social a l'entorn de la crisi, basat en entrevistes amb 93 organitzacions sense ànim de lucre i elaborat per l'Institut d'Innovació Social d'ESADE, la Fundació PWC i la Fundació La Caixa.

Tenint en compte el present context, la voluntat de l'ACCD d'enfortir la relació amb les ONGD i atesa la necessitat de conèixer, visibilitzar i millorar l'impacte ambiental dels projectes i programes de cooperació al desenvolupament, s'ha considerat imprescindible tornar a iniciar un procés per incorporar la sostenibilitat ambiental en la planificació, el seguiment i l'avaluació estratègica, en tot el cicle de les actuacions de la cooperació de la Generalitat, i contribuir a crear una cultura de la sostenibilitat en la seva triple dimensió entre els actors de la cooperació a Catalunya i entre els actors de desenvolupament als països prioritaris, així com a zones i col·lectius especialment vulnerables.

4 MARC TEÒRIC I DOCUMENTS DE REFERÈNCIA

El marc teòric defineix i delimita concretament el contingut dels principis, enfocaments i conceptes propis de la cooperació al desenvolupament, sobre els quals es sustenta la construcció del marc normatiu d'intervenció que guiaran les línies i actuacions prioritàries de l'ACCD.

En primer lloc, cal realçar que el present document ha tingut en consideració les Directrius de sostenibilitat ambiental de la cooperació al desenvolupament de la generalitat de Catalunya.

En relació al marc jurídic en el qual s'insereix la política de cooperació és necessari tenir en compte les referències en la Constitució Espanyola de 1978 així com en La Llei de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (1998) indica que la cooperació espanyola «impulsarà processos de desenvolupament que atenguin [...] la sostenibilitat i regeneració del medi ambient» (art. 1), i busca la «protecció i millora de la qualitat del medi ambient, conservació racional i utilització renovable i sostenible de la biodiversitat »(art. 7.e).

En aquest sentit, a nivell català, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC) aprovat l'any 2006, estableix que els poders públics de Catalunya han de promoure el desenvolupament sostenible (art. 4) i han de vetllar per la protecció del medi ambient per mitjà de l'adopció de polítiques públiques basades en el desenvolupament sostenible i la solidaritat col·lectiva i intergeneracional (art. 46.1.) i han de promoure la integració d'objectius ambientals a les polítiques sectorials (art. 46.2.).

La **Llei 26/2001, de 31 de desembre, de cooperació al desenvolupament**, en l'article 5, preveu entre les prioritats sectorials per a l'activitat de l'Administració de la Generalitat en matèria de cooperació al desenvolupament, la sostenibilitat mediambiental.

Així mateix, la **Llei 26/2014, del 4 de desembre, d'acció exterior i relacions amb la Unió Europea**, defineix a l'article 2 que l'acció exterior abasta totes les polítiques, actuacions, activitats i iniciatives de la Generalitat derivades de les seves atribucions competencials i de l'exercici de les funcions relacionades amb els àmbits de les relacions exteriors, de la projecció exterior de Catalunya i la promoció a l'exterior dels interessos del país i de les polítiques de solidaritat, que inclouen la cooperació i ajut al desenvolupament, el foment de la pau, la defensa dels drets humans i la responsabilitat ambiental en la comunitat internacional.

Així, La **Llei 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic**, en l'article 36.3, estipula que "El Govern, en la seva cooperació amb regions en vies de desenvolupament i en altres actuacions en matèria d'acció exterior, ha de vetllar per no incrementar la vulnerabilitat d'aquestes regions davant els impactes del canvi climàtic i ha de contribuir a llur desenvolupament d'una manera sostenible i neutra en emissions de carboni".

Per altra banda, cal tenir en compte la Declaració de la Conferència de les Nacions Unides sobre el Medi Humà, celebrada a Estocolm l'any 1972, en la apareix per primera vegada en un document internacional una clara vinculació entre el medi ambient i la cooperació al desenvolupament.

A nivell europeu, s'ha de tenir en compte l'article 3.5 del Tractat de la Unió Europea que disposa que, en les seves relacions amb la resta del món, la Unió contribuirà a la pau, la seguretat, al desenvolupament sostenible del planeta, a la solidaritat així com a l'erradicació de la pobresa i la protecció dels drets humans. A més a més , la Estratègia de la Unió Europea per a un

desenvolupament sostenible es planteja que la UE i els seus Estats membres han d'aplicar una cooperació efectiva amb la resta de països i amb les diferents institucions internacionals com el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient. També destaca el paper central dels convenis de Río a la cooperació internacional.

Per últim, l'**Agenda 2030** per al Desenvolupament Sostenible, adoptada el 25 de setembre de 2015 per l'Assemblea General de Nacions Unides, contempla 17 objectius centrats en aspectes fonamentals del desenvolupament humà. Hi destaca la noció de sostenibilitat, la qual significa principalment atendre les necessitats dels ciutadans del present sense posar en risc l'atenció de les necessitats de les generacions futures. Per aconseguir aquest desenvolupament sostenible és fonamental harmonitzar tres elements bàsics: el creixement econòmic, la inclusió social i la protecció del medi ambient.

Concretament, l'Agenda 2030 estableix en el preàmbul l'**àmbit Planeta** com un dels cinc a estimular a través de la consecució dels ODS: "Hem decidit protegir el planeta contra la degradació, a través, entre d'altres, d'un consum i una producció sostenibles, una gestió sostenible dels recursos naturals i accions urgents per a fer front al canvi climàtic, de manera que pugui satisfer les necessitats de les generacions presents i futures".

També cal tenir en compte els diferents informes sobre el desenvolupament humà del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), en particular, la lluita contra el canvi climàtic: la solidaritat humana en un món dividit (2007-2008), o la «Declaració de política sobre la integració de l'adaptació al canvi climàtic en la cooperació per al desenvolupament» de l'OCDE (2010).

5 METODOLOGIA

La metodologia de la diagnosi inclou una sèrie d'aspectes clau per entendre a quina situació s'està actualment en el món de la cooperació al desenvolupament en matèria de sostenibilitat, medi ambient i canvi climàtic.

En primer lloc, s'ha consultat informació rellevant per començar a elaborar la diagnosi. Cal destacar en aquest sentit el document base de les "Directrius de sostenibilitat ambiental de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya" elaborat el 2014 per la DGCD, l'ACCD, la SMAS i la consultora ARC-Mediació ambiental, del qual s'han extret propostes i recomanacions que puguin ser rellevants o aprofitables per a la diagnosi.

Per altra banda, per tal d'entendre els esforços que s'han implementat a dia d'avui pels organismes territorials per tal d'impulsar la integració de criteris ambientals al sector de la cooperació, s'ha portat a terme **reunions amb diversos organismes i representants** com:

- L'ACCD
- Secretaria de Medi Ambient i Sostenibilitat (SMAS)
- La Secció d'Entitats Ambientals i Participació ciutadana
- El Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS)

També, s'ha realitzat una anàlisi de les capacitats i sensibilitats del sector de la cooperació al desenvolupament en medi ambient i canvi climàtic a tot el territori català, i per això s'ha arribat a totes les províncies per tal d'obtenir informació directa de les diferents realitats del territori. També s'han analitzat les actuacions en cooperació al desenvolupament del tercer sector ambiental de Catalunya a tot el territori. Això ha permès conèixer com les entitats ambientals tracten les tres dimensions de la sostenibilitat: social, econòmica i ambiental.

Aquesta tasca s'ha portat a terme a partir de **reunions presencials amb les coordinadores d'ONGD de Lleida, Girona i Lafede.cat, així com el punt focal de Tarragona, la URV Solidària i la Xarxa de Cooperació del Sud de Catalunya.**

Amb el mateix objectiu d'implicar a tot el territori i el màxim d'agents possibles, s'han realitzat **enquestes online** dirigides a les ONGD/associacions de Catalunya que treballen en la cooperació al desenvolupament, així com a les entitats ambientals i a les universitats de Catalunya.

Per tal de fer una recopilació de la informació àgil i eficient s'ha fet ús de l'aplicatiu d'enquestes online SurveyMonkey, del que disposa Lavola. Els tres qüestionaris s'han treballat per fer-los el més concret possible i s'han compartit i validat amb l'ACCD, la SMAS, la Secció d'Entitats Ambientals i Participació ciutadana i les coordinadores de cada territori. També s'han encarregat de la difusió de l'enquesta a través de les seves bases de dades per tal d'assegurar la major participació. Així:

- el qüestionari dirigit a les ONGD s'ha difós a través de Lafede.cat, la Coordinadora d'ONG i altres moviments solidaris de Lleida, la Coordinadora d'ONG Solidàries / CeDRe i el Punt Focal de Tarragona (URV Solidària),
- el qüestionari dirigit a les entitats ambientals s'ha difós a través de la Secció d'Entitats Ambientals i Participació ciutadana i la Xarxa per a la Conservació de la Natura,
- el qüestionari dirigit a les universitats s'ha enviat des de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, a través de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP).

El conjunt de tot això permet un tractament de dades qualitatives i quantitatives per treure endavant una diagnosi força àmplia de la matèria tractada.

Finalment, en l'última fase del projecte, durant el mes d'octubre s'han portat a terme **quatre actes públics a les quatre províncies de Catalunya**, que s'han enfocat com sessions participatives de treball per presentar els principals resultats de la diagnosi i debatre, amb agents del sector, sobre quines mesures i accions es podrien implementar per integrar la vessant ambiental al sector de la cooperació al desenvolupament. L'objectiu d'aquestes sessions ha estat compartir visions i coneixements per estructurar unes recomanacions el més adient possibles a la realitat del sector. Les aportacions extretes d'aquestes trobades s'han incorporat a l'apartat d'orientacions i recomanacions d'aquest document.

Persones participants en la diagnosi:

A continuació mostrem el llistat de persones i agents que han participat a les entrevistes i enquestes que han permès desenvolupar la present diagnosi.

REUNIONS	
Cognom i nom	Organització
Gual, Carme	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (Directora)
Graells, Gerard	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament
Rivero Susana Batllell, Marta	Secretaria de Medi Ambient i Sostenibilitat
Estella, Anna	Secció d'Entitats Ambientals i Participació ciutadana (del Servei d'Educació Ambiental dins de la DG de Polítiques Ambientals i Medi Natural)
Fuster, Joan Alcoceba, Josep Villavicencio, Paola	Punt Focal de Tarragona, la URV Solidària i la Xarxa de Cooperació del Sud de Catalunya
Serra, Carles	Coordinadora d'ONG Solidàries / CeDRe
Llàcer, Víctor Fontana, Laura	Coordinadora d'ONGS i altres moviments solidaris de Lleida
Gómez-Olive, Dani Néstor Calbet	Lafede.cat
Rota, Meritxell	Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS)

SESSIÓ INTERNA AMB PERSONAL DE L'ACCD	
Cognom i nom	Càrrec
Álvarez, Mònica	Tècnica en Gestió Pressupostària i Financera
Bayarri, Inma	Tècnica de Programes
Bou, Marc	Cap de l'Àrea de Seguiment i Avaluació
Blanquer, Carles	Tècnic àrea Seguiment i Avaluació Projectes
Clarà, Esther	Secretària de Direcció ACCD
Colomina, Júlia	Tècnica contractació
Cuevas, Pau	Tècnic Direcció General de Cooperació al Desenvolupament
Florez, Arnau	Tècnic de Comunicació
Jiménez de Cisneros, Ester	Tècnica àrea Relacions Institucionals i Coherència de Polítiques
Novell, Mar	Coordinadora d'Administració
Porta, Mireia	Tècnica àrea Programes
Prieto, Miquel Àngel	Responsable Planificació Operativa i Prospectiva
Ventura, Regina	Tècnica àrea Programes

ENTREVISTES TELEFÒNIQUES	
Cognom i nom	Càrrec i organització
Alcoceba, Yoya	Responsable de nous finançaments. ACCD
Carrera, Sandra	Coordinadora Econòmica i de Relacions Públiques. Xarxa per a la Conservació de la Natura (XCN)
Casamort, Marta	Tècnica Responsable de Gènere de l'Àrea de Programes. ACCD
Rodriguez, Patricia	Tècnica programes, especialista en economies transformadores. ACCD

ENQUESTES ONLINE	
Sector de la cooperació (Catalunya)	Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació
	Fons català de cooperació al desenvolupament
	Fundació Catalana Akwaba
	Fundació Mon-3
	Fundació Solidaritat UB
Sector de la cooperació (Lleida)	Amigos Mira España
	Associació Catalana per al desenvolupament i la cooperació, Lleida.Cat
	Associació Lleida pels Refugiats
	Associació Osmon (Organització Social pel Món)
	ASSOC.LIKA
	Fundació Ferreruela Sanfeliu
	Fundació Privada Lleida Solidària
	Garrigues cooperació internacional
	Oxfam Intermón
Sector de la cooperació (Girona)	Banyoles Solidària
	BIO4EVER
	Comissió Agenda Llatinoamericana
	Fundació SER.GI
Sector de la cooperació (Tarragona)	Agermanament Sense Fronteres
	Associació Catalana d'Enginyeria Sense Fronteres- Tarragona
	Comitè de Solidaritat Óscar Romero de Tarragona i Reus
	Cooperació Activa al Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre
	Fundació MUSOL
	Fundació Provocant la Pau

	Fundación Sonrisas de Bombay
	Mans Unides
	Unió Llatinoamericana Catalana
Entitats ambientals	Associació de Naturalistes de Girona
	Associació ecoserveis
	Associació urbans
	Associació Taxus, conservació i custòdia del territori
	Bicicleta Club Catalunya - BACC
	Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny
	Escola de Natura de Banyoles
	Fundació EMYS
	Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural, DEPANA
	Xarxa per a la Conservació de la Natura
Universitats	Universitat de Barcelona
	Universitat de Girona
	Universitat de Lleida
	Universitat Oberta de Catalunya
	Universitat Politècnica de Catalunya

ACTES PÚBLICS DE POSADA EN COMÚ DE LA DIAGNOSI	
Cognom i nom	Organització
GIRONA	
Bau, Josep	Universitat de Vic (Vicerector de relacions internacionals)
Graells, Gerard	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament
Güell, Carla	Projecte Madina Koto
Mesquita, Manel	Agenda Llatinoamericana Mundial

Saavedra, Deli	Fundació Sol Solidari
Serra, Carles	Coordinadora d'ONG Solidàries / CeDRe
BARCELONA	
Carulla, Núria	Lafede.cat (Vocal de la Junta)
Cayetano, Marta	ACUP (Tècnica en comunicació)
Chastain, Clara	Associació Catalana per la Pau
Cors, Carla	Diputació de Barcelona, Oficina de Cooperació al Desenvolupament
Estella, Anna	Secció d'Entitats Ambientals i Participació ciutadana (del Servei d'Educació Ambiental dins de la DG de Polítiques Ambientals i Medi Natural)
García, Rosa	Associació Silo
Gesser, Helena	Ajuntament Barcelona, Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional
Gómez-Olive, Dani	Lafede.cat
Graells, Gerard	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament
Gual, Carme	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (Directora)
Guillamon, Alex	Entrepobles
López, Laura	Associació Silo
López, Melisa	Retorna
Martí, Norman	Oxfam Intermón (Assessor de programes - Resiliència i adaptació al canvi climàtic)
Padros, Mireia	Agència de Residus de Catalunya (Departament de Prevenció i Eficiència dels recursos, Àrea d'Economia Circular)
Pelay, Núria	Sindicalistes Solidaris (Tècnica de cooperació)
Puig, Beatriz	Fundació CODESPA Catalunya (Secretària General)
Realp, Elisenda	Agència de Residus de Catalunya (Cooperació al Desenvolupament)
Rendon, Francy	Associació SEBA

Riera, Natàlia	Entrepobles
Rodríguez, Raquel	Ecoserveis (Consultora energètica)
Rota, Meritxell	Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS) (Analista tècnic en polítiques de desenvolupament sostenible)
Vazquez, Eduard	Observatori del Deute en la Globalització (ODG) (Administració i Finances)
TARRAGONA	
Alcoceba, Josep	Punt Focal de Tarragona, la URV Solidària i la Xarxa de Cooperació del Sud de Catalunya
Álvarez, Víctor	Ecologistes en Acció
Fuster, Joan	Punt Focal de Tarragona, la URV Solidària i la Xarxa de Cooperació del Sud de Catalunya
Graells, Gerard	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament
Pigrau, Antoni	Departament de Dret Públic de la Universitat Rovira i Virgili (Catedràtic de Dret Internacional Públic i Director del CEDAT)
LLEIDA	
Almarza, Jesús	Fundació Trenca
Casal, Gemma	Coordinadora d'ONGS i altres moviments solidaris de Lleida
Casanova, Carles	Associació Terranimal
Graells, Gerard	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament
Llàcer, Víctor	Coordinadora d'ONGS i altres moviments solidaris de Lleida
Martínez, Montserrat	Oxfam Intermón
Montoro, Eva	Universitat de Lleida
Moreno, Ramon	Sindicalistes Solidaris – UGT (Secretari de Política Social i Ocupació)
Rexach, Llibert	Coordinadora d'ONGS i altres moviments solidaris de Lleida
Sánchez, Damià	Associació Trenca

6 ANÀLISI DE LA INFORMACIÓ

6.1.1 ANÀLISI DE LA INCORPORACIÓ ACTUAL DE LA SOSTENIBILITAT AMBIENTAL A L'ACCD

A continuació s'analitza com l'ACCD integra i té en consideració la sostenibilitat ambiental, tant des d'un punt de vista intern en el desenvolupament de la seva gestió diària com en la inclusió en les seves polítiques i a les convocatòries per a l'atorgament de subvencions o ajudes a projectes.

Fent una anàlisi des de la perspectiva interna de l'ACCD, s'observa que la voluntat de l'ACCD és que la incorporació del vessant ambiental estigui cada cop més present. Mostra d'això és l'elaboració d'aquesta diagnosi impulsada per la pròpia ACCD.

Aquesta voluntat d'integrar la sostenibilitat ambiental està impulsada i té el suport de la mateixa direcció, que considera que ens trobem en un moment en el que cal començar a treballar i apostar per aquesta integració.

Per poder dur a terme aquesta integració, es considera important que estigui incorporat en els documents rellevants de l'ACCD, com són el Pla Director, el diferents plans anuals, tota la documentació relacionada amb les diverses convocatòries que gestiona (bases, criteris de valoració, formularis -de sol·licitud i seguiment-...), instruments d'avaluació, etc.

6.1.1.1 EL NOU PLA DIRECTOR

Amb aquesta voluntat d'avançar en l'àmbit ambiental, l'ACCD ha inclòs en el Nou Pla Director 2019-2022 qüestions relatives al medi ambient, principalment a través de l'objectiu 4, que es detalla íntegrament a continuació:

Objectiu estratègic 4: Garantir un medi ambient saludable i motor d'un desenvolupament humà sostenible.

Prioritats

- *Promoure l'accés i ús sostenible, inclusiu i equitatiu dels recursos naturals, vetllant per la conservació de la biodiversitat i els serveis ambientals.*
- *Contribuir a la transició cap a societats neutres en carboni mitjançant la reducció d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, l'eficiència energètica i l'adopció de fonts d'energies renovables.*
- *Contribuir a transitar cap a una economia circular, tot promovent models de producció sostenibles i consum responsables*
- *Promoure ciutats i comunitats inclusives, saludables i segures, amb especial atenció a l'accés als serveis bàsics d'aigua i sanejament, energia, residus i qualitat de l'aire, i a l'habitatge.*
- *Donar suport a estratègies de resiliència orientades a adaptar els impactes i riscos mediambientals, especialment els del canvi climàtic, en especial en els col·lectius més vulnerables.*

- *Contribuir a la justícia ambiental mitjançant la denúncia i la incidència sobre les 'activitats extractives d'empreses, i el suport a les organitzacions de defensa, així com les activistes mediambientals amenaçades, especialment les dones.*
- *Treballar per a la difusió de polítiques cap a la mobilitat sostenible, permetent la complementaritat entre el desenvolupament humà dels pobles i dels seus ciutadans amb el compliment dels ODS pel que fa a l'increment de la seguretat vial, l'eficiència energètica del transport i la reducció de les emissions de gas causades pel transport.*
- *Promoure el desenvolupament i la transferència de tecnologies netes als països en desenvolupament en condicions favorables, incloent condicions concessionàries i preferencials, de mutu acord (ODS 17.7).*

El fet d'integrar la vessant ambiental com un objectiu en ell mateix (tot i que es consideri la sostenibilitat ambiental com un eix transversal), marca un canvi respecte del Pla Director anterior (2015-2018) i denota la importància que se li vol donar a la incorporació de la sostenibilitat ambiental en aquest nou Pla.

6.1.1.2 BASES DE LA CONCESSIÓ DE SUBVENCIONS DE L'ACCD: CRITERIS DE VALORACIÓ

Un dels exercicis pendents i que s'ha intentat portar a terme amb anterioritat és la revisió de les bases de les convocatòries per part de la SMAS per tal de poder comptar amb els criteris necessaris per dur a terme una correcta avaluació ambiental dels programes i projectes. Es considera per tant essencial que es compti amb l'expertesa de la SMAS en aspectes ambientals per tal que es faci una correcta incorporació d'aquests criteris.

Actualment, en les bases de la concessió de subvencions de l'ACCD, s'inclou l'aspecte ambiental des de la triple dimensió, contemplat sempre com un criteri de valoració (i no com un requisit).

Així, s'atorguen, en el cas dels projectes, fins a 8 punts a la sostenibilitat en la línia de projectes de cooperació al desenvolupament i fins a 6 punts a la línia de projectes d'educació per al desenvolupament, d'un total de 100 punts, que s'estructura de la següent manera:

- Criteri 33/29. Sostenibilitat del projecte en la triple dimensió (social, ambiental i financera).
- Criteri 34/30. Mecanismes per a la continuïtat dels resultats i processos generats un cop finalitzada l'actuació.

En ambdues línies també s'inclou el requisit de "L'impuls d'un desenvolupament humà sostenible integrador de les seves dimensions democràtica, econòmica, social i mediambiental".

En el cas de programes, la sostenibilitat té una puntuació màxima de 9 punts (d'un total de 100), segons els següents criteris:

- Criteri 37. Sostenibilitat de l'avantprograma en la triple dimensió (social, ambiental i financera) (fins a 3 punts).

- Criteri 38. Sostenibilitat institucional de l'avantprograma (fins a 3 punts). Criteri 39. Mecanismes per a la continuïtat dels resultats i processos generats un cop finalitzada l'actuació (fins a 3 punts).

Tenint en compte aquestes definicions, s'observa que els requisits pel que fa al vessant de la sostenibilitat ambiental són escassos i a la vegada és un criteri molt genèric que no ajuda als sol·licitants a donar una resposta concreta i per tant difícil d'avaluar.

Per altra banda, també es va plantejar des de l'ACCD i la SMAS avaluar els projectes en relació al seu grau d'acompliment dels ODS, però hi ha una manca d'experiència i existència de casos previs per poder fer aquest exercici. Tant la SMAS com l'ACCD tenen la voluntat de portar a terme aquesta avaluació ambiental dels projectes, encara que no sigui un requisit (i per tant, exclouent).

6.1.1.3 AVALUACIÓ DELS PROJECTES

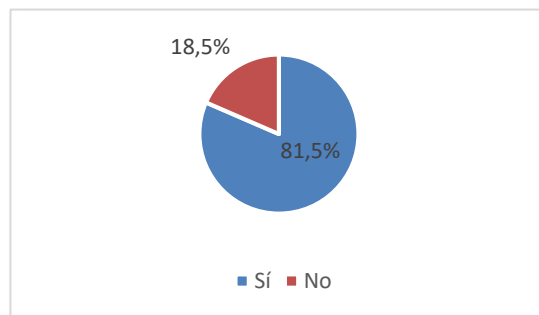
L'avaluació constitueix una eina per donar resposta a preguntes concretes sobre un programa, un projecte, un conjunt d'actuacions o una política determinada. Per tant, consisteix en valorar els resultats de les actuacions realitzades, per tal de verificar la seva conformitat amb els objectius fixats. Així, persegueix dos fins principals:

- extreure conclusions per fer intervencions més eficaces (la finalitat és aprendre de l'experiència);
- retre comptes a les parts involucrades en els programes: a les persones contribuents, a les institucions públiques, etc. (l'avaluació contribueix a millorar la rendició de comptes pel que fa a l'ús dels recursos i els resultats produïts, en comparar el rendiment de l'ajuda amb els objectius de partida).

Des de l'ACCD s'afirma que **l'avaluació dels impactes dels projectes és una assignatura pendent** en la que han de treballar per tal de poder incorporar indicadors que permetin conèixer els resultats tant socials com econòmics i ambientals dels projectes. Tot i així, és un aspecte complex i amb certes dificultats que impedeixen portar a terme aquesta anàlisi. Per exemple, es destaca que els projectes tenen una durada d'un any i els programes de dos anys, i això dificulta el poder establir metes de desenvolupament sostenible a llarg termini i avaluar els impactes en el moment de finalitzar. Tanmateix, l'ACCD té present la importància de considerar aquesta perspectiva i des de l'àrea de seguiment i avaluació de l'Agència s'està començant a treballar en la identificació i definició de mètodes i indicadors d'avaluació.

Tot i així, a partir dels resultats de les enquestes realitzades a les ONGD/associacions en el marc de la diagnosi, el 81,5% ha manifestat que duen a terme avaluacions dels impactes per a les persones, tant positius com negatius, dels projectes/accions una vegada aquests han estat finalitzats.

Figura 1. ONGD que duen a terme avaluacions d'impactes per a les persones dels projectes

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGDs de Catalunya.

De les entitats que han afirmat dur a terme avaluacions dels impactes, es destaca que algunes d'elles:

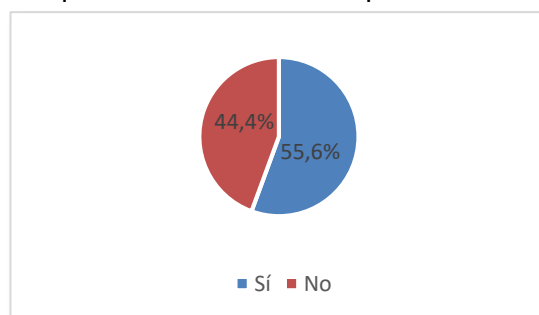
- realitzen un seguiment el més presencial possible: a través de reunions a distància o en el mateix lloc on es desenvolupa el projecte;
- inclouen indicadors de seguiment.

D'acord amb les respostes, sembla que de forma general no es realitza però una monitorització des d'una triple perspectiva (social, ambiental i econòmica). De manera particular cal destacar que segons la informació obtinguda a través de les enquestes, el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament disposa d'una Unitat d'Avaluació, i el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació elabora informes anuals d'execució, en els que s'inclouen indicadors de seguiment referits als impactes de l'execució del programa sobre les persones.

Per altra banda, aquelles que no duen a terme una avaluació, realcen majoritàriament que els hi és difícil constatar els avenços en matèria d'impacte social donat el caràcter puntual de la majoria d'intervencions. Tanmateix, d'altres posen de manifest que no saben quins indicadors són necessaris per poder avaluar els impactes i que no tenen les eines per avaluar aquests indicadors.

En canvi, s'observa un percentatge inferior respecte a les entitats que duen a terme una avaluació dels impactes ambientals tant positius com negatius dels projectes/accions una vegada finalitzats. En concret, el 55,6% afirma que no en realitza. El major nombre d'organitzacions al·lega no tenir les eines per poder avaluar els indicadors i algunes afegeixen que no saben quins indicadors són necessaris per poder avaluar els impactes. La resta indica la dificultat de constatar els avenços en matèria de sostenibilitat ambiental donat el caràcter puntual de la majoria d'intervencions.

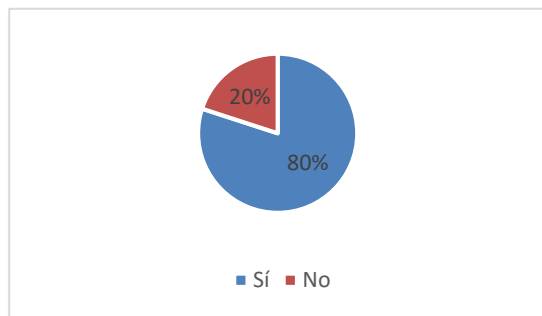
Figura 2. ONGD que duen a terme avaluacions d'impactes ambientals dels projectes

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya.

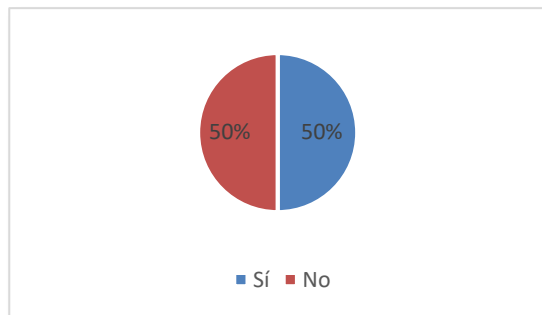
Pel que fa les entitats ambientals enquestades, el 80% de les entitats ha manifestat que realitzen avaluacions dels impactes per a les persones tant positius com negatius dels projectes/accions una vegada finalitzats. Tot i així, només el 50% de les entitats realitza avaluacions dels impactes ambientals tant positius com negatius dels projectes finalitzats. En aquest cas, es contempla que totes monitoritzen l'impacte social i que alguna a més a més monitoritza les tones de Co₂, el consum energètic, el consum d'aigua i les afectacions als ecosistemes i la biodiversitat. Es percep que les entitats saben quins indicadors són necessaris per poder avaluar els impactes però en canvi no tenen les eines per poder avaluar els indicadors. Algunes però també constaten que és difícil verificar els avenços en matèria de sostenibilitat donat el caràcter puntual de la majoria d'intervencions.

Figura 3. Entitats ambientals que duen a terme avaluacions d'impactes per a les persones dels projectes

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a entitats ambientals de Catalunya.

Figura 4. Entitats ambientals que duen a terme avaluacions d'impactes ambientals dels projectes

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a entitats ambientals de Catalunya.

6.1.1.4 PROJECTES ACTUALS QUE INCORPOREN EL VESSANT AMBIENTAL

En el marc d'aquesta anàlisi i amb l'objectiu de tenir una primera exploració de la integració del vessant ambiental en els projectes subvencionats per l'ACCD, la pròpia ACCD va portar a terme una **Anàlisi dels principals conceptes medi ambientals contemplats en els projectes subvencionats per l'ACCD entre el 2015 i el 2017 (Graells del Bas, 2018).**

En aquesta anàlisi es du a terme una classificació basada en la gestió dels recursos naturals. D'aquesta manera se'n desprèn una primera divisió fonamentada en el recurs gestionat (el sòl, l'aigua, l'aire i els minerals); una segona divisió centrada en quin és el tipus de gestió del recurs (gestió energètica, gestió i valorització dels residus, o gestió del territori); i una tercera divisió que especifica que fa referència al problema extern que afecta als recursos gestionats, principalment

ens referim al canvi climàtic i al canvi global (aquest últim entès com a canvis que són conseqüència de la globalització).

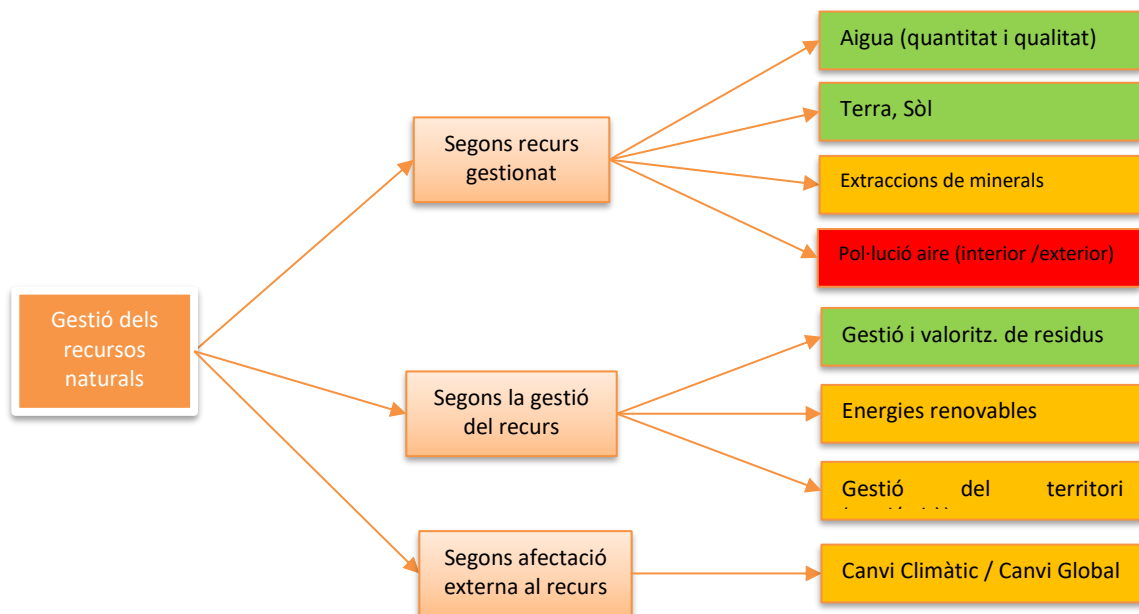
De tots els projectes analitzats, uns 460 aproximadament, (que inclou tant la modalitat de concurrència pública com a través de resolucions i convenis directes), es conclou que **un 7% (34 projectes) tenen algun component medi ambiental en el títol, en el resum o en la matriu del projecte**. Dit d'una altra manera, en termes pressupostaris, entre el 2015 i el 2017, més d'un 13% del total de recursos de l'ACCD destinats a projectes i programes en totes les modalitats, s'ha destinat a actuacions que han contemplat algun factor medi ambiental.

Com a reflexió final, i en relació amb la **gestió dels recursos naturals**, al llarg de l'anàlisi citat s'observa que hi ha línies que tradicionalment han estat treballades a l'ACCD, com és el cas de la gestió de l'aigua, la sobirania alimentària, l'accés a la terra i la gestió de residus. D'altres línies han estat tractades més tangencialment, essent una finestra d'oportunitat per enfortir el treball en aquestes, com és el cas de les indústries extractives (a través d'organitzacions i persones defensores dels Drets Humans), les energies renovables, i la gestió urbana.

Tenint en compte aquests antecedents, i amb l'objectiu d'impulsar el compromís polític de la cooperació catalana amb la sostenibilitat ambiental, l'anàlisi planteja que alguns conceptes o línies de treball que es podrien explorar com a reptes de futur són, per exemple: la gestió forestal, fer front a la desertificació, la pol·lució de l'aire a l'interior dels habitatges domèstics, o les solucions basades en la natura (NBS).

Per reflectir d'una forma més visual aquesta darrera reflexió, es mostra un esquema amb una classificació segons els projectes detectats per cada camp: en vermell aquells camps on s'ha detectat cap projecte entre 2015 i 2017, en taronja els que sí s'ha detectat entre 1 i 3 projectes, i en verd els camps on s'ha detectat un gran nombre de projectes:

Figura 5. Esquema de classificació dels projectes segons els recursos naturals gestionats

Font: Anàlisi dels principals conceptes medi ambientals contemplats en els projectes subvencionats per l'ACCD entre el 2015 i el 2017 (Graells del Bas, 2018)

Per altra banda, arrel de la sessió amb el personal de l'ACCD, es van analitzar i destacar alguns projectes addicionals que incorporaven els tres eixos de la sostenibilitat.

Aquest exercici va posar de nou de manifest que **en molts casos tot i no estar identificat i sense ser explícit, la triple dimensió de la sostenibilitat (inclosa la sostenibilitat ambiental) està present en els projectes que es desenvolupen**. Com per exemple el projecte desenvolupat a Moçambic "Enfortiment de les capacitats de les autoritats locals, de la UNAT i de la població de la província Inhambane per a la bona governança dels recursos hídrics i de sobirania alimentaria, amb perspectiva de gènere" amb Enginyers Sense Fronteres. Es tracta d'un projecte per sanejar l'aigua i les infraestructures, intenta facilitar l'accés d'aigua. A través d'aquest també s'ofereix formació i capacitat, i busca alinear-se amb l'estratègia nacional del rol de la dona en la política agrària i en les qüestions de sobirania alimentaria.

A continuació es presenten alguns d'aquests eixos d'intervenció a mode d'exemple (sense intenció de ser una anàlisi rigorosa), a partir de la informació obtinguda en la sessió feta amb el personal de l'ACCD:

PROJECTE SOBRE PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA A GUATEMALA, SALVADOR I COLÒMBIA	
Àmbit econòmic	Es tracta d'un projecte que garanteix la sostenibilitat econòmica, en tant es segueixen unes línies pressupostaries concretes i gràcies a que es disposa de cofinançament.
Àmbit social	Responen a demandes de la societat civil i de les polítiques públiques.
Àmbit ambiental	Es realitza prevenció de la violència entre el joves a través per exemple de realitzar actuacions de reciclatge i des de la utilització de materials autòctons. Per altra banda també es dona suport a la recerca de persones desaparegudes, en moltes ocasions líders indígenes defensors dels drets de la terra.

PROTECCIÓ DELS DEFENSORS I DEFENSORES DEL MEDI AMBIENT, LA TERRA, EL TERRITORI I ELS BÉNS NATURALS	
Àmbit econòmic	El projecte està encaminat a la defensa dels recursos propis en contraposició amb els grans projectes empresarials així com en posar de manifest com l'economia dominant està afectant clarament a aquesta defensa.
Àmbit social	L'objectiu és que les comunitats puguin mantenir el seus propis recursos així com incidir socialment i ambientalment sobre la preservació dels recursos. Es fa acompanyament a la protecció i acompanyament legal per aconseguir aturar projectes, limitar-los, i en alguns casos s'aconsegueix aturar.
Àmbit ambiental	De la mateixa manera, defensar la gestió tradicional dels recursos naturals per part de la població local acostuma a ser

	molt més sostenible (en tots els sentits) que l'aprofitament que en fan moltes grans empreses transnacionals. Per altra banda, en la formulació dels projectes no es troben indicadors ambientals. Es creu que en temes de resiliència, canvi climàtic seria interessant la seva inclusió, tot i que es considera un repte, en tant en funció de l'organització no tenen els medis o estructures per disposar d'aquesta informació.

CAMPANYA ROBA NETA	
Àmbit econòmic	El projecte busca que el sector de la moda respecti els drets humans. Es posa en evidència la vulneració d'aquests i posa de manifest la dificultat de la traçabilitat al llarg de la cadena de valor i destaca les dificultats que tenen els consumidors per tenir coneixement sobre aquestes qüestions.
Àmbit social	
Àmbit ambiental	El projecte contempla també qüestions ambientals en relació a la producció de determinats teixits com els texans i el tractament del cuir que utilitzen productes molt tòxics (problemes de gestió de residus, abocaments il·legals, que a més a més tenen un impacte en la salut). Forma part de la campanya europea Roba Neta.

6.1.1.5 INTEGRACIÓ DE LA SOSTENIBILITAT AMBIENTAL A NIVELL INTERN DE L'ACCD

Amb caràcter intern a través de la sessió participativa amb el personal es varen destacar diverses accions a l'hora d'integrar la perspectiva ambiental a les pròpies oficines de l'ACCD. Les accions següents no pretenen ser un llistat exhaustiu sinó una mostra d'iniciatives:

- Incorporació de clàusules ambientals en els contractes de béns i serveis¹¹
- Reorganització del treball (s'implanten mesures com el teletreball i es posen portàtils a disposició de tots els treballadors);
- Càlcul de la petjada de carboni (mobilitat-desplaçaments);
- Priorització d'hotels propers a l'ACCD per minimitzar els desplaçaments;
- Canvi de gots de plàstic per gots de paper a les màquines de vending;
- Instal·lació de llums automàtics als lavabos;
- Es disposa d'una fotocopiadora amb la targeta, amb impressió en blanc i negra i a doble cara per defecte, per reduir us paper;
- Contenedors reciclatge;

¹¹ Com a exemples, hi ha la contractació d'empreses de càtering on es té en compte la proximitat, el comerç just i els centres de reinserció; i la inclusió de criteris ambientals i socials en la impressió de materials comunicatius (reciclatge de tintes, materials no tòxics lliures de clor, igualtat d'oportunitats,...). Es demana una major incidència per part de la Generalitat per poder avançar en aquests aspectes.

- Electronic watch;
- Reutilització de tòners.

6.1.1.6 CONEIXEMENT INTERN EN L'ÀMBIT DE LA SOSTENIBILITAT AMBIENTAL

L'experiència i els coneixements de les persones que treballen a l'ACCD estan més enfocats a un vessant d'humanitats (ciències socials, polítiques, econòmiques, de la comunicació...). Actualment hi ha poques persones amb formació de base o especialitzada en medi ambient i mai s'ha fet una formació interna en aquest àmbit ni s'han considerat els coneixements especialitzats en les descripcions dels llocs de treball, en les convocatòries de places, etc.

Aquesta manca de coneixement genera inseguretats a l'hora d'introduir aquesta perspectiva ambiental, pel fet d'haver de treballar i avaluar un aspecte que desconeixen.

CONCLUSIONS PRINCIPALS

- El Nou Pla Director 2019-2022 incorpora un objectiu específic per qüestions relatives al medi ambient (objectiu 4).
- Actualment, en les bases de la concessió de subvencions de l'ACCD per programes i projectes, l'aspecte ambiental quasi no està representat i es contempla com un criteri de valoració (no com un requisit).
- Caldria concretar més a les bases de les convocatòries els criteris ambientals i donar-los més rellevància, seguint el procés que s'ha portat a terme amb l'enfocament de gènere i basat en drets humans.
- L'ACCD està treballant per poder portar a terme l'avaluació dels impactes dels projectes, de moment una assignatura pendent.
- En les enquestes realitzades un 80% de les ONGD i entitats ambientals manifestes que duen a terme avaluacions dels impactes a les persones tant positius com negatius, dels projectes/accions. Aquestes avaluacions però són inferiors per les avaluacions d'impactes ambientals.
- Aproximadament un 7% dels projectes subvencionats per l'ACCD entre 2015 i 2017 (34 projectes) tenen algun component medi ambiental en el títol, en el resum o en la matriu del projecte.
- Tot i així, en molts casos tot i no estar identificat, la triple dimensió de la sostenibilitat està present en els projectes que es desenvolupen.
- A nivell intern de l'ACCD s'estan portant a terme accions per integrar la sostenibilitat ambiental a les pròpies oficines.
- Manca de coneixement sobre la sostenibilitat ambiental entre el personal de l'ACCD.

6.1.2 ANÀLISI DEL SECTOR DE LA COOPERACIÓ A CATALUNYA DES D'UNA PERSPECTIVA AMBIENTAL

En el teixit català, les entitats del tercer sector de la cooperació s'organitzen pel territori a través de les diferents Coordinadores. Per una banda, amb un abast més gran es troba Lafede.cat, formada per 117 organitzacions i que neix com a resultat de la fusió de les antigues Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament-FCONGD, Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans-FCONGDH i Federació Catalana d'ONG per la Pau-FCONGPAU.

Per altra banda, hi ha la Coordinadora d'ONG i altres Moviments Solidaris de Lleida, la Coordinadora d'ONG Solidàries/CeDRe de Girona i a Tarragona no existeix encara una coordinadora com a tal però s'està treballant a través del Punt Focal de Tarragona, gestionat per la Universitat Rovira i Virgili (URV Solidària), que impulsa la Xarxa de Cooperació del Sud de Catalunya.

En aquest context, s'ha posat de manifest la necessitat d'**assegurar el reequilibri territorial**, per no oblidar ni deixar de banda la realitat del propi territori i del territori català en el seu conjunt. Hi ha problemàtiques i realitats diferents a cada província que requereixen actuacions diferents. Així com també es creu que és necessari tenir en compte les problemàtiques locals i per tant considerar també en un enfocament de desenvolupament territorial. En aquest punt, es fa èmfasi a l'educació i sensibilització per al desenvolupament per conèixer com poden convergir i desenvolupar accions pel desenvolupament els propis territoris.

També existeix el **Registre d'ONGD**, gestionat per l'ACCD, i en el que es poden inscriure totes les entitats definides a l'article 30 de la Llei 26/2001, de 31 de desembre, amb seu social o delegació i estructura permanent a Catalunya, que vulguin rebre de la Generalitat de Catalunya ajudes o subvencions computables com ajuda oficial al desenvolupament.

En relació a l'àmbit ambiental, arrel de les sessions portades a terme en l'elaboració de la diagnosi s'observa una resposta molt positiva i una **clara voluntat per tots els agents d'incorporar la sostenibilitat ambiental**, un aspecte que consideren essencial per poder assolir un desenvolupament sostenible i just. Tot i així, és un aspecte que encara no s'hi està treballant de manera activa des de les coordinadores i per tant cal començar a activar tots els mecanismes per fer-ho possible.

Així, es manifesta un consens general sobre la **manca d'integració de la sostenibilitat ambiental a les diferents fases del cicle de vida dels projectes**. Durant l'elaboració de la diagnosi s'observa una **clara divisió entre el tercer sector de la cooperació i el sector mediambiental català**. Tot i així són conscients de la necessitat i la importància de fusionar el vessant social amb el vessant ambiental. Per això hi ha una clara voluntat d'avançar en aquesta combinació i s'intenta dur a terme accions per integrar el medi ambient. De fet, es destaca que algunes ONG hi estan treballant i que també hi ha una necessitat evident de construir eixos estables entre unes i les altres per poder treballar de forma conjunta.

Tanmateix, el tercer sector considera que les entitats ambientals per la seva banda a l'hora de tractar els temes ambientals no tendeixen a pensar des de la perspectiva més social. En definitiva, hi ha una desconexió evident entre ambdues visions. En qualsevol cas, la realitat és que les coordinadores tampoc tenen coneixement de les activitats de totes les ONG, en tant, hi ha moltes que no estan registrades ni al registre d'ONG ni al de la SMAS. Però cal tenir en compte que aquesta tessitura canvia en funció de la província i de la grandària de les entitats.

Des del sector de la cooperació al desenvolupament també es planteja la possibilitat de **buscar l'expertise ambiental directament al territori on es desenvolupa el projecte**, a través de col·laboracions amb entitats ambientals del propi país, que tenen coneixement directe sobre les necessitats i problemàtiques existents, així com la competència ambiental.

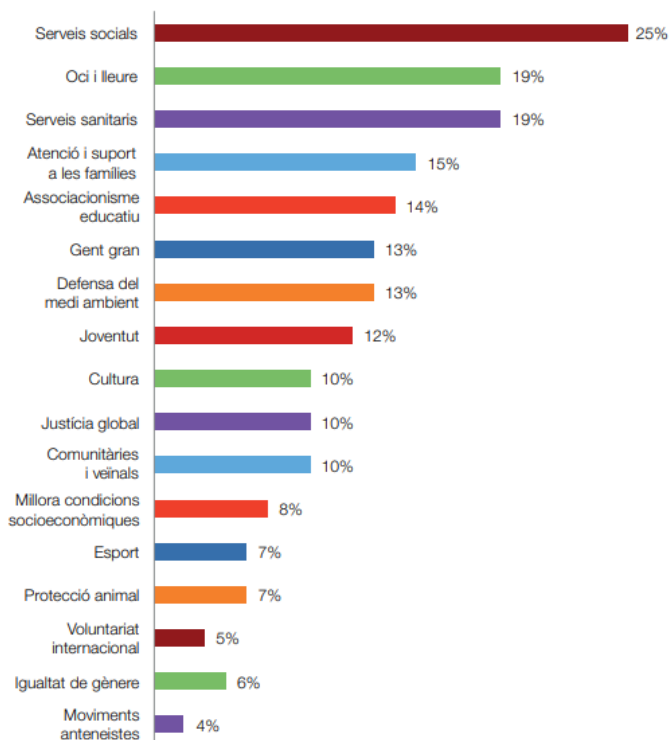
Per altra banda, **la inclusió del medi ambient es veu reforçada gràcies a la incorporació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible en els projectes o degut a la sol·licitud de requisits (excloents) i/o criteris de valoració ambientals en algunes subvencions en convocatòries d'accions, projectes i convenis**. Pel que fa a aquest últim aspecte, hi ha certa divergència d'opinions. Uns consideren la necessitat d'introduir qüestions ambiental en els projectes. Oposadament d'altres consideren que no ha de ser una imposició sinó com un aspecte addicional, ja que entenen que així les ONGD posaran més valor a aquest tema. A més a més, s'ha recalcat que el caràcter del tercer sector es troba molt burocratitzat, fet que dificulta la creativitat del projecte, la inclusió d'altres enfocaments, en tant hi ha uns objectius molt marcats. Es reflexiona que en canvi les entitats de caràcter mediambiental, que tenen un caràcter més activista, podrien tenir més marge de maniobra.

Les coordinadores destaquen la implicació del tercer sector en qüestions relatives a la **justícia ambiental** (es refereix a les normes i els valors culturals, regles, reglaments, les conductes, les polítiques i les decisions de suport a les comunitats sostenibles, on la gent pot interactuar amb la confiança que el seu entorn és segur, està cuidat i ben protegit ¹²). Es manifesta que per exemple l'Ajuntament de Barcelona ha finançat projectes de justícia ambiental.

A través de l'**Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya** elaborat pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya al 2018, es pot observar el següent gràfic, que mostra els projectes de voluntariat als quals es vinculen les persones voluntàries segons la temàtica. Con indica l'informe, *"Els resultats obtinguts segons les persones voluntàries mostren que els projectes de serveis socials (25%), l'oci i el lleure (19%) i els serveis sanitaris (19%) són els que més en sumen. Amb pesos que oscil·len entre el 13% i el 15% es troben els programes d'atenció i suport a les famílies, d'associacionisme educatiu, de la gent gran i de la defensa del medi ambient. (...) En aquest sentit els equips voluntaris hi tenen un paper clau. Amb prop de mig milió de persones, aconsegueixen cada dia avançar cap a un model participatiu de ciutadania en àmbits tan diversos com l'acció social, el lleure o el medi ambient, entre molts d'altres, i demostren que un tret característic del teixit associatiu català és el fet de ser un moviment divers, transversal i molt ric, en què la presència de diferents col·lectius i la seva pluralitat d'acció és clau per donar resposta als nous reptes de la nostra societat"*.

¹² Arriaga, A. y Pardo, M., Justicia ambiental: El estado de la cuestión a Revista Internacional de Sociología, vol 69, num. 3, 2011.

Figura 6. Projectes de voluntariat al qual es vinculen les persones voluntàries segons la temàtica. Font: Enquesta de persones voluntàries 2017.

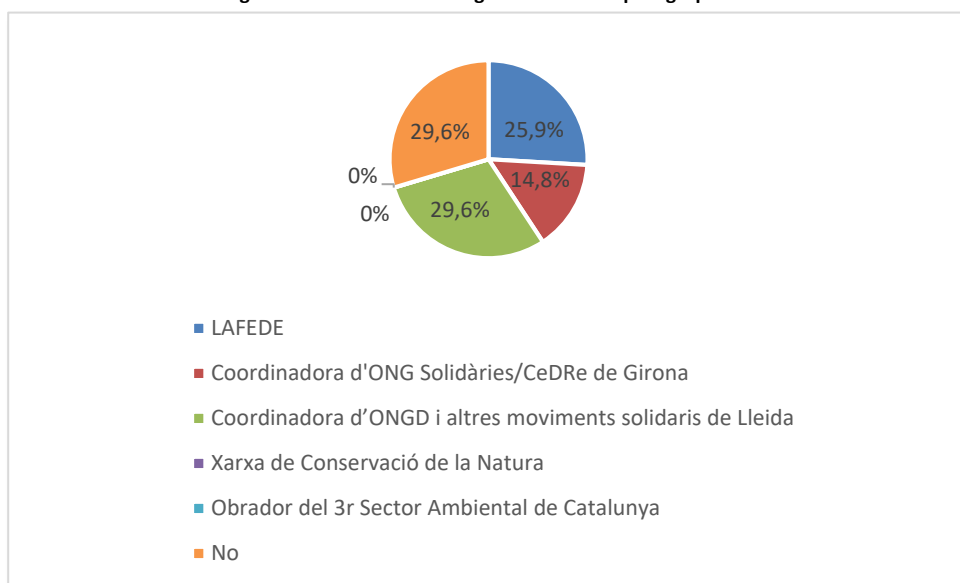
Font: Informe de l'Associacionisme i el Voluntariat a Catalunya

Anàlisi dels qüestionaris:

Pel que fa a la informació obtinguda dels qüestionaris enviat a les ONGD del territori, de les 27 ONGD que han respost, 15 realitzen activitats de cooperació al desenvolupament i educació pel desenvolupament, mentre que 7 es dediquen exclusivament a la cooperació al desenvolupament i 5 a educació pel desenvolupament. D'aquestes, 13 manifesten que no reben cap ajut a través de l'ACCD, les altres 13 declaren no rebre cap ajut i només una destaca que tots els projectes desenvolupats reben ajuts (en concret la Comissió Agenda Llatinoamericana).

D'acord amb les respostes es contempla que no totes les ONGD estan adherides a alguna associació de segon nivell, en concret 8 del total d'entitats enquestades. La resta es troben adscrites a Lafede.cat (7), a la Coordinadora d'ONG Solidàries/CeDRe de Girona (4) i a la Coordinadora d'ONGD i altres Moviments Solidaris de Lleida (8). Es contempla que cap de les entitats forma part d'alguna xarxa centrada en el medi ambient. Tot i que no és un percentatge significatiu, s'ha detectat que alguna ONG està inscrita al Registre d'Entitats de Medi Ambient i Sostenibilitat (en particular Banyoles Solidària i Amigos MIRA España).

Figura 7. ONGD adherides alguna associació que agrupa ONG

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya

A banda de les esmentades en el gràfic, les ONGD enquestades mencionen altres associacions de segon nivell en les que estan adherides, com:

- Finançament Ètic i Solidari (FETS)
- Fundació Catalana de l'Esplai (forma part de Lafede.cat)
- Centre d'Estudis Africans (forma part de Lafede.cat)
- Grup d'Entitats Socials de les Terres de l'Ebre
- Consell Municipal de Cooperació Internacional i Solidaritat de la ciutat de Tarragona
- Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA)
- Coordinadora Fundacions habitatge social (COHABITAC)
- Federació Catalana de Voluntariat Social (FCVS)
- Plataforma d'Entitats per a la Inclusió dels Joves (PEI'Jove)
- Entitats Catalana d'Acció Social
- Federació Catalana del Voluntariat Social
- Associació europea d'instituts de recerca i formació en matèria de desenvolupament
- Fòrum Ciutadà per la Cohesió Social (FOCCS)
- Institut de Drets Humans de Catalunya (forma part de Lafede.cat)

A continuació es relacionen les principals línies de treball de les ONGD enquestades, segons els objectius estratègics del nou Pla Director 2019-2022:

Contribuir a la defensa, la garantia i l'exercici dels drets humans de les dones i a la transformació de les estructures que perpetuen les desigualtats entre homes i dones, des de l'EGIBDH.	20

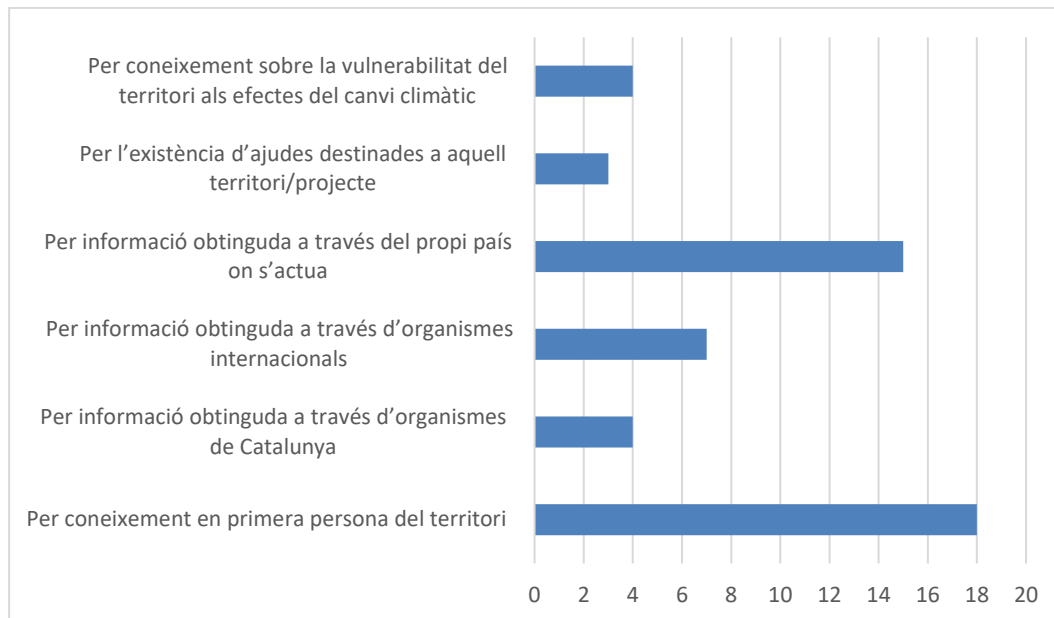
Promoure i garantir els drets civils i polítics per consolidar societats més democràtiques.	10
Garantir el lliure exercici dels drets econòmics, social i culturals.	14
Garantir un medi ambient saludable i motor d'un desenvolupament humà sostenible.	15
Promoure la governança democràtica.	10
Promoure el compromís per la pau i la no violència i prevenció de conflictes.	14
Contribuir a l'abordatge dels reptes globals: reptes relacionats amb les desigualtats estructural de tota mena, la mobilitat humana (dret al refugi i les vies legals i segures) i la construcció de partenariats globals per a encarar els reptes globals de desenvolupament sostenible.	12
Altres	- Promoure l'accés a l'educació, la salut i l'exercici dels drets humans als col·lectius de nens i nenes del carrer i les víctimes de tràfic humà. - Defensa dels nens en situació de vulnerabilitat. - Alimentació i mitjans de vida; Educació Salut; Aigua i sanejament; Drets de les dones i equitat; Drets Humans i Societat Civil; Medi ambient i canvi climàtic. - Contribuir a l'assoliment de l'ODS 2 Fam zero. - Cohesió social, acollida, treball comunitari i educació per a la justícia global o EPD. - Treballar per promoure la salut oftalmològica i el benestar de les persones.

En relació als projectes de cooperació, algunes de les ONGDs han destacat que treballen en territori català com també a l'Estat Espanyol així com a països on es donen emergències pel que fa als refugiats i a qüestions relatives a migració (com per exemple Grècia). A més a més les ONGD que treballen fora de Catalunya destaquen els següents països d'actuació:

Senegal, Equador, Camerun, Índia, Bolívia, Guatemala, Perú, Xile, Gambia, Salvador, Nicaragua, Togo, Mali, Costa d'Ivori, Níger, Cuba, Mauritània, Marroc, Colòmbia Jordània, Líban, Síria, Kurdistan, Vietnam, Turquia, Burkina Faso, Sàhara Occidental.

D'acord amb les enquestes, les entitats exposen com a principal procés de selecció per escollir els projectes de cooperació al desenvolupament el coneixement en primera persona del territori així com també la informació obtinguda a través del propi país on s'actua.

Figura 8. Procés de selecció per escollir els projectes de cooperació portats a terme

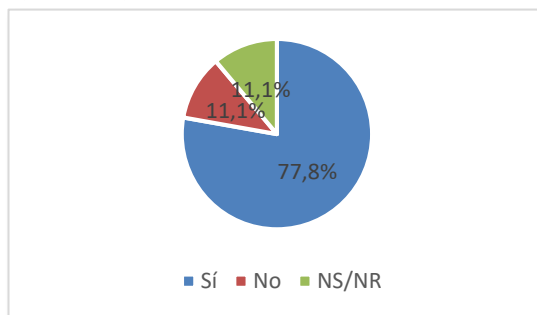

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya

Cal esmentar que totes les organitzacions vetllen perquè els projectes que porten a terme estiguin alineats amb les polítiques (de drets humans, ambientals...) i la legislació del país on operen. No obstant això no implica la incorporació d'un enfocament basat en criteris de medi ambient en les intervencions de la cooperació al desenvolupament.

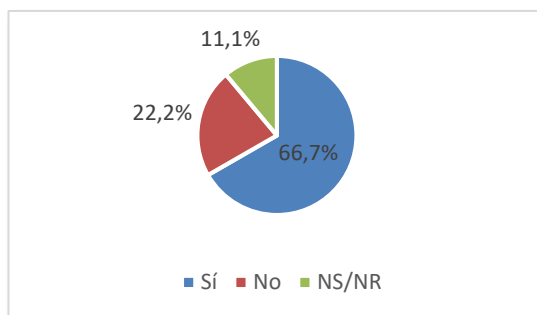
Pel que fa a la **inclusió de qüestions mediambientals**, en el qüestionari s'ha tingut en compte si la pròpia entitat les introdueix amb caràcter intern i si les tenen en compte en el desenvolupament de projectes en el propi territori. En aquest sentit, la gran majoria declara que tenen en compte criteris ambientals en les oficines centrals, a través del reciclatge, el consum responsable i de proximitat, ús eficient dels recursos, desplaçaments sostenibles i banca sostenible. Tanmateix, la meitat de les ONGD afirmen que tenen en compte criteris ambientals en el desenvolupament del projecte en el propi territori. Tot i així afirmen la necessitat de rebre més suport econòmic i la necessitat de rebre formació del personal treballador i voluntari sobre qüestions ambientals.

Figura 9. Adopció de criteris ambientals en les oficines centrals

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya.

Figura 10. Adopció de criteris ambientals per desenvolupar el projecte de cooperació al desenvolupament en el territori

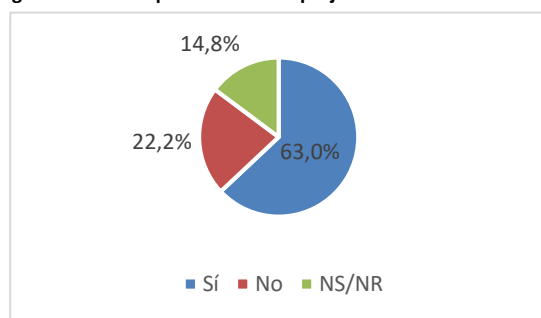

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya.

Per altra banda, tot i que existeix un número elevat d'ONGD que no duen a terme projectes relacionats amb el medi ambient, totes coneixen i són conscients de l'existència de problemes ambientals en els territoris on desenvolupen els seus projectes. En funció del país d'actuació destaquen reptes com la manca d'accés als recursos (aigua, aliments, energia...), la contaminació de l'aire, de l'aigua, del sòl, etc., la pèrdua del sòl i de la biodiversitat (desforestació...) o la vulnerabilitat als efectes del canvi climàtic (inundacions, tifons, incendis...).

D'acord amb les enquestes, es constata que més del **50% de les ONGD treballen en projectes o accions ambientals**. En aquest sentit, aquelles organitzacions que han afirmat que treballen en projectes ambientals, matisen que aquests projectes ajuden a mitigar o adaptar-se al canvi climàtic, gràcies a mesures com: la implementació de processos de dinamització econòmica en l'àmbit de l'agricultura a zones rurals sensibles als condicionants climàtics i a l'entorn, integració del Climate Proofing en tots els projectes, finançament de projectes de formació, sensibilització per canviar la consciència i el canvi d'hàbits en el consum, millora del tractament dels residu i de la depuració de les aigües residuals i millora de l'accés al recursos hídrics, etc.

Figura 11. ONGD que treballen en projectes o accions ambientals

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya.

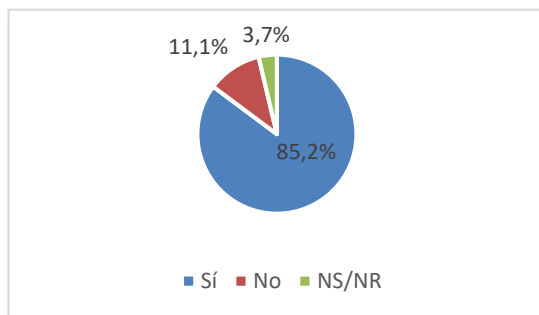
Per altra banda, inclús algunes han afirmat que **tot i no treballar directament en aquest tipus de projectes també creuen que la seva feina té un impacte positiu sobre el medi ambient** (com per exemple a través de formació específica a dones de cooperatives rurals, sobre la incidència del canvi climàtic en l'agricultura del seu territori, a través del foment a l'accés als recursos i gràcies al desenvolupament de projectes harmònics amb el medi ambient o al foment d'una cultura de reutilització i de petja de carboni 0). Aquest fet posa de manifest que moltes entitats treballen qüestions relatives al medi ambient però no en tenen plena consciència o no ho comuniquen com a tal.

A continuació es relacionen els temes tractats en alguns dels projectes ambientals realitzats per les ONGD:

- Agricultura: Adaptacions als condicionants ambientals i climàtics de la zona front les pressions depredadores del anomenats inversors estrangers;
- Sobirania energètica;
- Energia verda;
- Reforestació, tècniques de cultiu menys agressives (no ús de agroquímics);
- Ecologia integral;
- Cuines solars;
- Campanya d'EPD sobre eco feminisme recentment aprovada per l'ajuntament de Tarragona que es durà a terme el curs 2020-2021: "Fem Eco: connectem el gènere i el medi ambient a l'escola i al món-1a fase";
- Depuració d'aigües residuals, canalització i abastiment d'aigua potable i pel rec, recollida i tractament de residus;
- Construcció d'infraestructures de depuració d'aigües residuals amb sistemes ecològics, instal·lació de laboratoris de control de qualitat de l'aigua, formació de personal, divulgació de la utilitat de l'ús de sistemes ecològics per a la depuració d'aigües i la seva reutilització en agricultura, etc.;
- Reforestació i recollida de brossa mitjançant el voluntariat;
- Defensa del dret a l'aigua. Es treballa des de l'aprovisionament d'aigua potable en situacions d'emergència a l'acompanyament a comunitats, amb l'objectiu de fomentar el desenvolupament així com defensar els seus recursos naturals.

Així mateix, **la majoria d'ONGD afirmen que tenen en compte criteris ambientals en l'objectiu del projecte tot i que no es tracti d'un projecte ambiental**. En especial, es tenen en compte criteris relatius a:

Figura 12. Adopció de criteris ambientals en l'objectiu del projecte

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya.

- L'accés i ús sostenible, incliusiu i equitatiu dels recursos naturals, vetllant per la conservació de la biodiversitat i els serveis ambientals.
- La transició cap a una economia circular, tot promovent models de producció sostenibles i consum responsables.
- La promoció de ciutats i comunitats inclusives, saludables i segures, amb especial atenció a l'accés als serveis bàsics d'aigua i sanejament, energia, residus i qualitat de l'aire, i a l'habitatge.

Aquelles que no inclouen aquests criteris, destaquen la necessitat d'obtenir formació del personal treballador i voluntari sobre temes ambientals així com suport econòmic.

EXEMPLES DE BONES PRÀCTIQUES

Enginyeria sense fronteres

És una associació de cooperació al desenvolupament formada per professionals, docents i estudiants, principalment voluntaris i voluntàries, que treballen per garantir l'accés universal al serveis bàsics, acompanyant el canvi social i l'enfortiment de les poblacions, respectant les característiques culturals i tècniques.

Exemples de projectes:

- Disseny i implementació del projecte pilot de cooperació al desenvolupament amb participació empresarial (Moçambic): incidir en la millora de la Gestió de Residus Sòlids Urbans a la ciutat de Maputo, amb la participació de l'empresa catalana, que col·laborarà en la millora de les condicions de vida dels ciutadans/es i associacions i/o empreses moçambiqueses que participen en el projecte.

- Sostenibilitat ambiental, economia solidària per al desenvolupament econòmic local (Perú): fomentar l'emprenedoria econòmica local, amb l'enfocament de gènere, economia solidària i sostenibilitat ambiental a les províncies de Jaén i San Ignacio, Cajamarca, millorant els ingressos econòmics de les famílies productores de cafè, cacau i derivats del rusc.

Justícia alimentària -VSF-

Associació formada amb l'objectiu de canviar el sistema agroalimentari actual, que oprimeix i expulsa les comunitats rurals, i destrueix el medi ambient.

Els seus projectes es desenvolupen a través de 4 àmbits: campanyes (com ara “25gramos”, “Mentira Podrida”), denúncies (denuncien les males pràctiques que exerceix el poder de l'agroindústria, i la responsabilitat que tenen els governs), alternatives (fomenten un canvi de paradigma econòmic, polític i social a través de la defensa d'una agricultura camperola, ecològica i de proximitat, una agricultura al servei de les persones i respectuosa amb els cicles naturals del camp) i formació (treballen en l'enfortiment de les xarxes i organitzacions camperoles del moviment per la sobirania alimentària (realitzen tallers, jornades, etc.).

GRAIN

És una petita organització internacional sense ànim de lucre que treballa donant suport a camperols i agricultors a petita escala i a moviments socials en les seves lluites per aconseguir sistemes alimentaris basats en la biodiversitat i controlats comunitàriament. El seu suport consisteix a produir investigacions i anàlisis independents, impulsar la vinculació i el teixit de xarxes a nivell local, regional i internacional, i conrear noves formes de cooperació i construcció d'aliances. Gairebé tot el seu treball s'orienta cap a Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina i es concreta en aquestes regions.

El programa de treball de GRAIN s'organitza actualment al voltant de quatre temes interconnectats:

- Corporacions, poder i el sistema alimentari global
- Acaparament de terres i drets agraris
- Control de la gent sobre les seves llavors
- Sobirania alimentària per combatre la crisi climàtica

Entrepobles

És una associació de solidaritat internacional independent, feminista, amb base social activista, constituïda el 1988 pels Comitès de Solidaritat amb Amèrica Llatina. A través de la cooperació solidària, l'educació emancipadora i la incidència política, promouen la transformació social al costat d'organitzacions i moviments socials alternatius d'arreu del món, formant aliances i xarxes de suport mutu per al ple exercici de les sobiranes socials, dels drets humans i de la natura.

Els seus projectes es divideixen principalment en cooperació solidària a través de projectes com “Dret de nenes i dones a una vida lliure de violència” o “Enfortiment de Capacitats en Moviments de defensa el territori”. Per altra banda també treballen en projectes d'educació emancipadora com “Teixint xarxes de complicitat amb Amèrica Llatina per la cura dels drets de totes i tots” o “Ciutats i pobles vivibles per a totes i tots: Catalunya des de la diversitat que l'habita”

CONCLUSIONS PRINCIPALS

- Existeix una clara voluntat per part del sector de les ONGD per integrar el vessant ambiental.
- S'observa una clara divisió entre el tercer sector de la cooperació i el sector mediambiental català.
- Moltes entitats treballen qüestions relatives al medi ambient però no en tenen plena consciència o no ho comuniquen com a tal.
- La inclusió del medi ambient es veu reforçada gràcies a la incorporació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible en els projectes o degut a la sol·licitud de criteris de

valoració ambientals en algunes subvencions en convocatòries d'accions, projectes i convenis.

- La majoria de les ONGD enquestades declaren que tenen en compte criteris ambientals en les oficines centrals i en el desenvolupament del projecte en el propi territori. A més, confirmen que tenen en compte criteris ambientals en l'objectiu del projecte.
- Tot i així afirmen la necessitat de rebre més suport econòmic i formació del personal treballador i voluntari sobre qüestions ambientals.

6.1.3 ANÀLISI DE LES CAPACITATS I PRÀCTIQUES DEL TERCER SECTOR AMBIENTAL CATALÀ

La **Secció d'Entitats Ambientals i Participació ciutadana** (en endavant Secció) és la unitat de la SMAS que vetlla pel compliment del Pla de suport al Tercer Sector Ambiental de Catalunya i té l'objectiu de donar suport (sobretot en temes d'Educació Ambiental) i interlocució a les entitats ambientals del tercer sector de Catalunya (associacions i fundacions sense ànim de lucre la finalitat de les quals és la protecció del medi ambient, la protecció de la natura i la sostenibilitat en general).

En aquest sentit, la línia que separa entitats ambientals d'altres entitats a vegades pot ser una mica difosa i cal veure cas per cas si l'objecte principal d'aquesta entitat per tal de classificar-la com a tal.

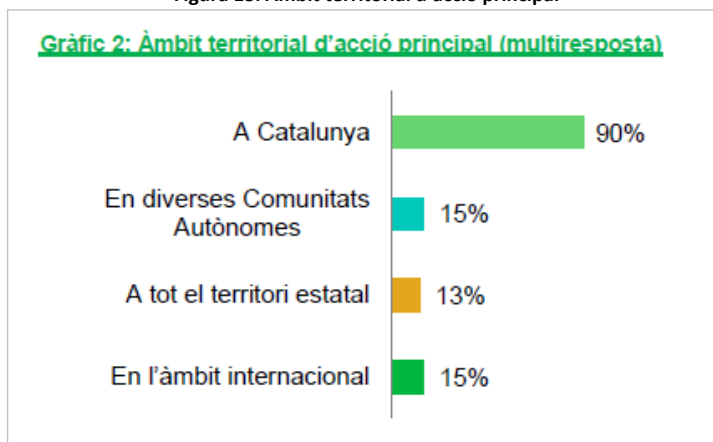
Existeix un **Registre d'Entitats de Medi Ambient i Sostenibilitat** que és voluntari (per demanar subvencions de la Secció no és requisit haver d'estar inscrit en aquest registre, pel que no totes les ONG ambientals estan inscrites).

Segons afirma la Secció, el sector d'entitats ambientals és, en general (a excepció per exemple de les grans ONG ambientalistes amb seu a Catalunya com WWF, Greenpeace o SeoBirdlife), petit i molt atomitzat i les entitats estan limitades de recursos per ampliar el ventall d'activitats més enllà de la seva causa i del seu àmbit geogràfic. Actuen molt localment i pràcticament no hi ha gent retribuïda, comptant amb molta participació de persones voluntàries.

En el tercer sector ambiental català hi participen diferents entitats de tercer, segon i primer nivell. **L'Obrador del 3r Sector Ambiental de Catalunya (O3sac)** és una entitat de tercer nivell que té per sota 9 entitats de segon nivell. L'Obrador té principalment una incidència política i a través d'ajudes de la Secció organitza cada dos anys un congrés, i els altres anys alterns elabora el **Baròmetre del Tercer Sector Ambiental de Catalunya** (última versió al 2018).

A través del Baròmetre, que analitza el tercer sector ambiental de Catalunya, s'observa que hi ha aproximadament unes 220 organitzacions no governamentals i entitats privades sense finalitat de lucre que centren la seva activitat en l'àmbit de l'ecologia, la sostenibilitat ambiental i, en general, la protecció i millora del medi ambient (*Baròmetre 2015 del Tercer Sector Ambiental de Catalunya*). Les activitats que les entitats ambientals realitzen són principalment de sensibilització (el 80%), seguit de les activitats de formació i educatives (69%) i de conservació i millora (63%) (*Baròmetre Ambiental 2018*). Del total d'entitats participants a l'enquesta del Baròmetre, un 15% tenen com a àmbit territorial d'acció principal (únic o entre d'altres) l'àmbit internacional.

Figura 13. Àmbit territorial d'acció principal

Font: Baròmetre Ambiental 2018

Una de les funcions de l'O3sac és el suport a la internacionalització de les entitats, que en l'última enquesta ha estat considerat el principal objectiu del sector al que ha contribuït l'O3sac.

Per altra banda, la **Xarxa de Conservació de la Natura** està agafant més incidència en la gestió més tècnica dels projectes, directament en contacte amb les entitats ambientals. La Xarxa de Conservació de la Natura engloba els eixos de voluntariat ambiental i de conservació privada amb la fusió de dues organitzacions (la Xarxa de custòdia del territori (XCT) i la Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya (XVAC)). Les organitzacions membres són molt diverses, des d'entitats ambientals (que representen un 70%), a ajuntaments, centres de recerca, universitats, consultores ambientals o empreses vinculades a temes ambientals. Aquest fet que mostra la diversitat existent i els vincles potencials que hi ha entre tots els agents. En aquest sentit, la relació amb les universitats i la Xarxa de Conservació de la Natura és força important, rebent suport en aspectes més tècnics sobre el canvi climàtic o l'establiment d'indicadors. El CREAM o l'ICTA en són alguns exemples.

Existeixen també iniciatives per establir vincles i espais de trobada entre el tercer sector ambiental, com és el **Projecte Tàndem**, un projecte del Departament de Territori i Sostenibilitat i el Club EMAS (Associació d'Organitzacions registrades EMAS a Catalunya), orientat a crear sinèrgies entre el món empresarial i les entitats del Tercer Sector Ambiental per desenvolupar projectes ambientals de caràcter innovador i amb valor social. És un espai de trobada permanent per promoure la col·laboració entre els dos sectors.

També s'ha detectat, en les sessions participatives, que les entitats ambientals dels països en vies de desenvolupament cerquen col·laboracions amb entitats ambientals locals de Catalunya. Aquest fet crea una situació favorable d'introducció de les entitats ambientals en la cooperació al desenvolupament, si se'ls hi facilita informació i accés als procediments i recursos als quals poden optar a través de l'ACCD.

Anàlisi dels qüestionaris:

D'acord amb les respostes extretes de les enquestes, es contempla que no totes les entitats ambientals estan **adherides a alguna associació que agrupa ONG** (en concret 3 del total de 10 entitats que ha respòs l'enquesta). La resta es troben adscrites principalment a la Xarxa de Conservació de la Natura (6) i a l'Obrador del 3r Sector Ambiental de Catalunya (3). Positivament, les organitzacions declaren participar en plataformes o espais de trobada per tal de generar

intercanvis i compartir experiències i coneixement, com per exemple: a la Mesa de la bicicleta de la Generalitat, amb el Pacte de la mobilitat BCN, a Taules climàtiques de les administracions públiques, amb organitzacions com SOS Costa Brava, SOS Pirineu, o a jornades tècniques del GECC i el CADS.

En relació a les **línies de treball**, 6 de les entitats enquestades afirmen que només treballen en projectes ambientals. Com a línies de treball es destaca la garantia d'un medi ambient saludable com a motor d'un desenvolupament humà sostenible. Tanmateix, també algunes fan referència a la promoció de la governança democràtica, així com la garantia del lliure exercici dels drets econòmics, socials i culturals i la promoció del compromís per la pau, la no violència i la prevenció dels conflictes. Per altra banda, s'han afegit qüestions relatives a les persones amb discapacitat, la defensa i la protecció de la natura i la garantia del relleu generacionals del sector primari a Catalunya. És destacable també que per alguna entitat, els aspectes relacionats no són considerats com a línies de treball però s'entenen com a punts bàsics de l'associació.

D'acord amb l'exposat anteriorment, a continuació es detallen els **aspectes ambientals treballats en els projectes**:

Accés i ús sostenible, inclusiu i equitatiu dels recursos naturals, vetllant per la conservació de la biodiversitat i els serveis ambientals.	7
Transició cap a societats neutres en carboni mitjançant la reducció d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, l'eficiència energètica i l'adopció de fonts d'energies renovables.	4
Transició cap a una economia circular, tot promovent models de producció sostenibles i consum responsables.	6
Promoció de ciutats i comunitats inclusives, saludables i segures, amb especial atenció a l'accés als serveis bàsics d'aigua i sanejament, energia, residus i qualitat de l'aire, i a l'habitatge.	2
Estratègies de resiliència orientades a adaptar els impactes i riscos mediambientals, especialment els del canvi climàtic en els col·lectius més vulnerables.	3
Contribució a la justícia ambiental mitjançant la denúncia i la incidència sobre les activitats extractives d'empreses, i el suport a les organitzacions de defensa, així com les activistes mediambientals amenaçades, especialment les dones.	3
Difusió de polítiques cap a la mobilitat sostenible, permetent la complementaritat entre el desenvolupament humà dels pobles i dels seus ciutadans amb el compliment dels ODS pel que fa a l'increment de la seguretat vial, l'eficiència energètica del transport i la reducció de les emissions de gas causades pel transport.	4
Desenvolupament i transferència de tecnologies netes als països en desenvolupament en condicions favorables, incloent condicions concessionàries i preferencials, de mutu acord.	0
Altres	Promoció de models agroecològics, adopció de mesures de protecció de la natura.

Per altra banda, es constata que **gran part de les entitats no treballen en cooperació al desenvolupament**, sinó que la seva activitat té un caràcter més local. Destaquen però que les principals problemàtiques ambientals a les que s'enfronta la població en els territoris on operen són la contaminació de l'aire, l'aigua i el sòl així com la pèrdua del sòl i de la biodiversitat.

Aquelles que afirmen treballar en cooperació al desenvolupament corroboren que els seus projectes estan alineats amb les polítiques i la legislació del país on operen i declaren que el principal procés de selecció per escollir els projectes de cooperació al desenvolupament és per coneixement en primera persona del territori. A banda, també en funció de l'existència d'ajudes destinades a aquell territori o projecte i per coneixement sobre la vulnerabilitat del territori als efectes del canvi climàtic.

Per realitzar la seva activitats, les entitats realcen que el seu finançament prové principalment a través dels socis/sòcies o aportacions voluntàries o també a través d'ajuts o subvencions per part de la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona o fons europeus.

La majoria d'aquelles entitats que han indicat que no treballen en cooperació al desenvolupament manifesten el seu interès en treballar en projectes de cooperació al desenvolupament si hi hagués la possibilitat de generar aliances entre els actors.

Aquestes afirmacions mostren que existeix la necessitat i el compromís de generar sinergies, de desenvolupar un treball col·laboratiu entre entitats i l'afirmació sobre la interrelació entre la cooperació i el medi ambient. No obstant, confirmen principalment la necessitat de finançament i de conèixer el corresponent procés administratiu. En menor mesura realcen la necessitat de conèixer les necessitats o problemàtiques del país.

Les entitats confirmen de forma general que tenen en compte també criteris ambientals en les pròpies oficines i en el desenvolupament dels projectes en el territori. Principalment tenen en consideració una correcta gestió dels residus; prioritització del transport públic; prioritització de serveis d'economia social i solidària amb criteris de sostenibilitat; compra de productes ecològics i de proximitat; i reducció dels consums. També es reafirma la necessitat de suport econòmic i de formació del personal treballador i voluntari sobre temes ambientals.

Finalment, cal ressaltar que s'ha posat de manifest la necessitat de tenir en compte i avançar en temes relatius a la justícia ambiental i l'educació pel desenvolupament.

A continuació es presenten exemples d'entitats ambientals locals que també treballen en projectes de cooperació al desenvolupament:

EXEMPLE DE BONES PRÀCTIQUES
Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural, DEPANA.   Interposició d'una Queixa/Pilot davant de la Comissió Europea denunciant la insuficient protecció del delta de Llobregat (2012). La Queixa/Pilot estava dirigida a denunciar la insuficient protecció de la zona del delta, tant a la superfície d'aquesta com en la seva gestió, la degradació de l'hàbitat que ha provocat aquest fet, així com la disminució d'espècies que són objectiu d'especial conservació a la zona. La Queixa presentada continua oberta i la Comissió Europea segueix pressionant la Generalitat de Catalunya com a responsable últim de la preservació d'aquests espais. Es va comptar amb l'ajuda de SEO Birdlife pel que fa a l'estudi ambiental.

Garraf Cooperera

Treballa en projectes de cooperació i sensibilització, sobre el medi ambient i l'economia social i per unes relacions socials més justes, equitatives i cooperatives.

Els tres àmbits bàsics d'actuació són:

- Cooperació Internacional pel desenvolupament humà i sostenible: projecte Trama de Cotó
- Formació i sensibilització en educació ambiental i per a la sostenibilitat social i econòmica.
- Recuperació i protecció de l'entorn natural local i territorial, així com la detecció, recuperació i protecció dels Camins Ramaders de Catalunya que passen per el terme municipal.

Sèlvans

Participació en la primera reunió del comitè d'experts del LIFE Biorgest. L'objectiu principal del projecte és millorar la biodiversitat del tot el bosc mediterrani mitjançant la integració de mesures específiques i pràctiques innovadores en els instruments de planificació i gestió forestal, i mitjançant nous mecanismes de finançament i compensació.

CONCLUSIONS PRINCIPALS

- Existeixen experiències d'aliances i espais de trobada entre organitzacions ambientals per tal de compartir coneixement, com el cas de Tàndem o el Club EMAS.
- En general, es considera que el tercer sector ambiental treballa més en l'àmbit local que a nivell internacional.
- La necessitat de finançament i de conèixer el corresponent procés administratiu són els motius principals que han manifestat les entitats enquestades per poder treballar en cooperació al desenvolupament.
- Per altra banda, també manifesten el seu interès en treballar en projectes de cooperació al desenvolupament si hi hagués la possibilitat de generar aliances entre els actors.
- El suport a la internacionalització de les entitats, ha estat considerat el principal objectiu del sector al que ha contribuït l'O3sac, en l'última enquesta del Baròmetre. Aquest resultat pot reflectir la voluntat del sector d'impactar més enllà de les seves fronteres.

6.1.4 AGENTS IMPLICATS EN LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT I CREACIÓ DE XARXES I ALIANCES

La complexitat dels reptes actuals i el compromís per contribuir a la sostenibilitat fa que la col·laboració entre sectors deixi de ser una opció per convertir-se una necessitat ineludible. Així, en un món interconnectat i global es fa evident que col·laborar, desenvolupar projectes conjuntament i compartir visions entre diferents organitzacions, esdevé un eix fonamental si

realment es vol tenir un impacte significatiu. Col·laboracions i aliances que en definitiva sorgeixen com un mecanisme d'eficàcia i eficiència.

Les diverses trobades amb els grups focals arreu del territori català, les entrevistes i les enquestes revelen i posen de manifest la rellevància de repensar el paper d'altres agents en la cooperació al desenvolupament. S'evidencia que existeix una aposta per la innovació en aquesta nova participació.

L'ACCD manifesta la importància d'establir aliances, col·laboracions, partenariats, etc., amb d'altres organitzacions i entitats amb l'objectiu tant d'avançar en la incorporació dels aspectes ambientals en els projectes de cooperació al desenvolupament com també d'incorporar projectes més estrictament ambientals.

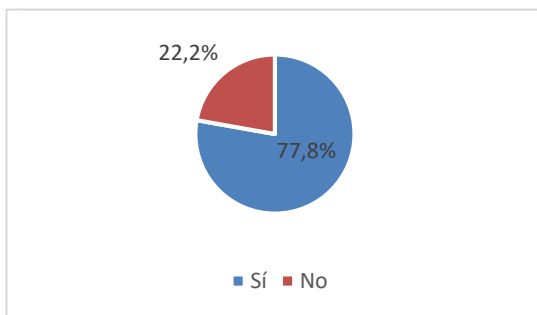
En aquest sentit, en les convocatòries l'ACCD valora positivament que la ONGD que es presenta, ho faci conjuntament amb "agrupació" o "subcontractades" que puguin aportar expertesa complementària per exemple en temes de campanyes de comunicació, o universitats o centres de recerca. Però que aquesta situació es doni amb entitats ambientals no és gaire comuna, per tant és interessant en un futur que es comencin a crear aliances entre entitats del sector cooperació al desenvolupament i entitats ambientals.

L'ACCD també va obrir una convocatòria (INTCO) per fomentar aliances entre les universitats i les ONG perquè es presentin a convocatòries de recerca europees. A diferència de la primera edició, en la segona edició es van prioritzar les convocatòries europees relacionades amb la sostenibilitat ambiental.

Es destaca també la participació de més de la meitat de les ONGD enquestades en plataformes, moviments, campanyes o espais de trobada de la societat civil (com per exemple la Xarxa per la Sobirania Energètica, la Plataforma Aigua és Vida, l'Aliança contra la Pobresa Energètica, o l'Associació europea d'instituts de recerca i formació en matèria de desenvolupament (CJB)) i de l'administració pública (com per exemple el Consell Municipal de Cooperació de Tarragona, la Confederació de Fons de Cooperació i Solidaritat, Ciutats i Governos Locals Units (CGLU), o òrgans consultius i de participació de la Generalitat de Catalunya (Consell de Cooperació al Desenvolupament, Comissió de Coordinació amb els Ens Locals (CCEL) i Consell Català del Foment de la Pau (CCFP)).

A més a més, més de la meitat afirmen treballar en xarxa amb altres ONGD o establir aliances amb altres agents (sector privat, universitats, etc.) per tal de treballar conjuntament en projectes. Alguns exemples d'això són la Federació d'Associacions de senegaleses del Camp de Tarragona, l'entitat Ecologistes en Acció, el Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona (CEDAT), Setem, l'Associació d'Alumnes i Exalumnes de Dret Ambiental de Tarragona, l'Assemblea Aturem BCN World, la Plataforma Cèl Net, la Xarxa dels Drets dels Infants de l'ajuntament de Barcelona, el Col·legi de metges de Tarragona, les comissions de treball del Fons (migracions i desenvolupament, municipalisme, drets humans), universitats, etc.

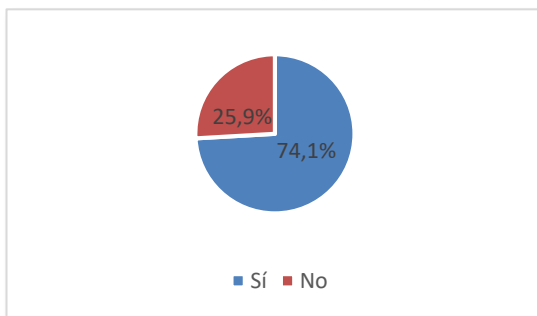
Figura 14. Participació en plataformes o espais de trobada per generar intercanvis i experiències

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya

Igualment, la meitat de les organitzacions comenten que **creen aliances de col·laboració pel que fa als projectes internacionals**. Es distingeix la cooperació amb universitats, altres organitzacions, institucions europees, ajuntaments, entre d'altres. Finalment, també es creen aliances amb l'objectiu de desenvolupar els projectes d'EpD amb associacions del territori, administracions locals i comarcals, universitats, entitats socials i empreses, cooperatives, institucions d'educació superior, entitats del tercer sector i centres escolars.

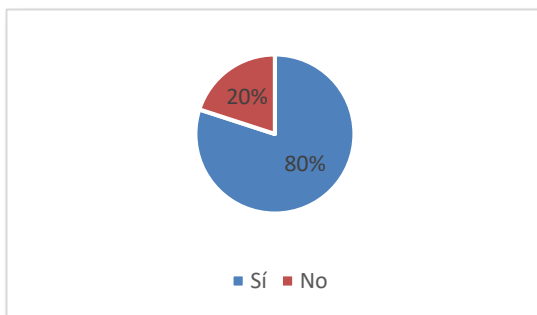
Figura 15. Creació d'aliances de col·laboració pe realitzar projectes internacionals

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya

Pel que fa a les entitats ambientals, totes a excepció d'una, confirmen que treballen en xarxa amb altres ONGD o que estableixen aliances amb altres agents (sector privat, universitats...) per tal de treballar conjuntament en projectes. En base a les respostes es mostra que les col·laboracions principalment amb altres entitats que complementen les seves activitats o realitzen una tasca similar dirigida a la protecció i millora del medi ambient.

Figura 16. Creació d'aliances de col·laboració pe realitzar projectes internacionals

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a entitats ambientals de Catalunya

Tanmateix, les entitats que realitzen projectes de cooperació també proclamen la creació d'aliances per als projectes internacionals, per exemple amb la Generalitat de Catalunya, o la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (UICN), entre d'altres.

6.1.4.1 SINERGIES ENTRE EL SECTOR DE LA COOPERACIÓ I EL TERCER SECTOR AMBIENTAL

Aquesta **creació de sinergies es percep com una oportunitat per enfortir els lligams entre el sector ambiental i el de la cooperació al desenvolupament** i reforçar així la integració de la sostenibilitat ambiental en la política de cooperació al desenvolupament i educació pel desenvolupament.

En el marc del projecte s'ha portat a terme una comparativa entre el registre d'ONGD de l'ACCD i el Registre d'Entitats de Medi Ambient i Sostenibilitat per analitzar les coincidències entre els dos sectors. El resultat mostra que hi ha un total de 8 entitats presents en ambdós registres:

- Associació Catalana d'Enginyers Sense Fronteres
- Associació de Cooperació Sol Solidari
- Federació d'Ecologistes en Acció de Catalunya
- Fundació Catalana de l'Esplai
- Fundació Pere Tarrés
- Institut Jane Godall
- Mediterrània. Centre d'Iniciatives Ecològiques
- SEBA – Associació de Serveis Energètics Bàsics Autònoms

Es posa també de manifest la importància de **conèixer les principals polítiques ambientals dels països socis** en els diferents àmbits (gestió de residus, etc.) per tal de saber a grans trets quines possibilitats hi ha en els diferents països i no crear frustracions si es demana que un projecte porti a terme correctament una recollida selectiva però després el sistema del país no permet la seva gestió, per exemple. Es comenta que aquest exercici es va començar a treballar quan es realitzaven estratègies per país. Es va treballar en un inici amb Marroc i Colòmbia, i es comptava amb les persones del propi país que coneixien de primera mà les problemàtiques.

Relacionat amb aquest tema, una de les propostes que també es va plantejar en el seu moment des de la SMAS va ser elaborar una biblioteca online per facilitar informació en format "digerible" i entenedor sobre aspectes ambientals, així com fer una llista de preguntes que es podrien fer les ONGD que vulguin incorporar aspectes ambientals en els països on operen.

Els projectes de cooperació que es porten a terme a través de la SMAS es gestionen a través de la pròpia estructura, oferint assistència tècnica o acompanyament institucional, i la relació amb els altres països és a través dels governs d'aquests, pel que la relació amb el tercer sector no és tan directe. Actualment, el treball de la SMAS es centra sobretot en l'economia circular.

Per altra banda, el CADS posa de manifest que les entitats ambientals tenen molt coneixement en el seu àmbit, però no hi ha massa relació amb les ONGD. Tenint en compte l'exhaustiu treball del CADS sobre els ODS, es posa de manifest la necessitat de tenir en compte l'ODS 17 "Aliances per assolir els objectius".

6.1.4.2 UNIVERSITATS I CENTRES DE RECERCA

Tant la Lafede.cat com les Coordinadores de Lleida i Girona i el punt focal a Tarragona realcen la col·laboració i implicació de les universitats en qüestions relatives a la cooperació al desenvolupament.

Aquesta implicació es fa evident a través de l'Associació Catalana d'Universitat Públiques (ACUP). Les universitats catalanes tenen una llarga trajectòria en la realització de projectes de cooperació universitària per al desenvolupament. Les activitats de l'ACUP es treballen de forma conjunta a través del Grup de Treball de Cooperació que s'emmarca en la Comissió de Responsabilitat Social. Tanmateix, la Xarxa Vives d'Universitats a través del programa de Relacions Internacionals i Cooperació al Desenvolupament facilita a les universitats membres el lideratge i la coordinació executiva de projectes interuniversitaris de cooperació al desenvolupament i la representació col·lectiva de les universitats en diferents organitzacions internacionals.

A més de la formació, la recerca i la transferència en l'àmbit dels estudis, moltes universitats i les pròpies facultats dirigeixen la seva activitat a la participació i desenvolupament de projectes de cooperació per al desenvolupament en els seus àmbits de coneixement. El Centre de Cooperació al Desenvolupament "URV Solidària" i el Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona (CEDAT) de la Universitat Rovira i Virgili (URV), l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA) o la Fundació Autònoma Solidària (FAS) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), el Centre de Cooperació per al Desenvolupament de la UPC, la unitat de Desenvolupament i Cooperació de la Universitat de Lleida o l'Àrea de Cooperació de la Universitat de Girona.

Es detecta que en ocasions les pròpies facultats dissenyen o desenvolupen projectes que tenen un impacte en la cooperació al desenvolupament (com les facultats d'enginyeries) però en canvi aquestes accions no són catalogades com a projectes de cooperació. A més a més, es creu que la recerca per part del personal investigador i acadèmic sobre qüestions relatives al medi ambient, que també tindrien un impacte sobre la cooperació, passa desapercibuda, tot i que es considera que hi ha més projectes de cooperació vinculats al medi ambient que els duts a terme per les ONGD.

Es manifesta també que les universitats, en moltes ocasions, financen els seus propis projectes i que per tant, no estan subvencionats i que en altres ocasions, col·laboren amb ONGD.

Com s'ha comentat anteriorment, destacar les convocatòries INTCO de l'ACCD, que són subvencions per a la incentivació a la presentació de projectes d'internacionalització a convocatòries europees d'R+D+I en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament. L'objectiu de la convocatòria INTCO és aprofitar les capacitats instal·lades en les entitats del sistema universitari i de recerca catalans i promoure'n l'associació amb les ONGD del país, per tal de crear consorcis competitius que puguin obtenir finançament de la Unió Europea per a propostes de recerca en qüestions de desenvolupament sostenible.

Amb tot, cal seguir avançant amb iniciatives que permetin aconseguir una relació més estreta entre les universitats, les ONGD i l'ACCD, amb la finalitat de crear un context idoni que permeti avançar en qüestions relatives a la cooperació al desenvolupament, i en especial a la sostenibilitat ambiental.

Anàlisi dels qüestionaris a universitats:

D'acord amb els resultats de les enquestes dirigides a les universitats, aquestes treballen en un àmbit ampli de línies de treball: l'aigua, l'energia i l'eficiència energètica, la biodiversitat, la mobilitat, l'economia circular i la gestió dels residus, la investigació sobre nous materials, o l'agroalimentació. També es senyala l'estudi dels processos de reconfiguració de governança mediambiental i resiliència socioecològica en un marc de canvi econòmic, tecnològic i social, amb especial èmfasi en recursos hídrics, infraestructures de l'aigua i el menjar, l'educació ambiental. Aquestes operen en una ampla esfera de països especialment a Amèrica Llatina i l'Àfrica.

En concret els projectes de cooperació al desenvolupament es centren tant en l'àmbit de la digitalització, la innovació tecnològica, i el dret i la justícia ambiental i social, així com també en l'accés a l'educació, en qüestions relatives als refugiats i a la promoció salut. Per tant, tenen un vessant clarament social però a la vegada tenen en compte l'àmbit ambiental de la sostenibilitat.

Els projectes desenvolupats en països en vies de desenvolupament es relacionen amb els següents objectius ambientals contemplats en el Pla Director 2019-2022:

Accés i ús sostenible, inclusiu i equitatiu dels recursos naturals, vetllant per la conservació de la biodiversitat i els serveis ambientals.	4
Transició cap a societats neutres en carboni mitjançant la reducció d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, l'eficiència energètica i l'adopció de fonts d'energies renovables.	3
Transició cap a una economia circular, tot promovent models de producció sostenibles i consum responsables.	5
Promoció de ciutats i comunitats inclusives, saludables i segures, amb especial atenció a l'accés als serveis bàsics d'aigua i sanejament, energia, residus i qualitat de l'aire, i a l'habitatge.	4
Estratègies de resiliència orientades a adaptar els impactes i riscos mediambientals, especialment els del canvi climàtic en els col·lectius més vulnerables.	2
Contribució a la justícia ambiental mitjançant la denúncia i la incidència sobre les activitats extractives d'empreses, i el suport a les organitzacions de defensa, així com les activistes mediambientals amenaçades, especialment les dones.	2
Difusió de polítiques cap a la mobilitat sostenible, permetent la complementaritat entre el desenvolupament humà dels pobles i dels seus ciutadans amb el compliment dels ODS pel que fa a l'increment de la seguretat vial, l'eficiència energètica del transport i la reducció de les emissions de gas causades pel transport.	1
Desenvolupament i transferència de tecnologies netes als països en desenvolupament en condicions favorables, incloent condicions concessionàries i preferencials, de mutu acord.	3
Altres	Educació ambiental i ciutats sostenibles

Com la resta d'organitzacions, les universitats enquestades confirmen que reben ajuts o subvencions per realitzar projectes de cooperació al desenvolupament (a excepció de la Universitat de Lleida). Aquests provenen tant de l'ACCD, com de l'AECID, ajuntaments, projectes europeus o la Diputació de Barcelona.

Mencionar també que les universitats solen tenir molta expertesa (més que les ONGD i les ONG en general) en l'accés al finançament europeu. I, precisament com pretén la convocatòria INTCO, l'aliança entre universitats i ONGD facilita a aquestes últimes l'accés a aquesta altra font de finançament.

Per dur a terme els projectes, en general aquestes creen aliances de col·laboració amb altres agents com ara altres universitats, ONG o empreses.

Implicació amb el territori dels països socis:

En relació amb la implicació amb el territori, segons les respostes obtingudes declaren que el principal procés de selecció per escollir els projectes de cooperació al desenvolupament és per coneixement del territori i per la informació obtinguda a través del propi país on s'actua. Tot i així, no totes les universitats tenen el coneixement que els seus projectes estiguin alineats amb les polítiques i la legislació del país on operen.

Les universitats són plenament conscients que la seva activitat té implicacions sobre el medi ambient. En aquest sentit a més a més, algunes inclús manifesten que tenen en compte criteris ambientals en l'objectiu del projecte tot i que no es tracti d'un projecte pròpiament amb caràcter ambiental.

Pel que fa a l'avaluació dels projectes, no és una pràctica estesa a totes les universitats, ja sigui perquè no saben quins indicadors són necessaris per poder avaluar els impactes o perquè tenen dificultats generals per avaluar-los. D'altres comenten que l'avaluació es realitza a través de la memòria justificativa i que en qualsevol cas el seguiment és més viable en aquells projectes que són més sostinguts en el temps.

A continuació es detallen alguns dels projectes en cooperació al desenvolupament que algunes de les universitats han realitzat:

UOC - Internet Interdisciplinary Institute (IN3)

- Projecte Scratch Social UOC amb Uniminuto, Espiral Educativa i Instituto Tomás Marsano (l'Scratch és un llenguatge de programació creat per l'Institut Tecnològic de Massachusetts (MIT) que permet acostar els principis del pensament computacional a infants i joves d'una manera lúdica i senzilla mitjançant la programació).
- Col·laboració amb el Memorial Democràtic, PNUD i l'ACCD en un projecte per a la conservació de la memòria històrica a Colòmbia, Guatemala i El Salvador.
- Els Estudis de Ciències de la Salut de la UOC són un nou centre col·laborador de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) en l'àmbit de la salut electrònica. La UOC i l'OPS/OMS es plantegen un objectiu comú: fomentar la salut electrònica al món.

Universitat de Girona

- Projecte AMAZON-MEM: Sistema descentralitzat de membranes per a la potabilització sostenible del aigua en comunitats amazòniques.
- Projecte ABAY MADO 2019: Noves metodologies per a l'aprenentatge competencial a l'escola rural d'Abay Mado (Bahir Dar, Etiòpia)", en el marc de la convocatòria d'ajuts a projectes de cooperació per al desenvolupament.
- Projecte VUDES - Visites universitàries per al Desenvolupament sostenible a Etiòpia. Un projecte per transferir coneixement a la Universitat de Gondar relatiu al compromís social de la universitat vers al seu entorn

Universitat de Lleida (a través del PDI, PAS i alumnat)

- Projecte relacionat amb la construcció de biodigestors que aprofiten el gas que emeten els residus per poder cuinar de forma totalment sostenible amb l'estalvi que això proporciona a famílies amb pocs ingressos. El projecte s'ha comptat amb el suport de les autoritats locals d'Equador i d'una ONGD com a contrapart.

Universitat Politècnica de Catalunya

- Sistemes naturals sostenibles i de baix cost per al tractament d'aigua residual a zones urbanes densament poblades i en expansió de l'Índia, en col·laboració amb l'Aligarh Muslim University i el NEERI.
- Valoració ambiental i econòmica per la sostenibilitat d'activitats mineres a Perú i Bolívia, en col·laboració amb la UTO i la PUCP.
- Avaluació del potencial de l'energia mareomotriu a l'arxipèlag de Las Perlas (Panamà), en col·laboració amb la UMIP.
- Estratègies per la millora del tractament sostenible d'aigües residuals i residus alimentaris, en col·laboració amb la Universitat de Federal de Minas Gerais (Brasil).
- Disseny d'una xarxa de clavegueram i tractament d'aigües negres a Juanjui (Perú), amb la col·laboració de la Municipalidad Provincial de Mariscal Cáceres-Juanjui.

6.1.4.3 ECONOMIES TRANSFORMADORES

Un altre aspecte que ha sorgit de les entrevistes ha estat el concepte d'Economies transformadores. En paraules de Rubén Suriñach, en el seu llibre Economies transformadores de Barcelona, "els moviments i fenòmens de l'economia transformadora són propostes de reorganització socioeconòmica que introdueixen una crítica del model econòmic dominant i formulen propostes de canvi socioeconòmic (tant en la teoria com en la pràctica) que, en diferents graus, intenten transformar aquest model o, almenys, prevenir o mitigar-ne els efectes negatius". Per a Barcelona, cita els moviments de decreixement, l'economia del bé comú, els béns comuns, l'economia feminista i assistencial, l'economia social, l'Economia Social i Solidària (ESS). I els fenòmens de l'economia col·laborativa, la comunitat, el consum responsable, l'economia circular, l'empresariat social, la innovació social i la responsabilitat social. Per tant, s'entén que aquestes iniciatives inclouen el vessant social i ambiental.

En aquest context, l'ACCD considera rellevant donar suport a aquest sector creixent que comparteix uns valors comuns i que té el potencial per poder generar un impacte positiu en la cooperació al desenvolupament.

Així, l'ACCD dona suport a entitats com la Coordi: Comerç Just i Finances Ètiques (formada per SETEM Catalunya, Oxfam Intermón, Alternativa 3, Fiare Catalunya, FETS-Finançament Ètic i Solidari i la Xarxa d'Economia Solidària (XES).

Per altra banda, també dona suport al Fòrum Social Mundial de les Economies Transformadores. Aquest neix a partir d'una idea que sorgeix en el marc del Fòrum Social Mundial del Quebec del 2016 que volia organitzar un espai temàtic sobre economia. La Xarxa Europea de Promoció de l'Economia Social Solidària (RIPESS EU) recull aquesta proposta i proposen a la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya (XES) de ser el país d'acollida d'aquest primer Fòrum Social Mundial d'Economies Transformadores (FSMET 2020) centrat en economia.

En aquest àmbit l'ACCD a nivell de cooperació, a banda de realitzar tasques d'Educació per al Desenvolupament, duen a terme projectes a l'exterior com per exemple un projecte al Marroc d'Economia social i solidària o donant suport a països del sud perquè els governs realitzin projectes d'Economia social i solidària.

A continuació es detallen alguns d'aquests projectes:

Figura 17. Projectes subvencionats per l'ACCD vinculats a l'Eix d'Economies Transformadores

ENTITAT	DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE	PAÍS
Agència Catalana de Joventut	Projecte sobre ESS, dones i joves a la riba mediterrània	Mediterrània
Consell Regional de Tànger -Tetuan Al-hoceima (CRTTA)	Programme de développement et promotion des structures de l'Economie Sociale et Solidaire de la Région Tanger-Tetuan Al Hoceima (2018) + 150,000€ 2017)	Marroc
Acció Contra la Fam	LIFE Palestina: Promoure la inclusió de les dones i els joves en la consolidació de la pau (PR2017) – Contrapart: Cooperative Society for Saving and Lending (CSSL)	Palestina
MPDL	Suport a la participació econòmica de les dones en el desenvolupament local de Ramallah i Tulkarem (ORD2017)	Palestina
Fundació Ajuda en Acció	Contribuint a l'apoderament personal i econòmic de les dones de San Salvador, transferint eines per prevenir i reduir les violències de gènere (ORD2018)	El Salvador
Cooperació i Desenvolupament	Promoció de l'apoderament econòmic i drets de les dones a San Miguelito (ORD2018)	Nicaragua

Sostenible, DESOS Opció Solidària		
Veterinaris sense Fronteres	Apoderament polític i econòmic de dones indígenes aimares i quítxues de Bolívia a través de la seva participació política i independència econòmica a nivell comunitari (ORD2017) – Contrapart: Consejo de Ayllus y Markas de Yampara Suyu (COAMAYS)	Bolívia
Cruz Roja Española en Catalunya	Apoderament i enfortiment de les capacitats productives de les dones organitzades en GPF (Grups de Promoció Femenina) de la comuna CTFC a Dakar (ORD2018)	Senegal

Font: estudi intern de l'ACCD

6.1.4.4 NOVES ALIANCES PÚBLICO-PRIVADES I NOUS FINANÇAMENTS PER AL DESENVOLUPAMENT

L'ACCD exposa una casuística que recentment s'està donant en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament. Amb la finalitat d'oferir una solució de negoci a una problemàtica ambiental, s'està produint una reorientació que implica l'entrada del sector privat en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament per tal de completar l'important treball realitzat per les ONG. Les raons principals són la dificultat que té el tercer sector per oferir solucions com a causa d'una estabilitat fràgil, que es dona degut a què el seu finançament principal prové de subvencions això com també pels obstacles que tenen per retenir el talent.

Així, en un context d'evolució del sector i del sorgiment de noves tipologies d'organitzacions que creen un escenari heterogeni, es considera que per poder avançar en la cooperació per un desenvolupament sostenible i en matèries relacionades amb la innovació social, l'ACCD pugui buscar i establir aliances tant amb institucions públiques com també amb empreses privades. Això permetrà ampliar l'àmbit d'actuació i suposarà millorar el finançament dels projectes. Es tracta així d'un nou esquema, Aliances Público-Privades pel Desenvolupament, que faran convergir sobre un projecte els esforços, recursos i capacitats tècniques del sector públic i del sector privat de forma conjunta, on altres països com ara Regne Unit o França fa anys ja que treballen amb finançament tant públic com privat.

Aquesta situació obre les portes a l'ACCD a fer créixer nous projectes i alhora col·laborar i donar **suport a petites empreses emprenedores** que generin activitat econòmica i capacitat de resiliència. Es manifesta però que aquestes empreses han de tenir un clar valor social, cooperatiu, de participació i de desenvolupament sostenible (valors com els de l'economia social i solidària).

En aquest context, va sorgir la complicada situació que en ocasions esdevé entre l'ACCD i les ONG en qüestions de finançament. L'ACCD fa una reflexió sobre la viabilitat que ONG molt petites tinguin accés directe a les seves convocatòries per poder desenvolupar determinats projectes. Es sospesa la idea de repartir el teixit associatiu perquè així totes les ONG rebin el suport i la cobertura adequada (valorant un suport no només econòmic sinó també de recursos i coneixement). Per tant, aquestes haurien de poder rebre un major recolzament per part tant de les Diputacions, els ajuntaments, els Fons Català de Cooperació al Desenvolupament o les Coordinadores. Tanmateix però, l'ACCD no manifesta la seva desvinculació respecte a les mateixes, en tant la seva funció és

vetllar precisament per tot el tercer sector, i per tant mostra que la seva manera d'impulsar el seu treball és també ajudant-les a establir aliances amb altres entitats, a donar-les assessorament en aquelles qüestions que necessiten, com encaminar-les per saber on poden buscar finançament.

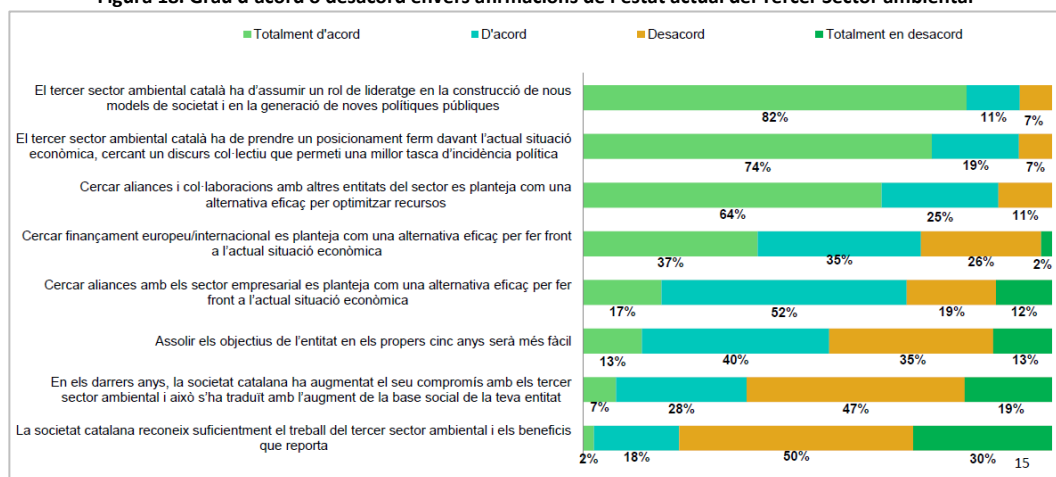
En relació a la necessitat de comptar amb la participació d'organitzacions privades però que responguin a certs valors, es posa sobre la taula el paper de les **fundacions** i de l'**RSC** (Responsabilitat Social Corporativa). Tot i que tal com s'indicava a les Directrius de sostenibilitat ambiental de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya, cal impedir que les empreses facin servir la seva col·laboració amb el món de la cooperació per al desenvolupament per a fer publicitat pròpia tot ocultant algunes males praxis. Així, cal assegurar la coherència entre les seves accions empresarials i les intervencions de l'empresa a l'àmbit de la cooperació.

En aquesta línia, des de Lafede.cat fa temps que venen impulsant la creació d'un centre públic que vetlli perquè el sector privat que rep suport públic respecti els drets humans fonamentals. Aquesta idea ha rebut el suport unànime del Parlament dues vegades (al novembre del 2016 i a l'abril del 2019).

En aquest context, i per donar cabuda a aquesta nova orientació, es posen de manifest temes com la necessitat de **promoure línies de finançament**, com per exemple el microfinançament, per donar suport a la posada en marxa d'aquestes empreses. Un exemple d'organització que proporciona finançament a projectes (sobretot en l'àmbit de la tecnologia a Àfrica) és Fledge Africa Advisory Limited. A més a més, aquesta empresa també ofereix acompanyament durant dos o tres anys.

En relació a les entitats ambientals, segons s'observa al Baròmetre Ambiental 2018, hi ha un gran acord en cercar aliances i col·laboracions amb altres entitats del sector per optimitzar recursos. Però en el cas de cercar aliances amb el sector empresarial per fer front a la situació econòmica, tot i que una majoria està d'acord, hi ha una part del sector que no considera correcte aquesta aliança (un 31% desacord o total desacord).

Figura 18. Grau d'acord o desacord envers afirmacions de l'estat actual del Tercer Sector ambiental

Font: Baròmetre Ambiental 2018

Aquesta nova conformació del sector, s'ha d'entendre com una col·laboració clau perquè la cooperació al desenvolupament sigui més eficaç. Per tant, la idea seria acceptar l'empresa com un altre element transformador en la cooperació al desenvolupament que permeti concebre un espai d'intercanvi. Aquesta nova conceptualització però s'ha de gestar sense abandonar mai la línia de

suport a les ONG, que en qualsevol cas i sense cap mena de dubte són el principal actor de la cooperació. Així doncs és altament important la creació d'aliances, el treball col·laboratiu i la participació de tots els agents, en un pla el que les ONG, en qualsevol cas, continuïn mantenint un paper destacat.

Per altra banda, l'ACCD està immersa en una **recerca per conèixer què s'està fent a Europa** en qüestions relatives amb medi ambient, canvi climàtic, resiliència, etc. Es vol internacionalitzar l'extens coneixement que existeix a Catalunya sobre aquestes qüestions. Degut a que l'ACCD té una certa manca de coneixement pel que fa als aspectes mediambientals i tecnològics, busca establir primerament partenariats i col·laboracions amb altres entitats.

EXEMPLE DE BONES PRÀCTIQUES

SEBA

És una associació sense ànim de lucre dedicada al disseny, instal·lació, manteniment i gestió de sistemes fotovoltàics. Entenen la cooperació internacional com una acció col·lectiva que persegueix un benefici comú; conscienciació i desenvolupament social, transició energètica, descarbonització dels processos productius. Des de 1997 han dut a terme diversos projectes en diferents zones: Palestina; on hem fet la majoria de projectes, Amèrica Llatina (Equador, Brasil, Argentina i Bolívia) i també al Marroc. Reben diners tant de l'AECID com de l'ACCD, o de l'ajuntament de Barcelona.

Alguns exemples de projectes:

- 2010 – 2012, Cisjordània: Electrificació amb energia solar de dues comunitats de Cisjordània i implantació de la companyia elèctrica en el model de gestió del servei.
- 2009 – 2012, Equador: Enfortiment de l'estructura de gestió del servei elèctric i implementació de noves activitats productives a la Ye del 5è Pis i replicació del projecte pilot en una nova comunitat de San Lorenzo, Esmeraldas i Equador.

Trama Tecno Ambiental

Empresa global de consultoria i enginyeria, que sota la convicció d'un desenvolupament energètic sostenible, ofereix serveis especialitzats en generació distribuïda amb energies renovables, gestió i eficiència energètica, electrificació rural, entre d'altres.

Realitza projectes en la major part de regions del món, Europa, Llatinoamèrica, Àfrica, Orient Mitjà, Oceania i Àsia. En el marc dels projectes de cooperació internacional cal destacar un dels primers projectes implementats a les Illes Galápagos, Equador, que va consistir en l'electrificació de l'illa de Floreana amb energies renovables (solar fotovoltàica i eòlica), tant en la població principal (microxarxa solar híbrida), com en els habitatges aïllats.

Waterologies SL

Waterologies desenvolupa tecnologies de biosensorització, filtració i desinfecció del medi aeri i aquós. Es tracta d'una empresa que dissenya equips intel·ligents per al control, depuració i potabilització d'aigua.

Pure Water Box. Especial per a emergències i llocs remots: es tracta d'un equip pensat per aconseguir aigua lliure del 99.9% de bacteris i el 100% de terbolesa.

CONCLUSIONS PRINCIPALS

- En les convocatòries de l'ACCD, es valora positivament que l'ONGD es presenti conjuntament de manera agrupada o subcontractant, per sumar expertesa.
- Es dona molta importància a la creació d'aliances a l'hora de poder portar a terme projectes de cooperació internacional.
- La creació de sinergies es percep com una oportunitat per enfortir els lligams entre el sector ambiental i el de la cooperació al desenvolupament i reforçar així la integració de la sostenibilitat ambiental en la política de cooperació al desenvolupament i educació pel desenvolupament.
- Hi ha d'haver una relació més estreta entre les universitats i l'ACCD, amb la finalitat de crear un context idoni que permeti avançar en qüestions relatives a la cooperació al desenvolupament.
- L'ACCD considera rellevant donar suport al sector de les economies transformadores que comparteix uns valors comuns i que té el potencial per poder generar un impacte positiu en la cooperació al desenvolupament.
- L'ACCD posa sobre la taula fer créixer nous projectes i alhora col·laborar i donar suport a petites empreses emprenedores que generin activitat econòmica i capacitat de resiliència.

6.1.5 INTEGRACIÓ DELS EIXOS ECONÒMIC, SOCIAL I AMBIENTAL EN LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT

El desenvolupament sostenible té com objectiu aconseguir un equilibri entre les necessitats socials i la protecció del medi ambient. Per això planteja aconseguir una coherència entre el creixement econòmic de la població, els recursos naturals i la societat, de manera que s'eviti posar en perill la vida en el planeta, ara i en el futur.

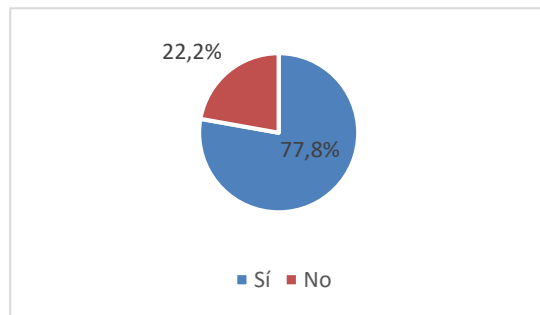
A partir de la declaració de Rio, el desenvolupament sostenible es defineix sobre una base tridimensional. S'inclou així, en aquest nou model de desenvolupament, una dimensió econòmica, una social i una ambiental.

És important, per tant, en la cooperació en el desenvolupament, que aquesta visió s'integri en el desenvolupament de projectes i accions. I que la integració del vessant ambiental (totalment necessari), es faci de manera integrada amb la resta d'aspectes i no com un concepte aïllat.

En la diagnosi s'ha analitzat si les entitats consideren aquesta triple integració a l'hora de realitzar els projectes. Així, en el cas de les ONGD, a través de les enquestes s'observa que més de la meitat han respòs de forma afirmativa. Tot i que de les respostes es desprèn que aquesta integració té un caràcter més aviat general i no molt exhaustiu en el desenvolupament del projecte. Pel que fa les entitats ambientals, totes a excepció d'una declara tenir en compte aquesta perspectiva tridimensional. Finalment la meitat de les universitats enquestades considera que integra aquest

triple vessant, mentre que la resta no en té coneixement. Tot i així, aquesta integració és complexa i caldria veure com es materialitza en cada cas.

Figura 19. Incorporació de la perspectiva tridimensional de la sostenibilitat

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya

6.1.5.1 L'ENFOCAMENT INTEGRAT DE GÈNERE I BASAT EN ELS DRETS HUMANS I EL MEDI AMBIENT

L'aposta de l'ACCD per posicionar l'Enfocament Integrat de Gènere i basat en els Drets Humans (EGiBDH) com a eix vertebrador de la política de cooperació al desenvolupament catalana ha permès que aquest enfocament estigui present en la majoria dels projectes que es subvencionen actualment. A més, tot el sector de la cooperació hi ha estat treballant activament i s'ha empoderat d'aquests valors.

En aquest sentit, el vessant ambiental està clarament interrelacionat amb la perspectiva de gènere i és en base a aquest enfocament que precisament afloren factors d'àmbit ambiental. Des de les mirades més transformadores del feminisme, la sostenibilitat ambiental és l'eix del desenvolupament i és necessari per un desenvolupament sostenible, igualitari i just. Tot i que s'ha tingut present, no s'ha desenvolupat a nivell pràctic. És per això que des de la visió de l'EGiBDH, la incorporació del vessant ambiental es considera necessari per complementar el treball que s'ha estat portant a terme.

Aquesta experiència prèvia en la incorporació de la perspectiva de gènere i drets humans tant des d'un àmbit estratègic com operatiu, serveix d'aprenentatge i d'exemple per aquest nou repte d'incorporar la perspectiva ambiental.

Per incorporar l'enfocament de gènere i basat en drets humans es va portar a terme formació i assessorament tant a les coordinadores i les ONG com dintre de l'ACCD. També es va treballar amb moviments feministes del sud i es va rebre suport directe de moviments feministes.

Per altra banda, tot i que actualment totes s'hi ha sumat i s'han fet seu l'enfocament de gènere, en un principi hi va haver certes resistències en el sector, aspecte que sembla que en el cas de la incorporació del vessant ambiental no hagi de succeir ja que la receptivitat general és més bona i hi ha una forta conscienciació.

6.1.5.2 ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

Al llarg del document s'ha manifestat la necessitat que existeix al sector d'incorporar les qüestions ambientals als aspectes socials que ja s'estan treballant. De l'entrevista mantinguda amb el Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS¹³), es desprèn la mateixa idea.

En aquesta reunió es va manifestar la sorpresa davant el fet que la dimensió ambiental no estigués encara àmpliament incorporada dins l'ACCD. S'entén així que no es pot parlar de sostenibilitat si no trobem els 3 pilars: el desenvolupament econòmic, el desenvolupament social i la protecció del medi ambient. No es pot obviar l'Agenda 2030 que sorgeix de les polítiques de desenvolupament humà, des del vessant econòmic i social però que també incorpora la part ambiental. Val a dir però, que l'ACCD és plenament conscient d'aquest desafiament, en tant les directrius d'avaluació de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya ja van incloure com a principi la promoció de la sostenibilitat social, econòmica i ambiental del desenvolupament.

A l'hora de considerar la cooperació, és molt significativa l'apreciació per part del CADS que "tots els països són països en desenvolupament, perquè no hi ha ningú que hagi assolit un desenvolupament sostenible complet". Aquesta idea mostra, tal i com també ha manifestat alguna de les coordinadores, la necessitat de treballar cap a l'exterior però que també s'ha de tenir en compte la situació pròpia del territori català. La incidència del CADS es centra bàsicament en el territori català, però es plantegen analitzar també que es fa des de Catalunya a l'exterior i com Catalunya pot afectar a l'exterior.

El Grup d'Alt Nivell sobre l'agenda del desenvolupament post-2015, va posar de manifest la necessitat de situar el desenvolupament sostenible en el centre de la futura agenda global de desenvolupament. Es va reivindicar així la necessitat d'integrar de forma definitiva la dimensió econòmica, la social i l'ambiental del desenvolupament com a única via per poder avançar en l'objectiu d'erradicar la pobresa. Com s'ha pogut observar al llarg d'aquest document, la part social és l'eix que més plenament integrat en l'àmbit de la cooperació internacional. Tanmateix, amb aquest document es vol realçar la necessitat de construir una millor comprensió de les ramificacions que el medi ambient té en la societat global. Aquesta consciència s'ha anat adquirint sobretot com a conseqüència d'esdeveniments catastròfics com les inundacions, sequeres, incendis, la fam, etc.

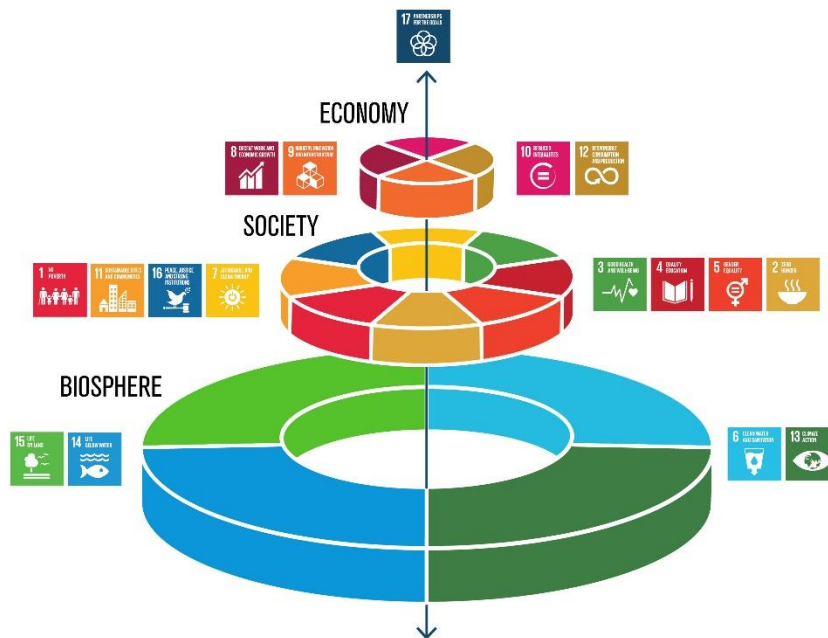
Els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) són una crida universal a l'adopció de mesures per posar fi a la pobresa, protegir el planeta i garantir que totes les persones gaudeixin de pau i prosperitat. Aquests 17 Objectius es basen en els èxits dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, i inclouen noves esferes com el canvi climàtic, la desigualtat econòmica, la innovació, el consum sostenible i la pau i la justícia, entre d'altres prioritats. En definitiva **l'Agenda 2030 i els ODS ofereixen una oportunitat única per establir relacions entre les problemàtiques existents i desenvolupament.**

La categorització jeràrquica, que a continuació es mostra, subratlla que les economies i les societats estan inherentment incorporades a la biosfera. Aquesta interpretació dels sectors socials, econòmics i ecològics, que tradicionalment es veuen com a sistemes separats, mostra la dependència de la societat del benestar dels sistemes a la biosfera. Per tant, demana accions i una

¹³ El CADS és l'òrgan d'assessorament estratègic del Govern de la Generalitat de Catalunya en l'àmbit de la sostenibilitat, tasca que desenvolupa a través de la consulta i la participació d'experts i de la societat civil.

forta transició cap a un món on l'economia i la societat operin dins dels límits de la biosfera. Així doncs el medi ambient, es convertiria en la base de la piràmide.

Figura 20. The Rockström model¹⁴

Font: Stockholm Resilience Center, 2016

També cal senyalar que els Objectius estan interrelacionats, la clau de l'èxit d'un involucrarà les qüestions més freqüentment vinculades amb un altre. És per aquest motiu que es fa necessari integrar els eixos (social, ambiental i econòmic) en el disseny dels projectes i vincular-los amb els ODS.

Aquest argument també es veu realçat per la Iniciativa Pobresa - Medi Ambient (IPMA). Es tracta d'un programa conjunt entre el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) i del Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA), que va sorgir per donar suport financer i tècnic a països amb la finalitat de desenvolupar capacitats per integrar els vincles entre pobresa i el medi ambient en els processos de planificació de desenvolupament, com ara en els documents d'estratègia de reducció de la pobresa i les estratègies per assolir els Objectius de desenvolupament del Mil·lenni (ODM). Actualment, tenen en marxa el projecte: Poverty Environment Action for Sustainable Development Goals (2018-2022). Aquest es centra en canviar les finances i les inversions cap a la sostenibilitat ambiental i els objectius climàtics per a l'erradicació de la pobresa i la millora de la sostenibilitat ambiental de les inversions actuals. El projecte té com a objectiu accelerar la transversalitat de la pobresa-medi ambient mitjançant la promoció d'inversions de qualitat.

En aquest sentit, s'ha de destacar també la contribució de Catalunya a través del procés participatiu "Visió 2030". Aquest ha tingut com a objectiu "generar una visió pròpia sobre com ha de treballar

¹⁴ Els ODS han estat caracteritzats utilitzant el concepte de "pastís de noces". Aquest va ser desenvolupat pel Centre de Resiliència d'Estocolm (Stockholm Resilience Center, 2016).

la cooperació al desenvolupament de Catalunya amb relació amb l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), alhora que sustentar el futur Pla Director de cooperació 2019-22, tot ampliant i diversificant les relacions, i identificant noves oportunitats de treball conjunt.”

En particular s'han assolit els següents objectius:

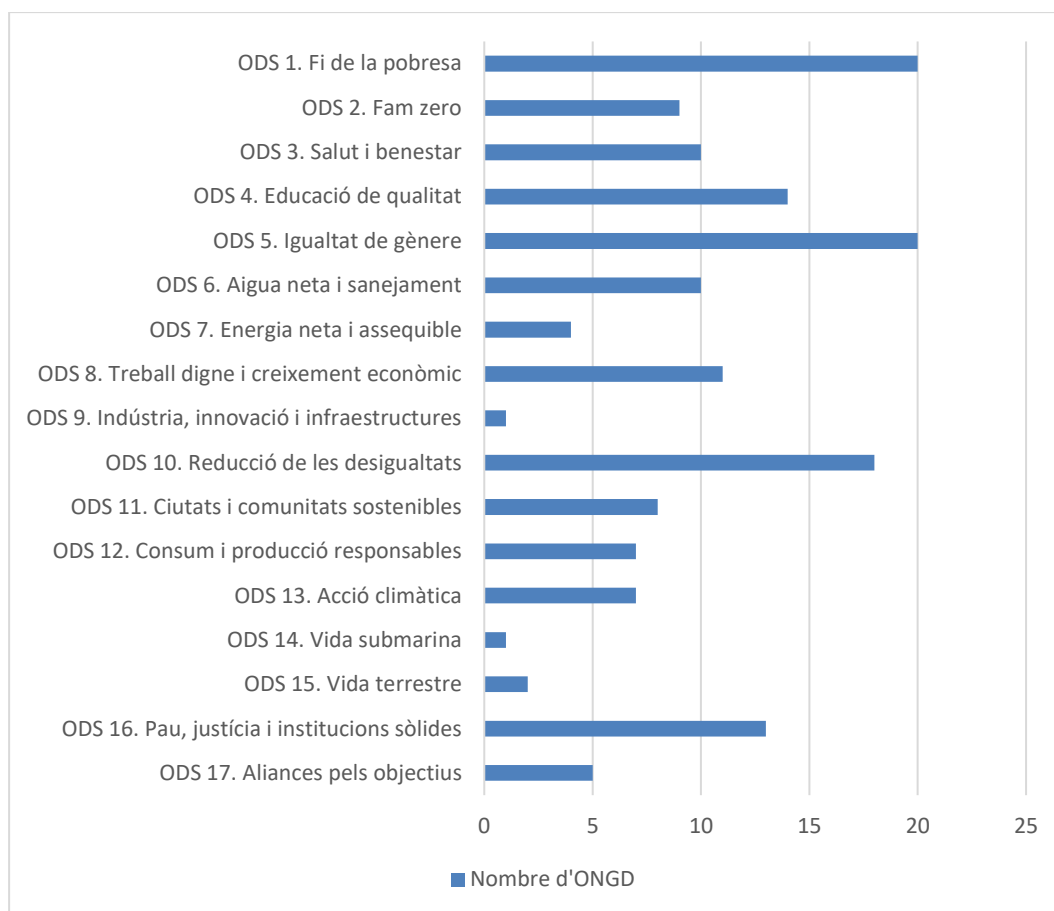
- S'ha fet una reflexió estratègica amb una diversitat d'actors al voltant de la cooperació catalana en relació a l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible. Reflexió que ha estat molt útil per orientar la política pública de cooperació al desenvolupament de Catalunya.
- A partir d'aquesta reflexió, s'ha contribuït a la definició del Pla Director de Cooperació 2019-2022, el qual concretarà les prioritats geogràfiques i sectorials, les modalitats i instruments l'escenari pressupostari quadriennals. La reflexió estratègica podrà servir també per futures concrecions de la política pública de cooperació catalana.
- S'ha fomentat una forma de treballar dins del sector de cooperació catalana, amb un procés obert i innovador, que ha donat prioritat a la identificació de nous actors, establint relacions i aliances estratègiques, tot accedint al coneixement que tradicionalment no estava emmarcat en el sistema de la cooperació al desenvolupament.

Per altra banda, també s'ha considerat interessant conèixer si les ONGD/associacions, entitats ambientals i universitats coneixen els ODS i si els seus projectes s'alien amb aquests.

En relació a les universitats, es contempla que la totalitat d'aquestes tenen coneixement dels ODS, mentre que gairebé la totalitat de les ONGD afirmen que els coneixen així com també quasi totes les entitats ambientals. Tot el coneixement que se'n té, caldria fer una anàlisi més profunda per determinar si s'integren i com s'integren en el disseny dels projectes.

En les enquestes dirigides a les ONGD/associacions, s'ha preguntat amb quins ODS centren la seva actuació, per conèixer en quins àmbits es genera més incidència des de la cooperació al desenvolupament. En el següent gràfic es pot observar que els ODS més treballats són ODS1 Fi de la pobresa, ODS 5 Igualtat de gènere i ODS 10 Reducció de les desigualtats.

Figura 20. Amb quins ODS centren la seva actuació les ONGD

Font: Elaboració pròpia. Enquestes a ONGD de Catalunya

De les entrevistes es desprèn també que cal tenir en compte que no es produeixin contradiccions en els objectius i les polítiques de cooperació, ja que els ODS inclouen un creixement econòmic per erradicar la pobresa, però cal veure com això pot ser possible sense generar danys ambientals. Aquest és el gran repte dels ODS, que per primera vegada s'integra l'aspecte ambiental als reptes globals econòmics i socials, però això implica trobar solucions adients en tots els àmbits de la sostenibilitat.

CONCLUSIONS PRINCIPALS

- Des de la visió de l'EGiBDH, la incorporació del vessant ambiental es considera necessària per complementar el treball que s'ha estat portant a terme.
- Des d'una perspectiva de treballar en base als ODS, es considera imprescindible incorporar la dimensió ambiental en la cooperació al desenvolupament.

7 CONCLUSIONS

Com a aspectes positius, cal destacar que hi ha una bona receptivitat per part del sector i dels diferents agents implicats en integrar el vessant ambiental de la sostenibilitat, ja que es considera clau per avançar en un desenvolupament sostenible.

També es conclou que existeixen poques ONGD especialitzades en temes ambientals i que el sector de les ONGD i el tercer sector ambiental estan poc connectats (aquest últim molt arrelat a Catalunya). Tot i així, s'ha detectat que en molts casos els projectes portats a terme per les ONGD incorporen el triple vessant de la sostenibilitat i per tant aspectes ambientals, però potser no s'identifiquen com a tal.

A més, es detecta que és un sector en el que existeixen moltes sinergies, fet que permet generar intercanvis de coneixements. En aquest sentit, hi ha la possibilitat de generar sinergies amb agents del territori potents en àmbits ambientals, com són els centres de recerca i universitats, així com un Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat amb una gran experiència amb el que es poden crear aliances.

A aquesta realitat cal afegir el nou context del sector de la cooperació, que amb el sorgiment de nous agents amb gran potencial innovador i de desenvolupament tecnològic, permet avançar en el desenvolupament sostenible en termes ambientals.

De la mateixa manera, la incorporació de l'Enfocament Integrat de Gènere i basat en els Drets Humans (EGIBDH) es presenta com una oportunitat de cara a integrar la perspectiva ambiental, d'una banda per l'experiència prèvia i coneixements apresos, i de l'altra per l'estret vincle entre gènere, drets humans i medi ambient.

Amb tot, és important integrar el vessant ambiental, en tant que les tres dimensions de la sostenibilitat s'han de treballar de manera conjunta per tal d'assolir un desenvolupament sostenible.

En aquest sentit hi ha molts exemples d'iniciatives on es treballa per integrar els diferents eixos de la sostenibilitat, com és per exemple el projecte Visió 2030 per analitzar com ha de treballar la cooperació al desenvolupament de Catalunya amb relació a l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

Els ODS emfatitzen la necessitat d'integrar les tres dimensions de la sostenibilitat i són una guia a seguir per treballar de manera conjunta tots els àmbits i assolir un desenvolupament sostenible.

La demanda del sector de la cooperació al desenvolupament per integrar aspectes ambientals és cada vegada més forta, però cal un full de ruta per saber per on començar, amb recomanacions aplicables.

8 ORIENTACIONS I RECOMANACIONS

A continuació es donen orientacions i recomanacions que poden servir de guia per elaborar un futur pla d'acció que permeti integrar el vessant ambiental tant a nivell de polítiques de cooperació com a nivell estratègic i operacional. Aquestes recomanacions sorgeixen de la diagnosi realitzada i dels actes públics celebrats a les quatre províncies amb professionals del sector que han aportat el seu punt de vista.

ORGANITZACIÓ I LIDERATGE

- Es demana un **lideratge** des de la Generalitat i l'administració pública que marqui el full de ruta per integrar la vessant ambiental al sector de la cooperació, tenint en compte que la base ambiental és bàsica per aconseguir un desenvolupament sostenible i lluitar contra el canvi climàtic.
- Cal, a la vegada, un **posicionament i enfocament clar per part de les diferents direccions de la DGCD i l'ACCD**, que inclogui una assignació específica de recursos humans i econòmics per a impulsar-ho.
- Avançar en la **cooperació interdepartamental de les diferents administracions**, creant una taula de treball composta pels diferents actors institucionals (ACCD, diputacions, SMAS, etc.) per tal d'alinejar les accions encaminades a integrar la vessant ambiental, afavorint així que les entitats puguin respondre de manera unificada a aquests requeriments. En aquest sentit, es considera rellevant el paper de les administracions ambientals com un actor important en la generació de sinèrgies.
- Treballar per aconseguir portar a terme una **avaluació de l'impacte dels projectes** subvencionats i gestionats a través de l'ACCD tenint en compte la sostenibilitat en tots els seus àmbits (econòmic, social i ambiental).
- Valorar la possibilitat d'**establir objectius** pel que fa al percentatge de convocatòries de projectes i/o programes ambientals subvencionats per l'ACCD o el pressupost destinat.
- **Assignar a una persona** de l'ACCD per dedicar-se exclusivament a promoure la sostenibilitat ambiental, com a eix transversal i com a objectiu específic (tal com es va fer amb la integració de l'EGIBDH)
- **Reforçar el paper de les entitats de segon grau** ja existents (coordinadores) i també de les que s'estan creant actualment (per exemple, el propi projecte de l'ACCD al sud de Catalunya amb l'eina de la XCD), com agents que estableixen ponts entre entitats ambientals i ONGD.
- Fer arribar als diferents agents els **espais, interlocutors o organismes** als quals es poden adreçar per informar-se sobre els mecanismes per entrar en la cooperació al desenvolupament, per trobar espais de sinèrgies o per avançar en la vessant ambiental, entre altres.

- **Apropar les entitats ambientals a l'àmbit de la cooperació al desenvolupament**, tenint en compte la seva realitat, potencialitats (coneixement ambiental, experiència, etc.) i necessitats (finançament, coneixement de l'àmbit internacional, etc.).

CONVOCATÒRIES

- Crear una **convocatòria pilot** que incorpori criteris ambientals a les bases reguladores de les subvencions per a la realització de programes i projectes de cooperació al desenvolupament i educació per al desenvolupament, als criteris de selecció i als formularis per les entitats, valorant positivament aquelles ONGD o universitats que es presentin juntament amb entitats ambientals (ja siguin catalanes o del territori on es desenvolupa el projecte).
- A partir de la identificació dels **sectors de treball comuns entre les entitats**, preparar el terreny propici al desenvolupament d'un projecte comú a través de sinèrgies, que podria a la vegada guiar la convocatòria pilot.
- Portar a terme una **avaluació de la convocatòria pilot** per extreure conclusions que ajudaran a modificar els requisits i criteris de valoració amb la incorporació de la vessant ambiental.
- Incloure **criteris de valoració ambientals a les bases** reguladores de les subvencions per a la realització de programes i projectes de cooperació al desenvolupament i educació per al desenvolupament, més enllà del criteri de sostenibilitat que es contempla en les actuals bases, per tal d'afavorir aquelles entitats que presentin projectes que tinguin en compte el vessant ambiental d'una manera prioritària.
- En una fase més avançada, incloure **requisits ambientals a les bases** reguladores de les subvencions per a la realització de programes de cooperació al desenvolupament i educació per al desenvolupament. Incorporar-los en els eixos existents (apoderament de les dones i lluita contra les violències, construcció de la pau, defensors/es de drets humans, i crisi de refugi) per reforçar la idea de la triple dimensió de la sostenibilitat i el desenvolupament sostenible. Caldrà fer un estudi en profunditat d'aquest aspecte per determinar quins requisits s'inclouen i el grau de restricció d'aquests, que poden excloure projectes que no cal que considerin aquests criteris per a ser "exitosos".
- Incloure la vessant ambiental en les bases dels **projectes subvencionats a través del Fons específic** destinat a l'enfortiment de les capacitats del teixit associatiu de les comarques de Lleida i Girona (i properament Tarragona), amb compromís per la lluita, la igualtat de gènere i contra les desigualtats dels drets humans i col·lectius.
- Incloure el requisit de portar a terme una **avaluació prèvia de l'impacte ambiental** del programa o projecte, per tal d'assegurar-se que el projecte no comporta riscos ni generarà impactes ambientals negatius en el territori (desertització, contaminació, etc.). Per desenvolupar aquesta tasca, es pot donar recolzament amb el suport d'estudiants o personal expert ambiental.

- Crear un **“checklist” per temes ambientals** (sobretot de residus, entre altres) que s’han de comprovar en la redacció de propostes de projecte per part de les entitats o ONGD. D’aquesta manera es podria emprar quan es facin viatges o estudis de prospecció previs a la redacció de la proposta del projecte, de cara a detectar possibles oportunitats i punts de treball en relació a temes o impactes ambientals.
- Modificar el **sistema d’avaluació de convocatòries de subvencions** i desglossar-ho en dues fases amb l’objectiu que no impliqui tants canvis substancials en el procés de subvencions. En una primera fase es duria a terme un assessorament tècnic com a requisit previ de presentació de la proposta, per ser revisada per l’equip tècnic de l’ACCD i aquest orienti en els punts de millora per tal d’assessorar en la incorporació de temes ambientals o consorcis amb altres entitats amb més experteses en certs aspectes ambientals.
- De la mateixa manera que s’inclouen prioritats sectorials a cada un dels països prioritaris, incorporar els **temes ambientals prioritaris** per cada territori geogràfic a les bases reguladores de les subvencions.
- Aquesta reflexió també cal fer-la des de l’àmbit de l’EpD (que també té un paper molt important en la justícia climàtica i la mitigació del canvi climàtic) on es poden abordar problemàtiques com els refugiats climàtics, el consum conscient, i responsabilitzar-nos de les actuacions que fem en el propi territori i que tenen efectes devastadors en els ecosistemes dels països del sud global.
- Incorporar **línies d’ajudes** des de l’ACCD per donar cabuda a **altres tipologies d’organitzacions amb valors**, com entitats de l’economia social i solidària, per tal de diversificar el sector i incorporar nous potencials, coneixement i innovació per avançar en la sostenibilitat ambiental. Caldrà establir els criteris per determinar quines organitzacions del sector privat poden accedir a aquestes ajudes, mitjançant Partenariats Públics Privats.

ALIANCES I TRANSMISSIÓ DE CONEIXEMENT

- **Formar a l’equip professional de l’ACCD** per generar coneixement i enfortir capacitats per tal que puguin avaluar els projectes segons criteris ambientals.
- Valorar la possibilitat i idoneïtat d’incloure en el proper **Pla de suport al Tercer Sector Ambiental de Catalunya** objectius i accions encaminades a enfortir i donar suport al sector per desenvolupar projectes d’EpD i cooperació al desenvolupament.
- Crear **espais de trobada i sinergies** entre entitats ambientals, ONGD, universitats, administració pública i altres agents, que sumin expertesa i coneixement, que permetin conèixer qui fa què, i que permeti generar projectes conjunts.
- Explorar vies de **col·laboració entre entitats de segon nivell**, com per exemple la Xarxa de Conservació de la Natura i Lafede.cat, com a entitats referents en tercer sector ambiental i de la cooperació, respectivament.

- Fomentar la **formació en aspectes ambientals** en els diferents agents implicats, com l'ACCD, personal contractat o voluntari de les ONGD, etc.
- Buscar mecanismes que permetin portar a terme una **avaluació dels projectes** i el seu impacte, integrant tots els eixos de la sostenibilitat.
- En aquest sentit, fer una anàlisi més profunda dels mecanismes i criteris d'avaluació d'impactes que porten a terme les ONGD i entitats ambientals per tal de buscar criteris homogenis que permetin una **avaluació d'impacte a nivell de la cooperació catalana**.
- Promoure la importància de dotar-se d'**equips multidisciplinaris** amb coneixements sobre aspectes ambientals o de cooperació al desenvolupament, entre altres.
- Crear una **base de dades** que aglutini les diferents entitats (ONGD, entitats ambientals, universitats...) per facilitar la generació de sinèrgies.
- Portar a terme **avaluacions integrals de les entitats** a partir d'auditories amb l'objectiu de reduir l'impacte ambiental de les entitats del tercer sector. A l'hora de desenvolupar els criteris per dur a terme aquestes avaluacions, s'aconsella involucrar als interventors de les administracions perquè s'alineïn també sota aquests criteris ambientals. També es pot valorar que aquestes auditories a les ONGD siguin efectuades per les entitats ambientals.
- Per aquelles universitats que no ho tinguin treballat, aconseguir una relació més estreta entre els **estudis amb una vessant ambiental** (biologia, ciències ambientals, etc.) i la **cooperació al desenvolupament**, que té una visió tradicionalment més social, per intercanviar coneixement i incentivar a l'alumnat a participar en el sector de la cooperació.
- Buscar un **espai propi de cooperació a les universitats** on l'alumnat s'hi pugui implicar d'una manera professional. Valorar també que els estudis de recerca no incloguin només la vessant teòrica sinó també una part aplicada.
- Valorar incloure una **oferta formativa** que inclogui l'expertesa ambiental i el coneixement social i de cooperació.
- Disposar d'un **llistat de recursos formatius existents** (màsters, postgraus, etc. amb el suport de l'àmbit universitari) o cursos (amb el suport del tercer sector ambiental o altres entitats del sector ambiental). Com a referent, COAMB ofereix un curs específic de cooperació en medi ambient.

CONEIXEMENT DEL TERRITORI

- Generar **intercanvis amb el sud global** i amb els països on es porta a terme la cooperació per entendre la realitat del territori i compartir projectes coherents des del punt de vista ambiental.

- Seguir avançant amb les aliances i sinergies a través d'intercanvi de coneixements i **col·laboracions en projectes amb altres països.**
- Posar en valor les **necessitats de les persones del territori**, més enllà de les polítiques a nivell governamental. En aquest sentit, aprofitar el coneixement i experiència de les persones que viuen al territori català i que estan preocupades per la situació en el seu país d'origen (codesenvolupament).

DIVULGACIÓ I SENSIBILITZACIÓ

- Treballar en una primera instància en **informar i formar a les ONGD i associacions** en aquest aspecte, abans d'incloure requisits que puguin crear rebuig pel fet de sentir-los desconeguts. Cal una tasca de conscienciació prèvia i d'integració de la necessitat de treballar sempre tenint en compte la perspectiva ambiental.
- L'educació pel desenvolupament és bàsica per construir una **ciutadania crítica** i reclamar la **justícia global**. Tot i la important tasca que desenvolupen les ONGD en aquest sentit, és important **incorporar nous agents** (com per exemple les escoles) que s'impliquin en aquesta tasca.
- Fomentar el **consum conscient** vinculat a la cooperació al desenvolupament i EpD. L'etiquetatge o certificacions dels productes (liderades per les administracions públiques) poden ajudar a promoure un consum responsable.
- Informar i sensibilitzar al consumidor sobre la vinculació dels drets a la salut i els **drets a un medi ambient saludable.**
- Potenciar des de l'**ACCD una difusió més activa de conscienciació** als diferents mitjans de comunicació sobre la cooperació al desenvolupament i la necessitat d'un desenvolupament sostenible.

TRIPLE DIMENSIÓ DE LA SOSTENIBILITAT

- Vincular la dimensió ambiental amb la **perspectiva de gènere i basat en drets humans**, buscant punts de connexió que enforteixi els dos vessants.
- Oferir un escenari que permeti assegurar **transicions justes**, incorporant també plans socials en l'aplicació de mesures dràstiques per minimitzar el canvi climàtic, tenint en compte per exemple la vulnerabilitat de les persones que necessitin fer una transició de sector.

9 BIBLIOGRAFIA

ACCD i Generalitat de Catalunya, *Eixos temàtics prioritaris ACCD*, 2015.

Arriaga, A. y Pardo, M., Justicia ambiental: El estado de la cuestión a *Revista Internacional de Sociología*, vol 69, num. 3, 2011.

ARC Mediació Ambiental, *Directrius de Sostenibilitat Ambiental de la Cooperació al Desenvolupament de la Generalitat De Catalunya*, 2014.

Avaluem, *Informe d'avaluació de mig termini del Pla Director 201-2018*, 2017.

Azamar Alonso, Aleida, "Ecofeminismo: pobreza y ruralidad en México" a *Política y Cultura*, Issue 51, 2019.

Barcena Iñaki y Lago Rosa, "Deuda ecológica vs responsabilidad social corporativa: las empresas transnacionales ante la crisis socio ecológica" a *Lan Harremanak/Revista de relaciones Laborales*, núm. 19, 2008.

Castillo, D., "El análisis sistémico de los conflictos ambientales: complejidad y consenso para la administración de los recursos comunes" a Salamanca, M. (coord.), *Las prácticas de la resolución de conflictos en América Latina*, Instituto de Derechos Humanos, Universidad de Deusto, Bilbao, 2008.

Comissió Europea, *Documento de reflexión para una Europa sostenible de aquí a 2030*, COM (2019) 22, 30 de gener de 2019.

Françoise d'Eaubonne, *El feminismo o la muerte*, París, 1974

Fundació Solidaritat UB, *Informe final assistència tècnica per a la definició i posada en marxa del procés de participació de l'elaboració de les directrius de sostenibilitat de la cooperació*, 2013.

Generalitat de Catalunya, *Visió2030: Nous finançaments per al desenvolupament, Procés participatiu: La contribució catalana al desenvolupament global*.

Generalitat de Catalunya, *Conclusions dels tallers assistència tècnica per a la definició i posada en marxa del procés de participació de l'elaboració de les directrius de sostenibilitat de la cooperació*, 2013.

Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, *Informe de l'associacionisme i el voluntariat a Catalunya*, 2018.

Global Witness, *Deadly Environment; The dramatic rise in killings of environmental and land defenders*, 2013.

Graells del Bas, *Anàlisi dels principals conceptes medi ambientals contemplats en els projectes subvencionats per l'ACCD entre el 2015 i el 2017*, 2018.

Guha, R. Y J. Martinez Alier, *Varieties of environmentalism: essays North and South*, Earthscan, 1997.

IPCC, *Climate Change 2014. Impacts, Adaptation and Vulnerability*, 2014.

L'Observatori, *Baròmetre Ambiental 2018*.

Moreno, Antonio, "Justicia ambiental: del concepto a la aplicación en planificación y análisis de políticas territoriales" en *Scripta Nova: Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, 14 (316), 2010.

Knox, John H., *Informe de Políticas Públicas, defensores de derechos humanos ambientales; una crisis global*, Universal Rights Group, 2017.

ONU, Noticias; *Las mujeres, la fuerza que el medio ambiente necesita*, 2019. Recuperat de <https://news.un.org/es/story/2019/03/1452431>

Palacio Castañeda, G., "Breve guía de introducción a la ecología política (Ecopol): orígenes, inspiradores, aportes y temas de actualidad" en *Gestión y Ambiente*, 9(3), 7-20, 2006.

Pla director de cooperació al desenvolupament 2015-2018, DOGC 6907, 2015.

Projecte del Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022, BOPC 347, 2019.

PwC, Instituto de Innovación Social de ESADE y Fundación "la Caixa", *La reacción del tercer sector social al entorno de crisis*, 2014.

Solheim, Erik Missatge del Director Executiu d'ONU Medi Ambient, en el Dia Internacional per a la Prevenció de l'Explotació del Medi Ambient en la Guerra i els Conflicte, a <https://www.unenvironment.org/es/noticias-y-reportajes/statement/prevenir-la-explotacion-del-medio-ambiente-en-la-guerra-y-los>

Stockholm Resilience Center, *The Rockström model: How food connects all the SDGs* en <https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-how-food-connects-all-the-sdgs.html>

Straccia, P. H., y Pizarro, C. A., "Ecología política: aportes de la sociología y de la antropología" a *Cuadernos de Desarrollo Rural*, 16(84), 2019.

UNDP – Poverty-Environment Initiative, *About the Poverty-Environment Initiative*. Recuperat de <http://www.unpei.org/about-the-poverty-environment-initiative>

Warner, K., "Linking local Sustainability Initiatives with Environmental Justice" a *Local Environment* 7, 2002, 35-47.

Yeves Enrique y Javaloyes (dir), "El cambio climático, ¿Es ya irreversible? ¿Qué podemos hacer?", en *FAO Colección: El Estado del Planeta*, 2018.

Yeves Enrique y Javaloyes (dir), "Población, ciudades y migración, ¿Hay lugar en el planeta para tantas personas?" en *FAO Colección: El Estado del Planeta*, 2018.

Referències pels exemples de bones pràctiques:

UOC (Internet Interdisciplinary Institute (IN3))

<http://inventu.uoc.edu/projectes/projecte-scratch-social-uoc/>

<https://www.uoc.edu/portal/ca/news/actualitat/2018/101-oms-uoc.html>

<https://www.uoc.edu/portal/ca/news/entrevistes/2018/024-laura-solanilla.html>

Universitat de Girona

<https://www.udg.edu/en/compromis-social/Arees/Cooperacio/Convocatoria-de-projectes>

Universitat de Lleida (a través del PDI, PAS i alumnat)

<http://www.udl.cat/ca/serveis/ODEC/>

Universitat Politècnica de Catalunya

<https://www.upc.edu/ccd/es>

SEBA; Associació de serveis energètics bàsics autònoms

<http://www.seba.es/ca/cooperacio-internacional.html>

TramaTecnamental

<http://www.tta.com.es/>

Waterologies SL

<http://www.waterologies.com/es/>

Enginyeria sense fronteres

<https://esf-cat.org/es/>

Justícia alimentària

<https://justicialimentaria.org/>

Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural, DEPANA.

<https://depana.org/>

Garraf Coopera

<http://garrafcoopera.wixsite.com/garrafcoopera>

Sèlvans

<https://selvans.org/?lang=es>

Grain

<https://www.grain.org/es/category/231-espana>

EntrePueblos

<https://www.entrepueblos.org/>

ANNEX I

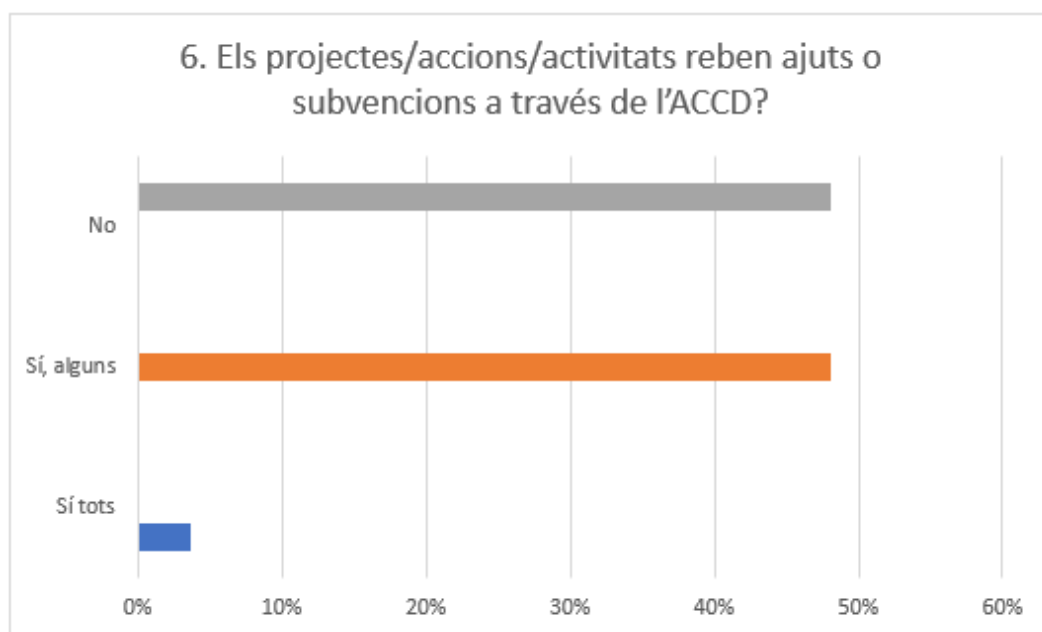
ANÀLISI DE LES CAPACITATS I PRÀCTIQUES DEL SECTOR DE LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT CATALANA EN MATÈRIA DE SOSTENIBILITAT, MEDI AMBIENT I CANVI CLIMÀTIC (BARCELONA, GIRONA, LLEIDA, SUD DE CATALUNYA)

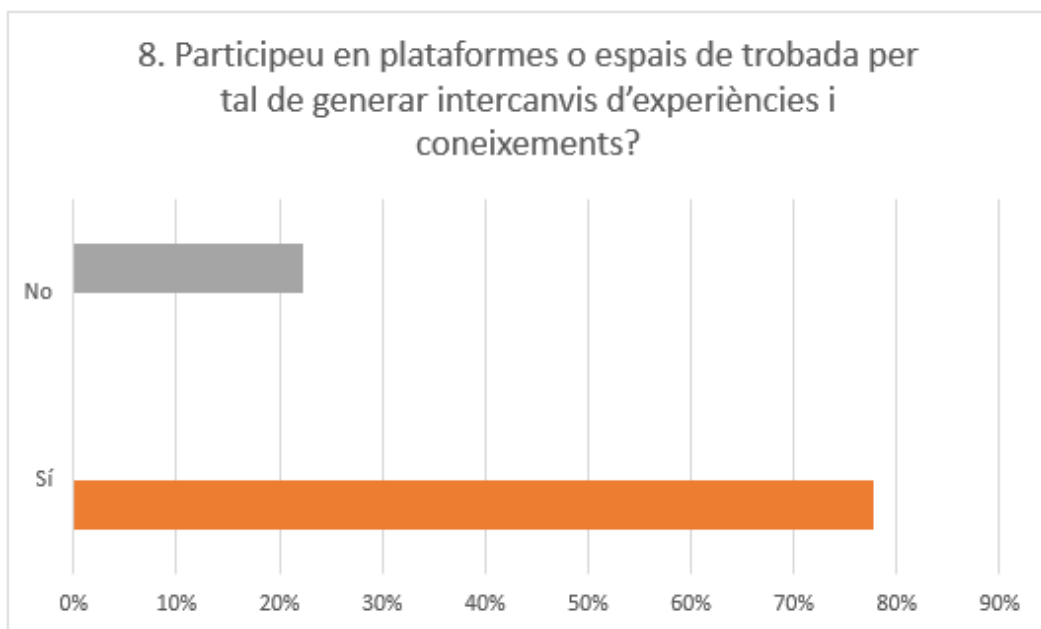
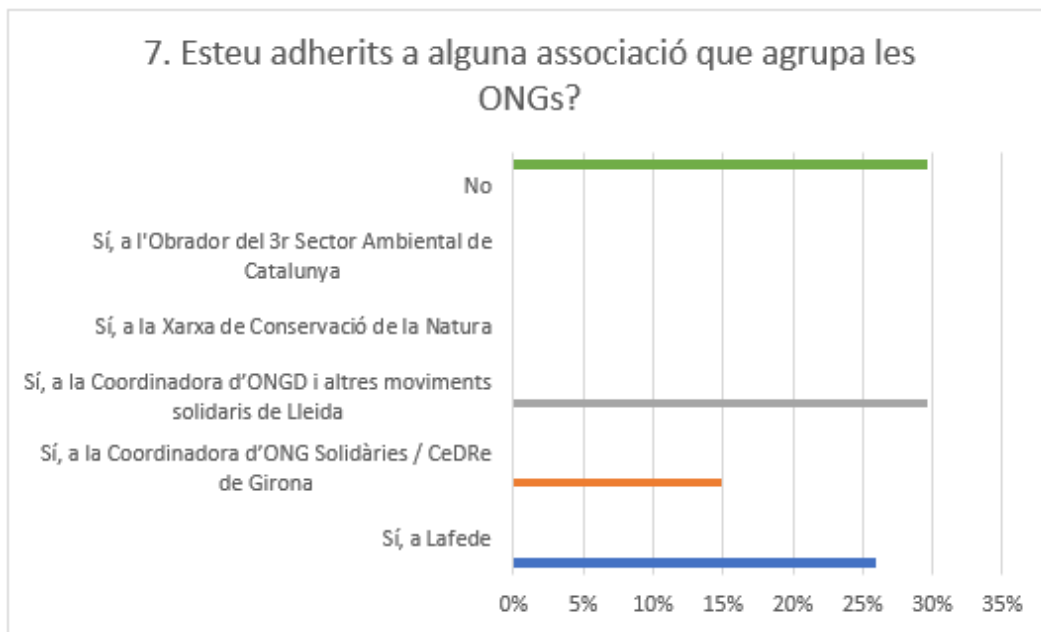
El número total de respostes és 27.

Respostes 1 a 5:

NOM DE L'ONGD/ASSOCIACIÓ	NOMBRE DE PERSONES CONTRACTADES	NOMBRE DE PERSONES VOLUNTÀRIES (TOTAL 2018)	ANY DE CREACIÓ DE L'ONGD/ASSOCIACIÓ
Cooperació Activa al Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre	2	45	2014
Associació Catalana d'Enginyeria Sense Fronteres- Tarragona	16 ESF CAT / 3 ESF TGN	43 / 7 ESF TGN	1992
AGERMANAMENT SENSE FRONTERES	0	57	1996
Fundación Sonrisas de Bombay	6	50	2005
Fundación MUSOL	20	350	1998
UNIÓ LLATINOAMERICANA CATALANA	0	4	15
Mans Unides	1	19	1960
Fundació Provocant la Pau	0	100	2005
Comitè de Solidaritat Óscar Romero de Tarragona i Reus	F. Xavier Rius	40	1982
Fundació SER.GI	45	25	1979
BIO4EVER	AKABA DJOKOTO, KOKOU	50	2007
Comissió Agenda Llatinoamericana	0,5	100	1992
Banyoles Solidària	0	15	1994
FONS CATALÀ DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT	15	-	1986
Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació	3027 (dades 2017 incloent entitats	-	-

	autònomes, societats mercantils, entitats de dret públic, consorcis i fundacions)		
Fundació Catalana Akwaba	6	33	1992
FUNDACIÓ MON-3	5	29	1986
FUNDACIÓ SOLIDARITAT UB	15	1911	1996
Associació Lleida pels Refugiats	0	aprox. 30-35	2016
ASSOC.LIKA	1	8	2010
Associació Osmon (Organització Social pel Món)	0	20	2018
AMIGOS MIRA ESPAÑA	-	Delegació 30	Delegació 2012
Associació Catalana per aç desenvolupament i la cooperació, Lleida.Cat	1	17	2007
Oxfam Intermón	0 a Lleida	36 a Lleida	2001 a Lleida
Fundació Ferreruela Sanfeliu	Andrea	8	2005
Fundació Privada Lleida Solidària	1	100	1998
GARRIGUES COOPERACIÓ INTERNACIONAL	1	27	1988

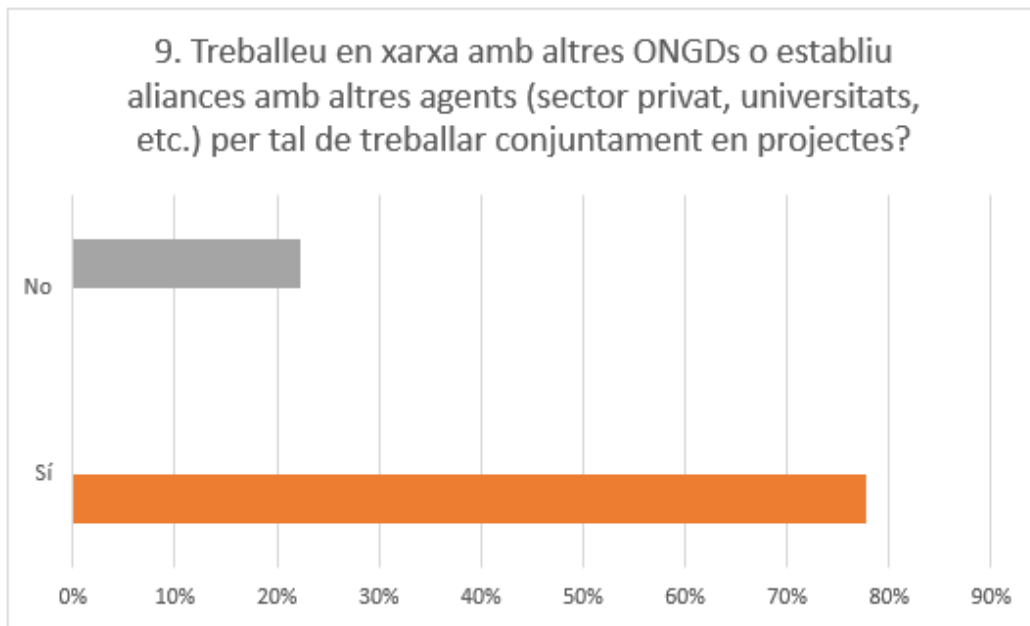

En cas afirmatiu, quines?

1. Consell Municipal de Cooperació de Tarragona
2. Xarxa per la Sobirania Energètica Plataforma Aigua és Vida Aliança contra la Pobresa Energètica

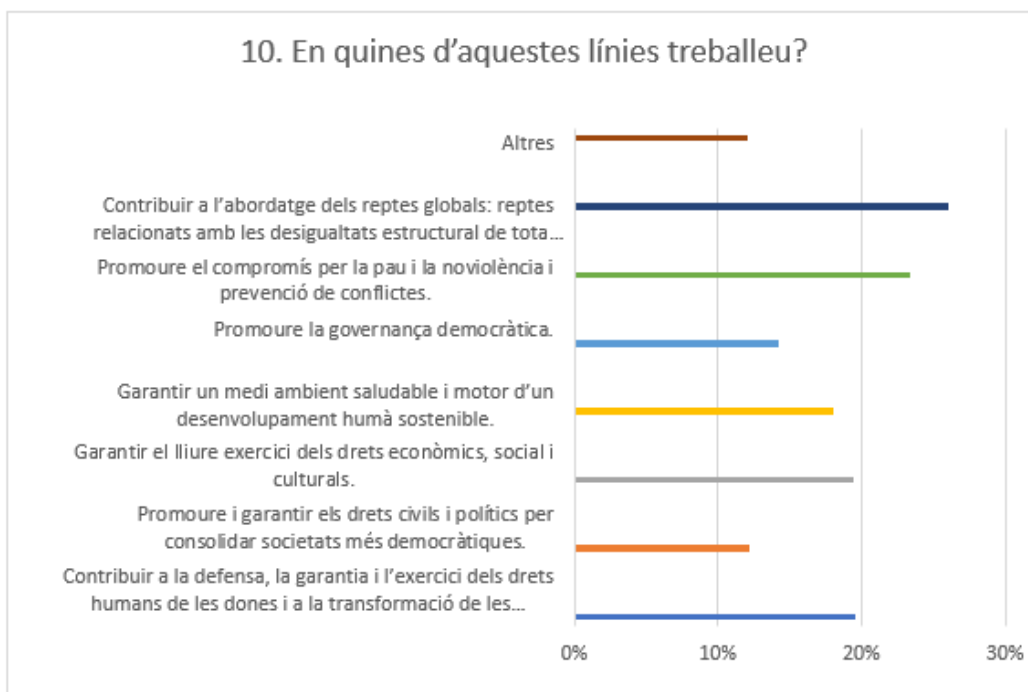
3. Campanya Mundial per l'Educació
4. Pacto de los Alcaldes para el Clima y la Energía. Renewable energy community del programa europeo INTERREG MED.
5. Reunions en el Grup d'Entitats Socials de les Terres de l'Ebre. Reunions a Atenes amb altres organitzacions d'ajuda a les persones refugiades.
6. coordinadora ONG's de Tarragona
7. Sí, les anomenades al punt anterior
8. Comitès Oscar Romero
9. Algunes de les q prepara la Coordinadora de Girona. Algunes trobades amb altres associacions de la comarca Pla de l'Estany
10. Confederació de Fons de Cooperació i Solidaritat -CGLU-ciutats i governs locals units -CCEL, CCFP, consell cooperació...
11. El DARP participa en els òrgans consultius i de participació (Comissió Interdepartamental de Cooperació al Desenvolupament, Consell de Cooperació al Desenvolupament)
12. Espai de Ciutadania L'H - Eix D'educació De Lafede.Cat - Grup Sembrant Cures De Lafede.Cat - Unitat Contra El Feixisme I El Racisme
13. EADI, associació europea d'instituts de recerca i formació en matèria de desenvolupament CJB, Consell de la Joventut de Barcelona
14. ACUP Xarxa Vives Comissió internacionalització i cooperació CRUE EUROM projecte inHere sobre bones pràctiques en matèria de refugi
15. Les Assemblees de la Coordinadora
16. Marea Lila Lleida, CNDC, CLJL.
17. Tallers i reunions en jornades, I.E.S, IALTES entitats.
18. Coordinador a de ONGD'S de Lleida
19. Coordinadora d'ONGD i altres moviments solidaris de Lleida
20. De la Coordinadora d'ONGD de Lleida i altres esdeveniments d'interès
21. Coordinadora de ONGD'S de Lleida

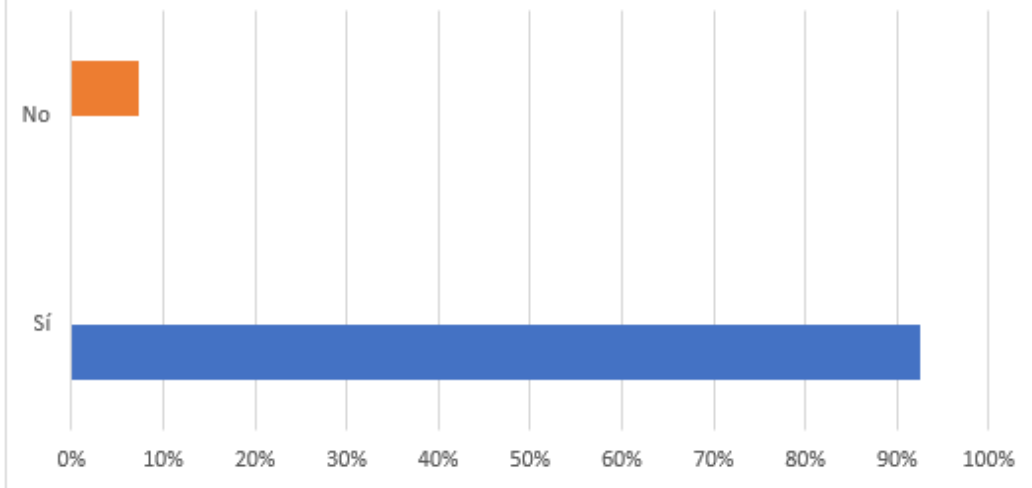
En cas afirmatiu, podeu explicar quines experiències teniu?

1. Federació d'Associacions de senegaleses del Camp de Tarragona
2. Ecologistes en Acció Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona (CEDAT)
Setem Associació d'Alumnes i Exalumnes de Dret Ambiental de Tarragona
Assemblea Aturem BCN World Plataforma Cèl Net
3. Xarxa dels Drets dels Infants de l'ajuntament de Barcelona.
4. Ajuntament Tarragona.
5. Treballem en xarxa a les Terres de l'Ebre per a campanyes d'ajuda a persones refugiades. Treballem en xarxa a Atenes amb altres organitzacions d'ajuda a persones refugiades. Hem signat convenis de col·laboració amb Universitats com Burgos o Mondragon. Hem col·laborat amb altres Universitats com Elisava, Blanquerna o Eolia
6. Col·legi de metges de Tarragona
7. Treball conjunt en projectes comuns + Organització d'accions conjuntes
8. Les comissions de treball del Fons (migracions i desenvolupament, municipalisme, drets humans) col·laboren amb entitats i universitats
9. Anadromes: xarxa d'itineraris d'inserció sociolaboral a l'Hospitalet - xarxa de punts omnia de Catalunya - bloglhosfera - universitat de Barcelona - universitat autònoma de Barcelona - universitat rovira i Virgili - gredi i grem de la UB - entitats socials i cooperatives artístiques i d'economia social i solidària (ateneu cooperatiu la col·lectiva i altres)
10. Projectes amb universitats, moviments socials i empreses de tecnologies naturals
11. institucions d'ensenyament superior, ONGD, entitats del tercer sector, empreses originades en universitats (start-up), centres d'ensenyament secundari, administracions locals, etc.

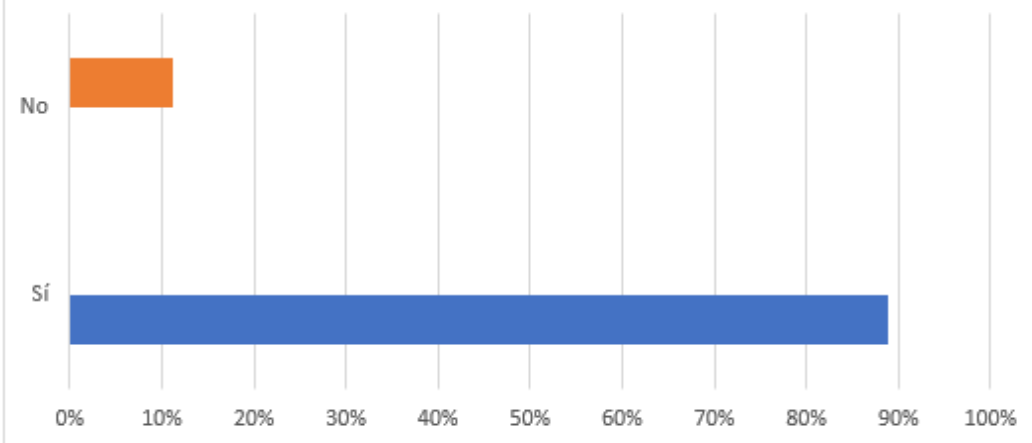
12. Actualment estem duent a terme un projecte als campaments sahrauís amb finançament de la UdL i també treballem amb altres associacions en accions comunes proposades per la Coordinadora.
13. En casos puntuals de projectes comuns.
14. Molt bona rebuda per part de les entitats col·laboradores. És ben necessari treballar en xarxa per progressar adequadament.
15. Garrigues cooperació a Lleida Associació Mira
16. Universitat de Lleida
17. compartim sinergies amb altres entitats i administracions i Universitats per tal d'identificar realitats on puguem ser d'utilitat
18. Acdc.lleida.cat - centro latinoamericano de Lleida

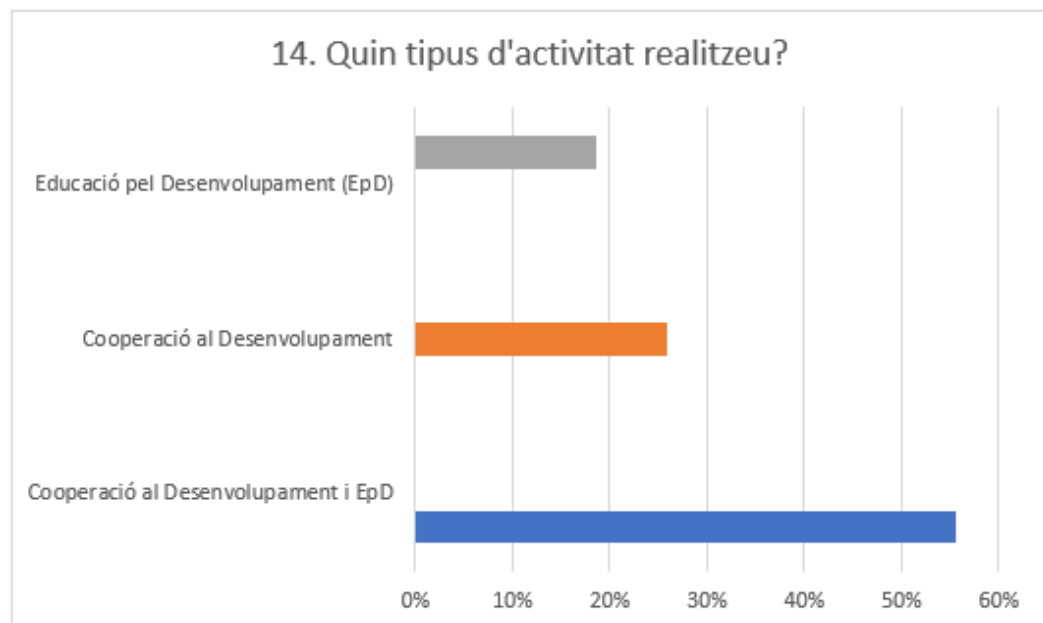
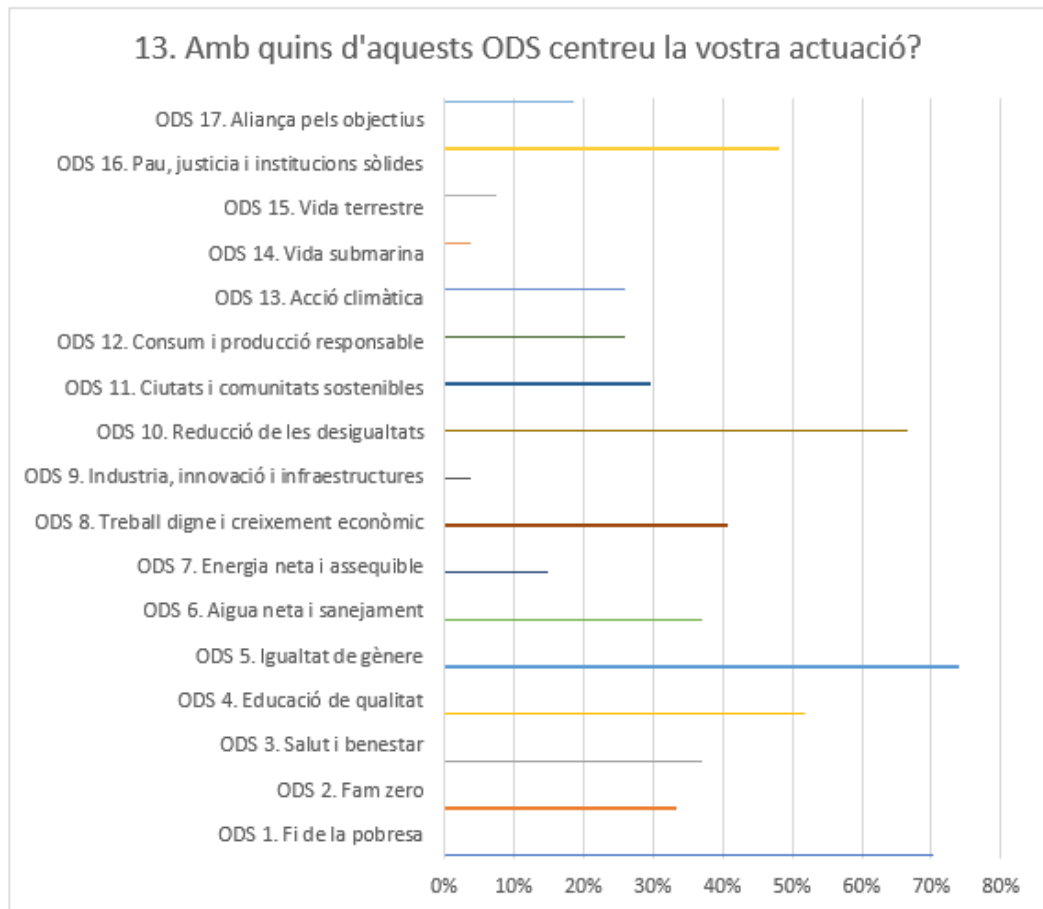

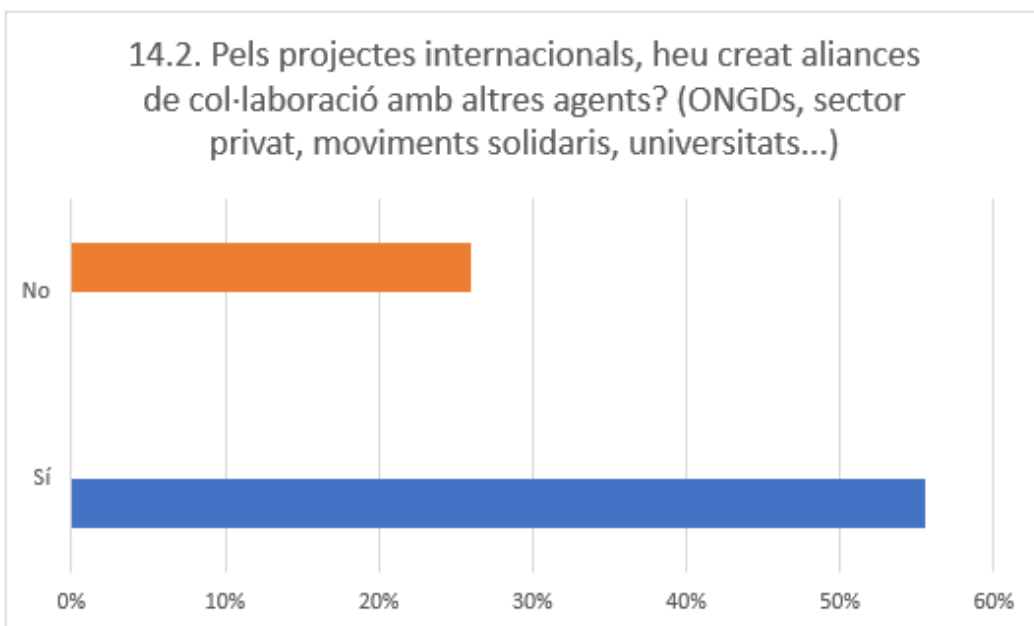
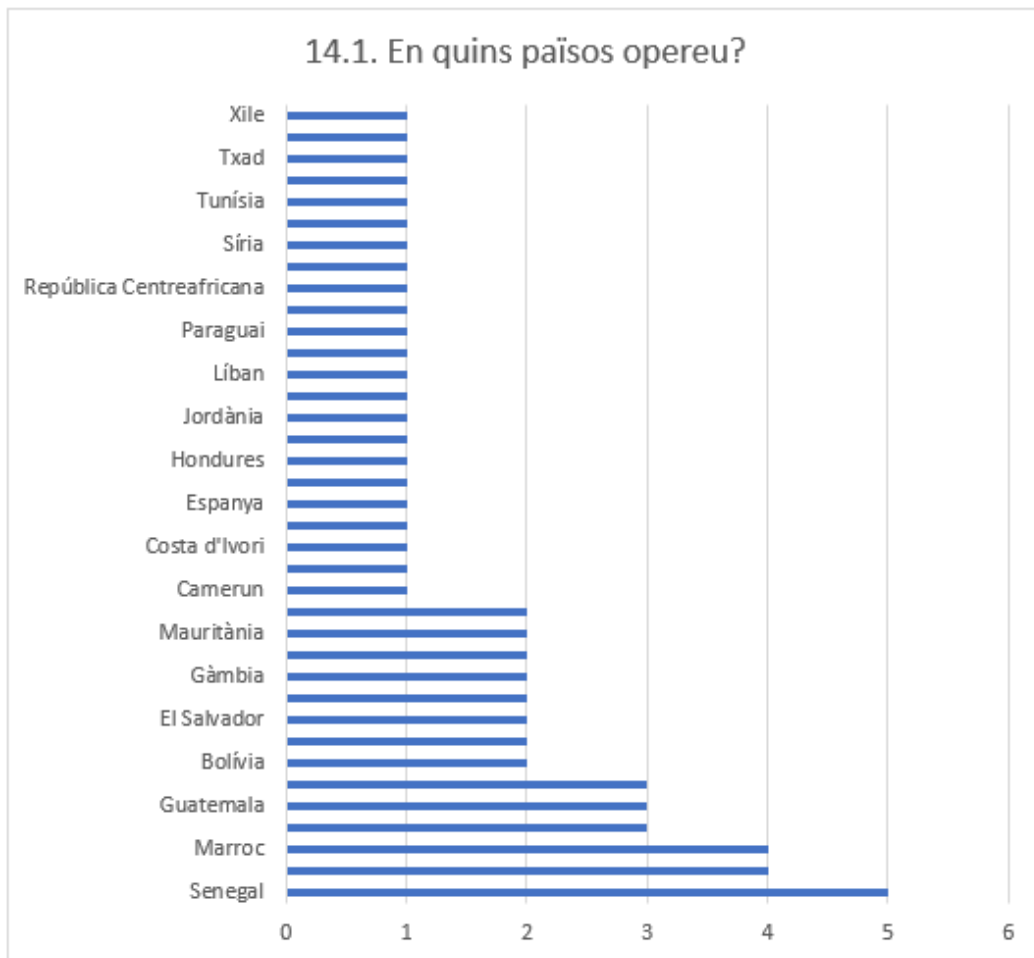
11. Coneixeu els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)?

12. Teniu en compte l'acompliment o alineament amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) en l'execució o avaluació del projecte/acció?

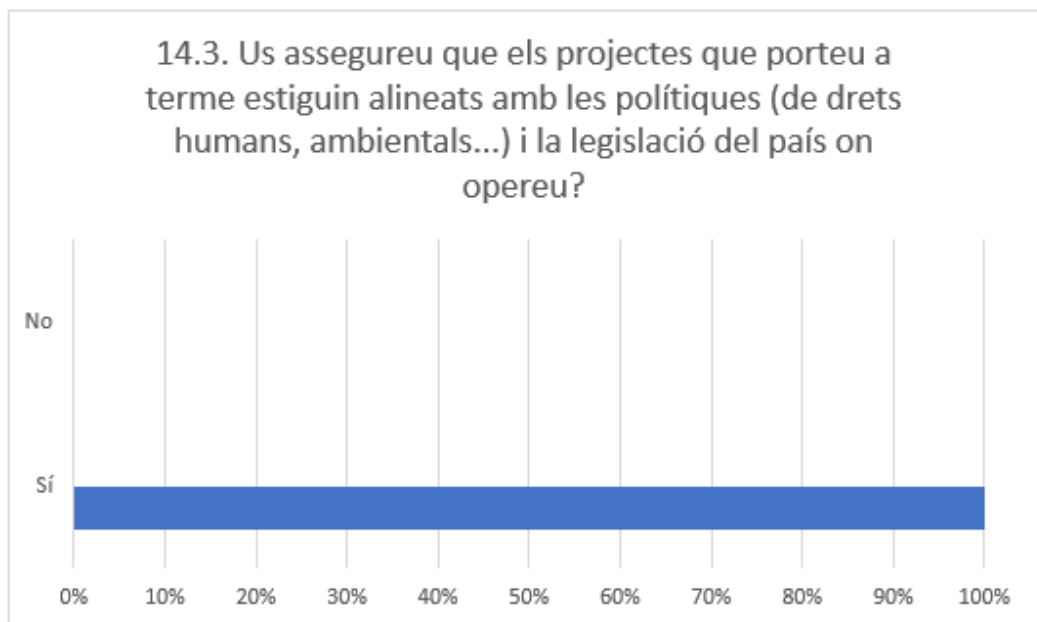

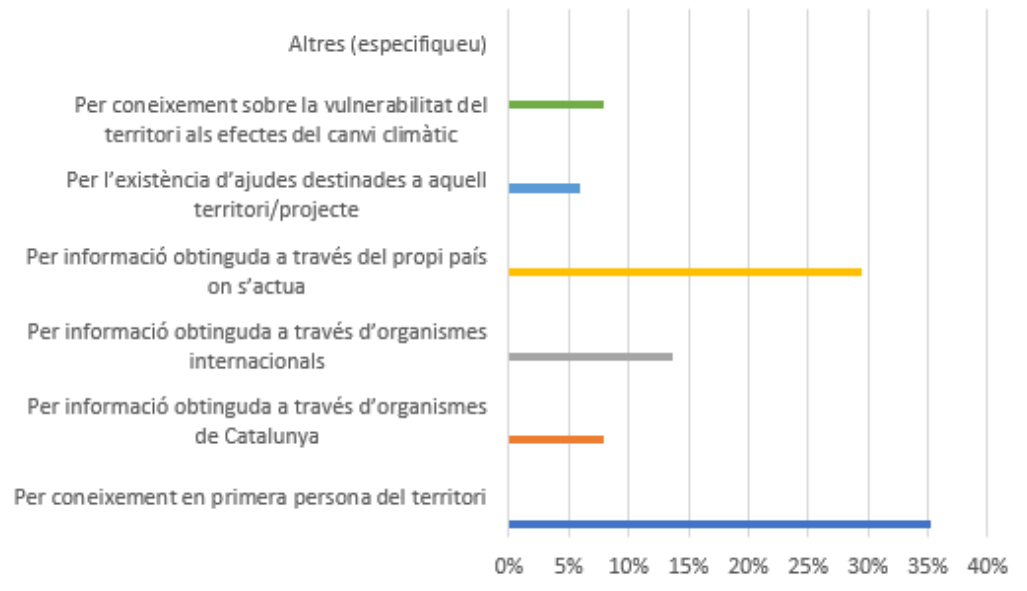

En cas afirmatiu, amb quins agents?

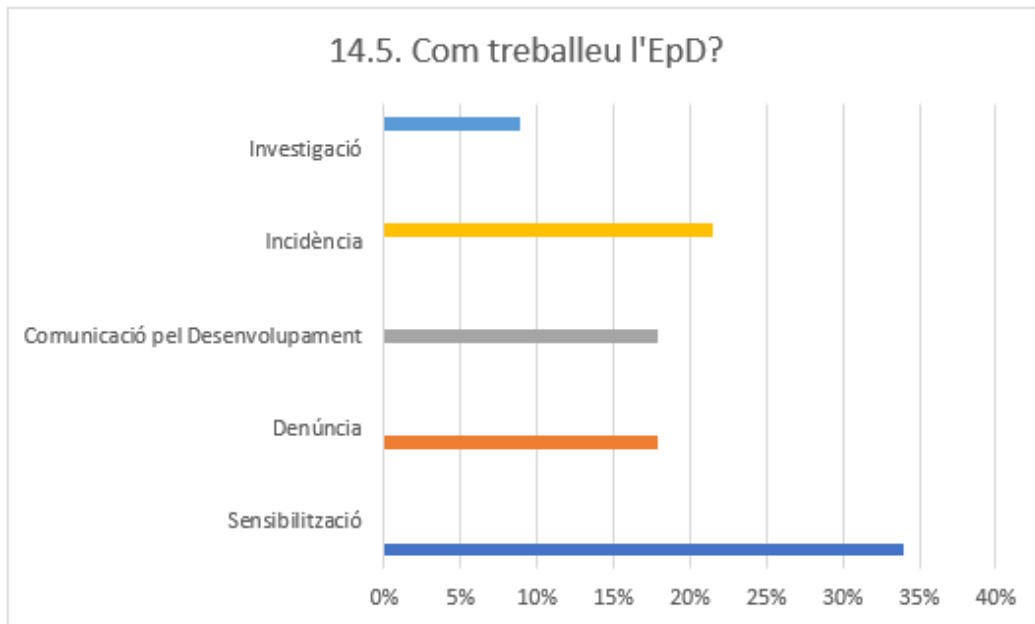
1. Universitats
2. Prosalus, Ongawa y varias organizaciones/instituciones europeas.
3. Universitats, Ajuntaments, i juntes veïnals.-
4. CIDSE, CONCORD, PACTE MUNDIAL, UMOFC, REDES, CARITES, CEDIS, CONFER, JUSTÍCIA Y PAZ, FUNDACIÓ SUR, RSC
5. ONGDs, universitats, moviments solidaris.
6. Col·legi de metges de Tarragona
7. SECAGRID BENIN HELVETAS BENIN ADESA NIGER URCLC TOGO OIKOCREDIT HOLAND IAAT ALEMANIA RESPONSABILITY SUIZA
8. Alguna vegada amb la Universitat de Girona
9. Amb tots els que anomenem
10. ORU-FOGAR i l'ACCD
11. ONGD, moviments socials, universitats, empreses de tecnologies naturals
12. ONGD, institucions d'educació superior, entitats del tercer sector, empreses d'origen universitari (start-up)
13. Pel projecte que tenim a Atenes (una maternitat per dones refugiades) col·laborem amb cinc ONGDs més.
14. Aliances amb organitzacions sòcies per generar més influència i canvis sostenibles. Formem part de la confederació Oxfam (19 organitzacions) des de 1997
15. Coordinadora de Lleida, ACCD, anesvad, probias, UDL, ajuntament de Lleida, Ocularis, Institut de les Desigualtats i socis locals al Senegal
16. Acdc.lleida.cat

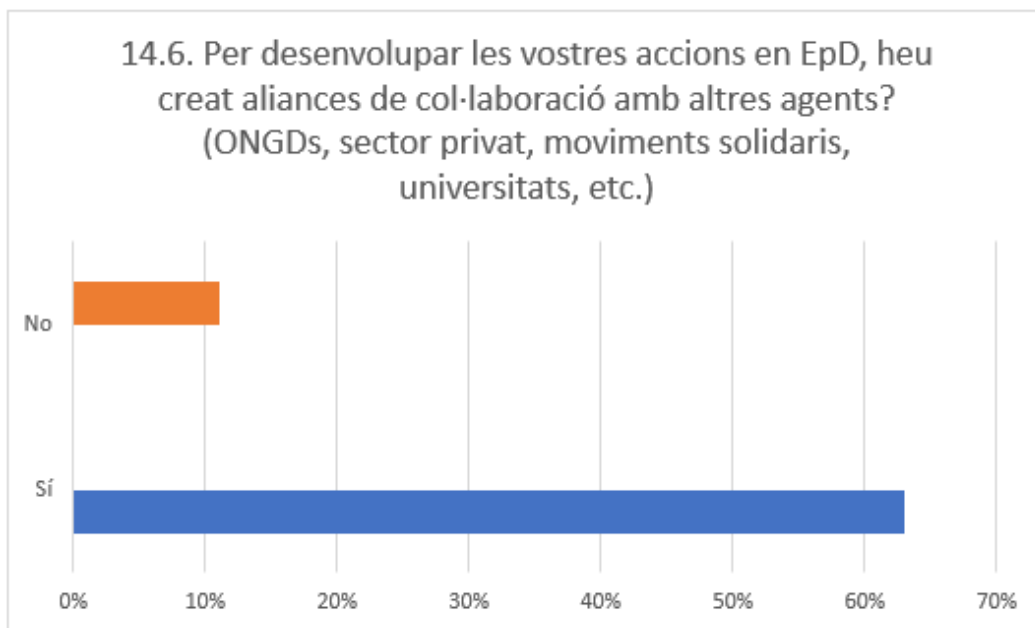

14.4. Quin procés de selecció heu seguit per escollir el/s projecte/s de cooperació al desenvolupament portats a terme així com els territoris on s'actua?

14.5. Com trebal·leu l'EpD?

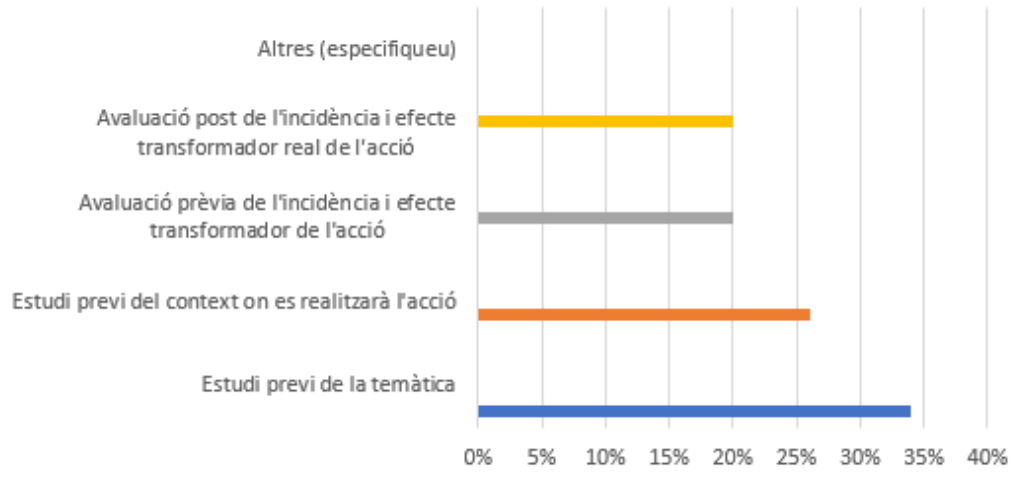

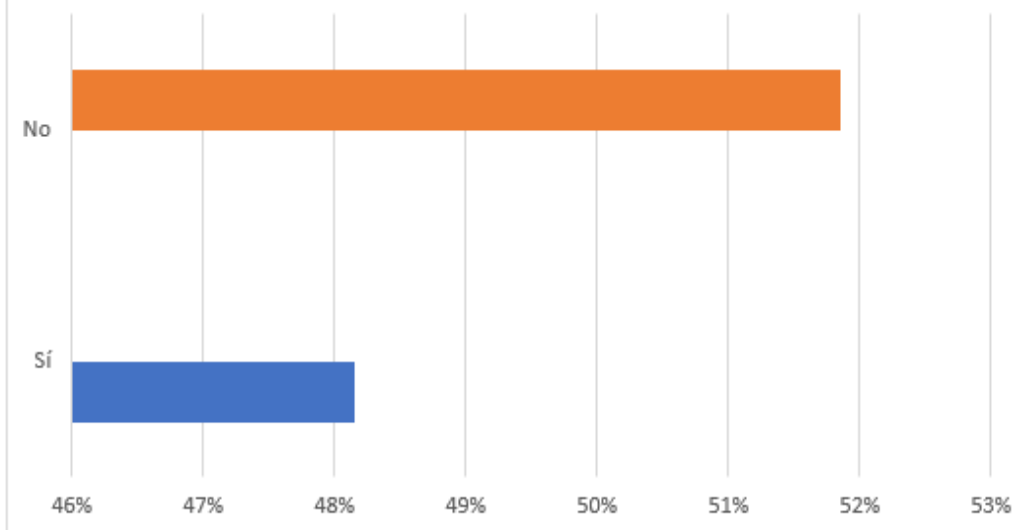
En cas afirmatiu, amb quins agents?

1. A Catalunya d'altres associacions del territori i administracions locals i comarcals (en matèria de refugi i dret d'asil). Al Senegal amb entitats veïnals i administracions locals i regionals (salut, educació i sobirania alimentària).
2. Associació d'Alumnes i Exalumnes de Dret Ambiental de Tarragona Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona Ecologistes en Acció Imaginada Casal Popular Sageta de Foc Aliança Contra la Pobresa Energètica Xarxa per la Sobirania Energètica Som Energia
3. Ajuntament Tarragona
4. Sector educatiu
5. Entitats socials, per un treball amb mirada comunitària, i amb empreses per la seva implicació i sensibilització
6. Coord'ONG Solidàries UdG (Universitat de Girona - Nucli Paulo Freire)
7. Amb tots els que citeu excepte el sector privat
8. Una mostra: Moviments solidaris (PAH i UCFiR), Universitats (UB, UAB i URV), ONGs (EduAlter, AHEAD, Lo Relacional), Cooperatives (LaFundició, Col·lectiu Punt 6), Entitats (Polígon Cultural, Enmedio), entre d'altres
9. Altres ONGD
10. ONGD, institucions d'educació superior, entitats del tercer sector
11. Moviments solidaris, centres escolars, associacions, etc.
12. Garrigues cooperació, coordinadora ONGD'S Lleida i altres ONGD'S del territori
13. A Lleida: ONGDs i altres moviments solidaris del territori, i Universitat de Lleida
14. Coordi de Lleida, UDL i càtedra de comunicació, escoles de Lleida, Ajuntament de Lleida
15. Acdc.lleida.cat - Centre Ilatinoamerica de Lleida

14.7. Quin procediment desenvolupeu a l'hora de dur a terme accions en EpD?

15. Treballeu en projectes/accions ambientals?

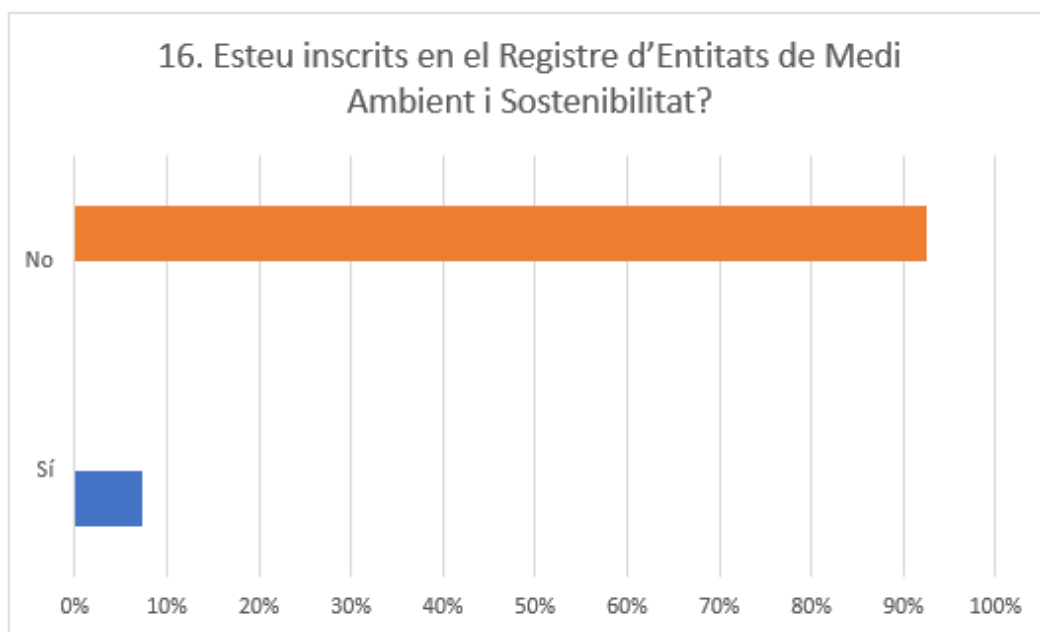

En cas afirmatiu, en quins?

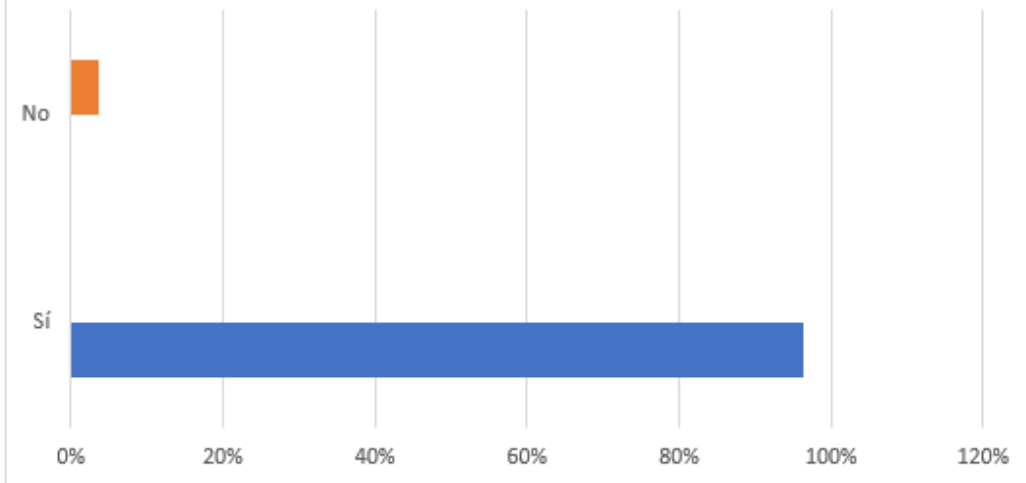
1. Agricultura: Adaptacions als condicionants ambientals i climàtics de la zona front les pressions predatories del anomenats inversors estrangers.
2. A NORD: -Sobirania energètica (actes reivindicatius contar energia nuclear, projecte Castor, etc; xerrades sobre nou model energètic, comuns, etc.) - Gestió i qualitat de l'aigua. - Donem suport a entitats que treballen el tema de la qualitat

de l'aire. A SUD: - Treballem per l'enfortiment municipal i provincial de l'institucionalitat ambiental d'Orellana (assessorament legal, estudis sobre qualitat de l'aigua i sòls, estudis sobre afectacions del Canvi climàtic, etc.) i donem suport a moviments socials en contra de l'extractivisme.

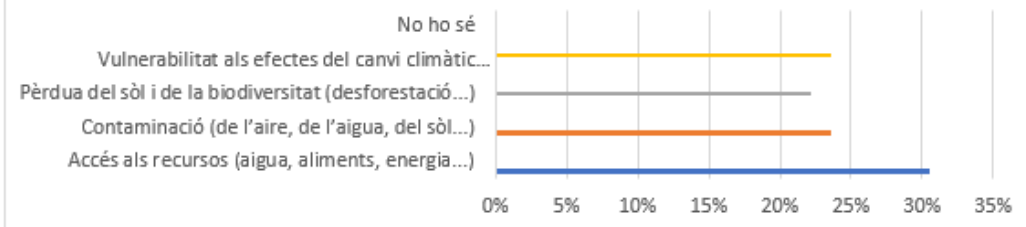
3. LOCAL4GREEN (Interreg MED 2014-20, fondos FEDER).
4. 13 projectes de Medi ambient i canvi climàtic, per un import total de 1.103.707,21 € i 22.944 beneficiaris
5. REFORESTACIO NO US DE AGROQUIMIC (TOXICS) NO CULTIU AMB CREMA COM TECNICA
6. Ecologia integral
7. Cuines solars,
8. Campanya d'EPD sobre ecofeminisme recentment aprovada per l'ajuntament de Tarragona que es durà a terme el curs 2020-2021: "Fem Eco: connectem el gènere i el medi ambient a l'escola i al món-1a fase"
9. Depuració d'aigües residuals, canalització i abastiment d'aigua potable i pel rec, recollida i tractament de residus
10. projectes de construcció d'infraestructures de depuració d'aigües residuals amb sistemes ecològics, instal·lació de laboratoris de control de qualitat de l'aigua, formació de personal per a la gestió d'unies i altres, divulgació de la utilitat de l'ús de sistemes ecològics per a la depuració d'aigües i la seva reutilització en agricultura, etc.
11. Projecte de reforestació i recollida de brossa mitjançant el voluntariat
12. A Oxfam Intermón defensem el dret a l'aigua. Treballem des de l'aprovisionament d'aigua potable en situacions d'emergència a l'acompanyament a comunitats, perquè puguin generar desenvolupament així com defensar els seus recursos naturals.

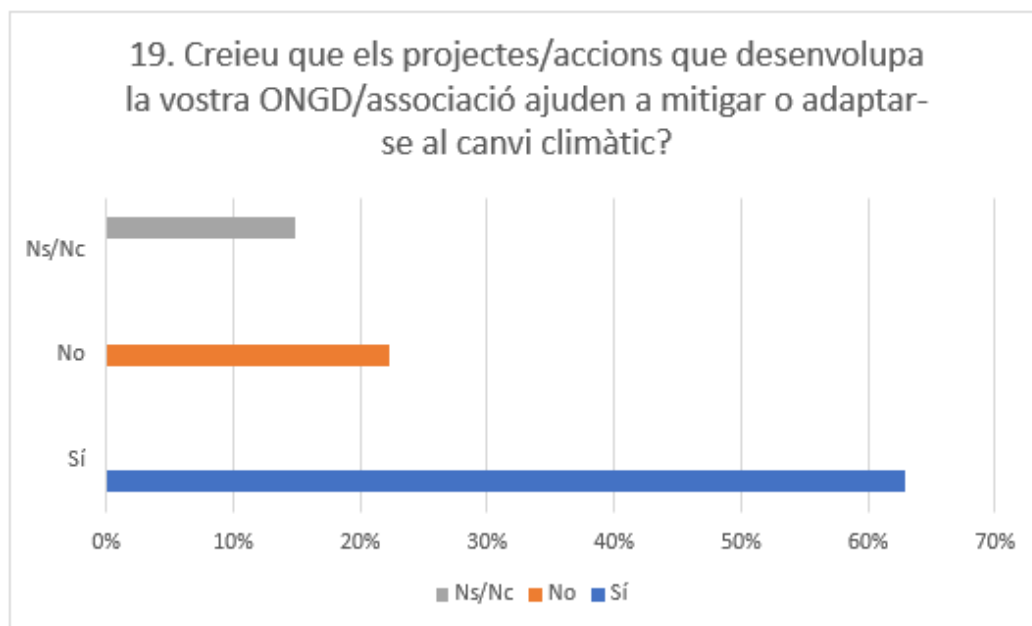

17. Creieu que les poblacions en el/s territori/s on
opereu pateixen problemes ambientals?

18. Sabeu quines són les principals problemàtiques
ambientals a les que s'enfronta la població en el/s
territori/s on opereu?

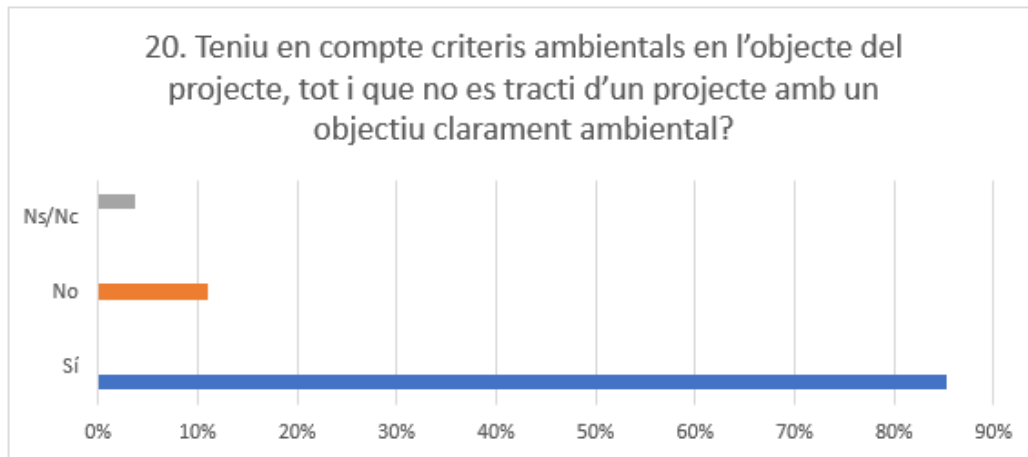

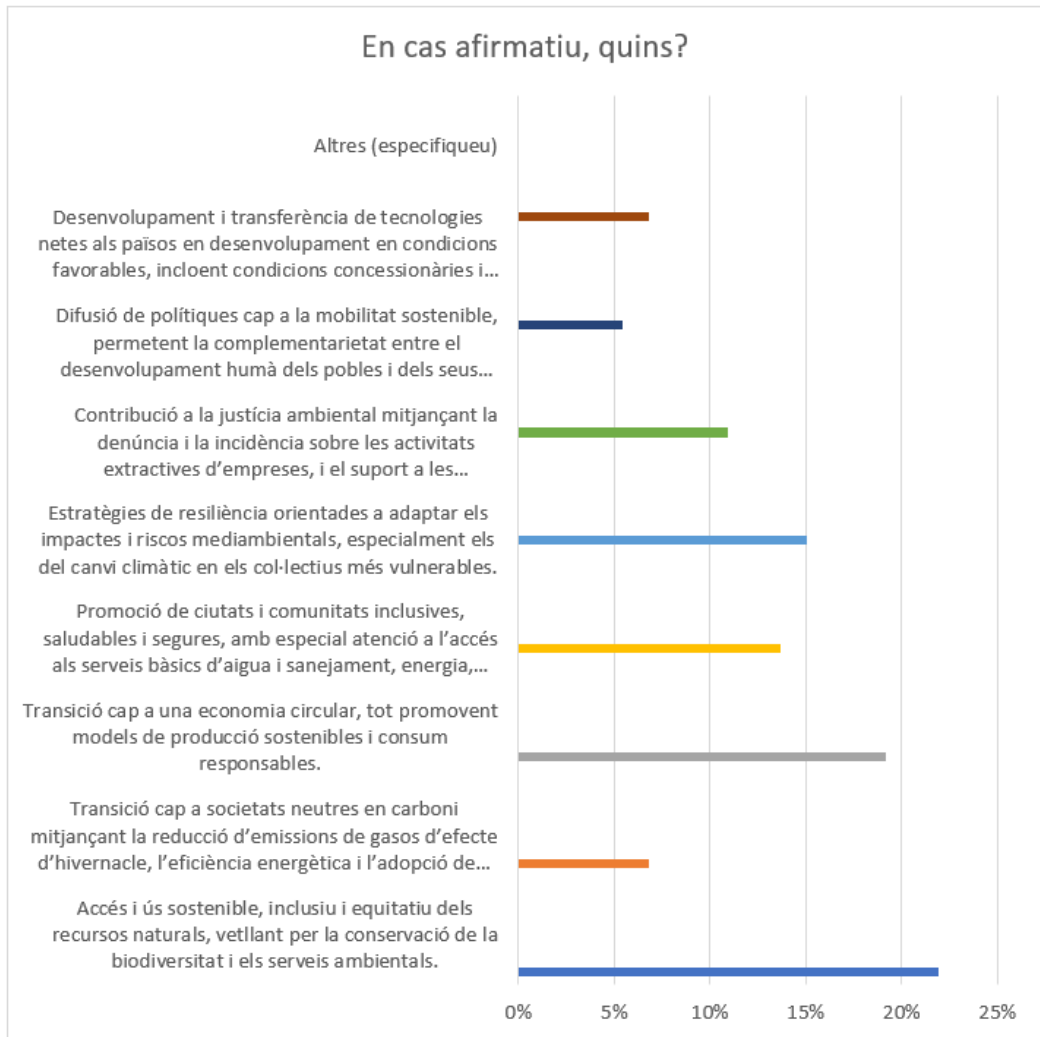

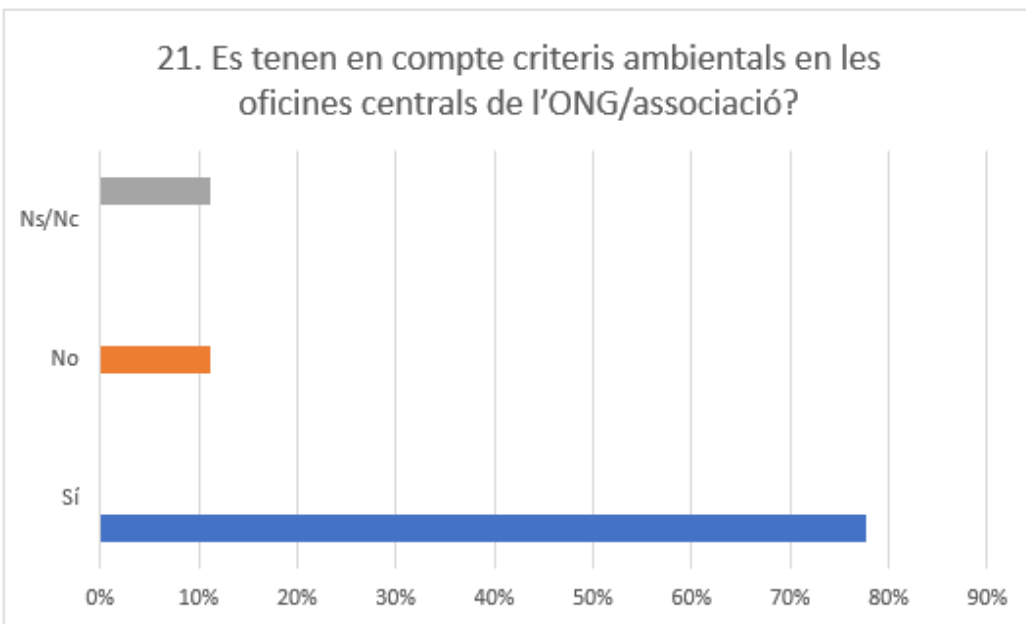
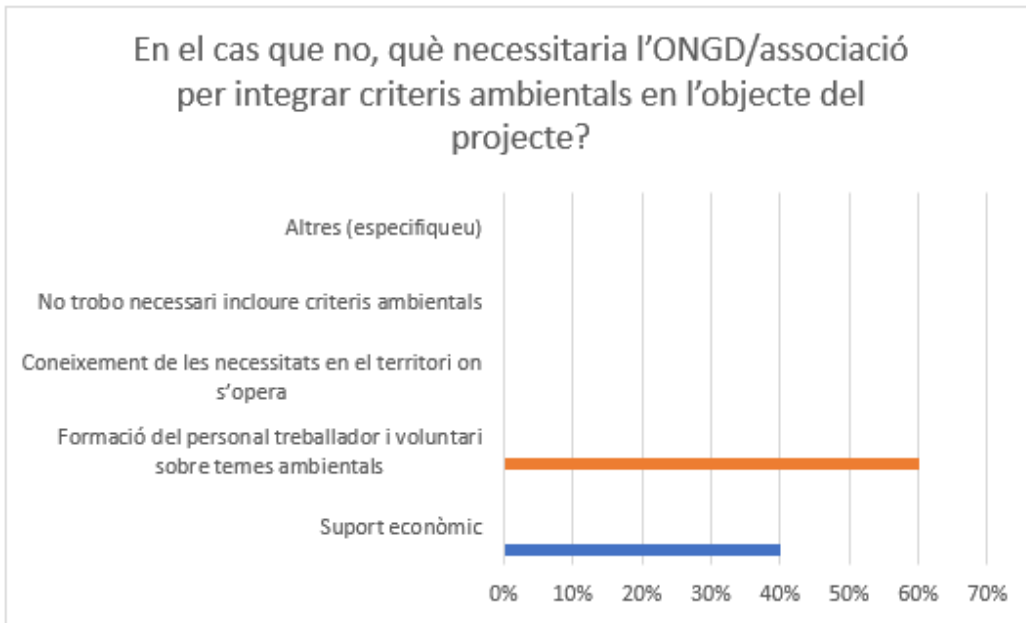
En cas afirmatiu, com?

1. Implementant processos de dinamització econòmica en l'àmbit de l'agricultura a zones rurals del Senegal sensibles als condicionants climàtics i d'entorn
2. De moment, estem fent una diagnosi sobre els impactes del canvi climàtic al territori on intervenim.
3. Formació específica a les beneficiàries -dones de cooperatives rurals- sobre la incidència dels canvis climàtics sobre l'agricultura del seu territori
4. Climate proofing de todos los proyectos. Abarca tanto mitigación como la adaptación.
5. Finançant projectes de formació
6. Accés als recursos i projectes harmònics amb el medi ambient.
7. Per una cultura més de la reutilització i de tendir a la petjada 0
8. Microcrèdits pel treball agrari. Instal·lació plaques solars.
9. principalment a l'adaptació, atès que en els programes de seguretat i sobirania alimentària aquesta és una variable que forma part de les condicions de disseny
10. promovem la presa de consciència i el canvi dels hàbits de consum; decreixement, economia circular, entre d'altres.
11. Perquè milloren el tractament de residus i la depuració d'aigües residuals i milloren l'accés i la gestió als recursos hídrics
12. Protegint el recurs AIGUA, millorant-ne la gestió i la qualitat.
13. La reforestació és una forma fonamental per combatre la degradació del sòl, així com els múltiples beneficis que aporta la reforestació. També mitjançant la recollida de brossa ajudem a netejar el planeta i a fer-ne conscienciació per evitar que es llençi més brossa descontroladament.

14. Ajuden a reflexionar sobre el que tenim, el que ens envolta, de tot el que ens aporta i de com es deteriora per un mal us o consum....
15. Defensant el dret a l'aigua i promovent el comerç just

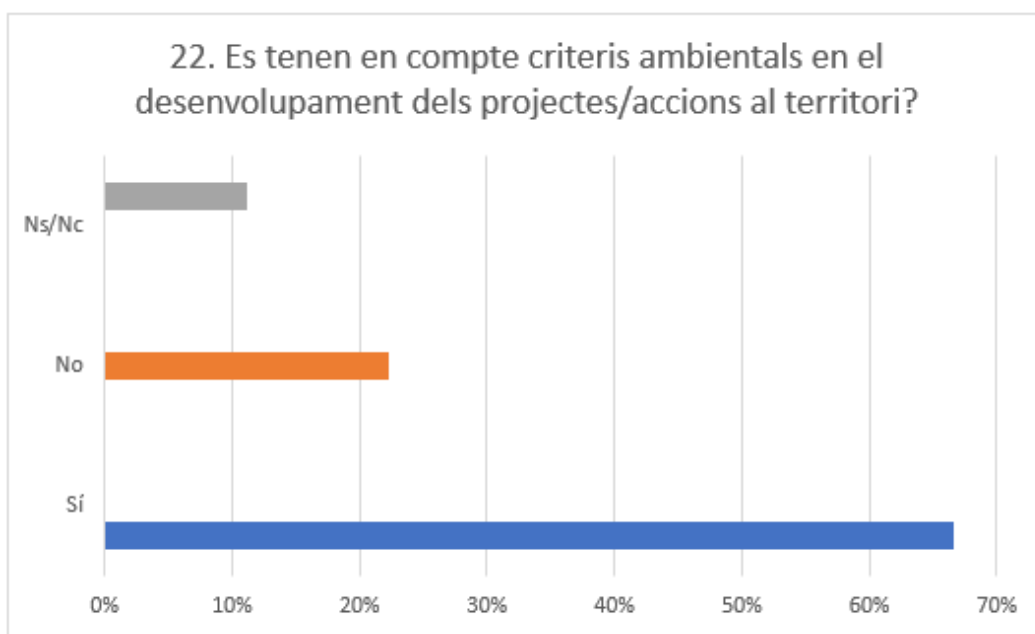

En cas afirmatiu, com?

1. Reciclatge, consum responsable i de proximitat
2. Estem en procés de dissenyar els protocols. De moment només reciclatge.
3. Reciclatge, ús eficient de recursos.
4. Reciclatge, contractació de proveïdors locals.
5. compra de material d'oficina reciclat, reciclatge de residus
6. Reducció del paper, desplaçaments sostenibles, consum energètic...
7. Estem en tercer mon a el personal l'hi posem moto

8. El nostre banc és Triodos.
9. Foment de l'ús del transports públic i bicicleta; consum preferent de productes de proximitat i ecològics en el servei de cafeteria/menjadors; mesures d'estalvi energètic i de millora de l'eficiència de les instal·lacions; foment del reciclatge a les oficines,...
10. Proveïdors locals - Compra de material d'oficina - Reciclatge
11. Reciclatge de materials, tractament correcte dels residus
12. prioritat al transport col·lectiu, subministradors locals, reciclatge de paper i cartró i material informàtic, seguiment de consells de sostenibilitat ambiental en l'ús de l'energia, reducció de l'ús de plàstics
13. Reciclatge, ús d'energies renovables i consum responsable
14. Treballem amb serveis i proveïdors de proximitat, al nostre territori. Reciclem i optimitzem el material d'oficina. Evitem el plàstic i les impressions innecessàries.
15. utilització transport públic personal - material d'administració e informàtic, reciclatges

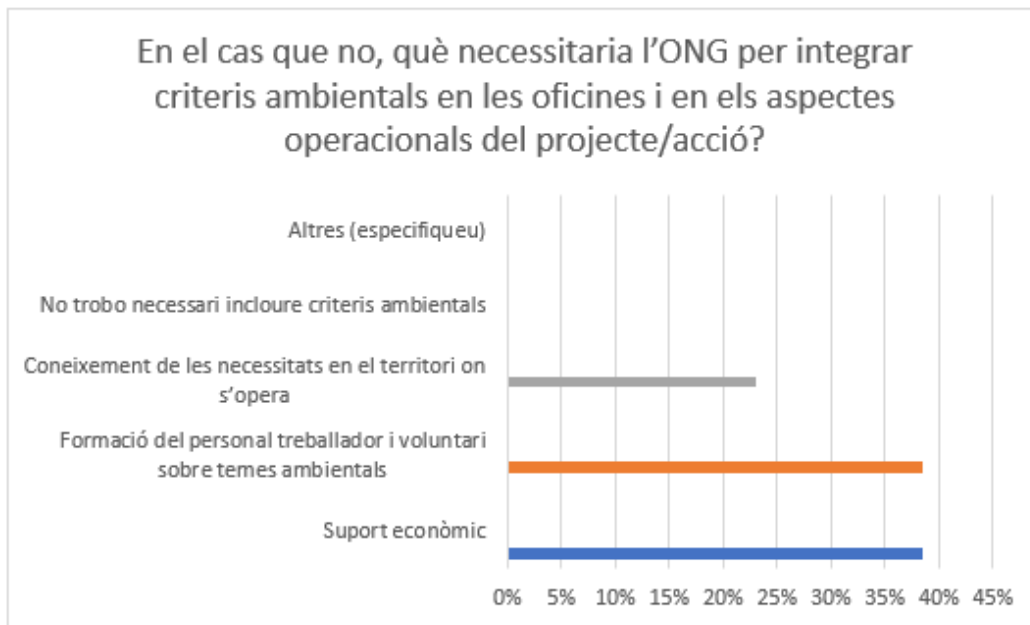

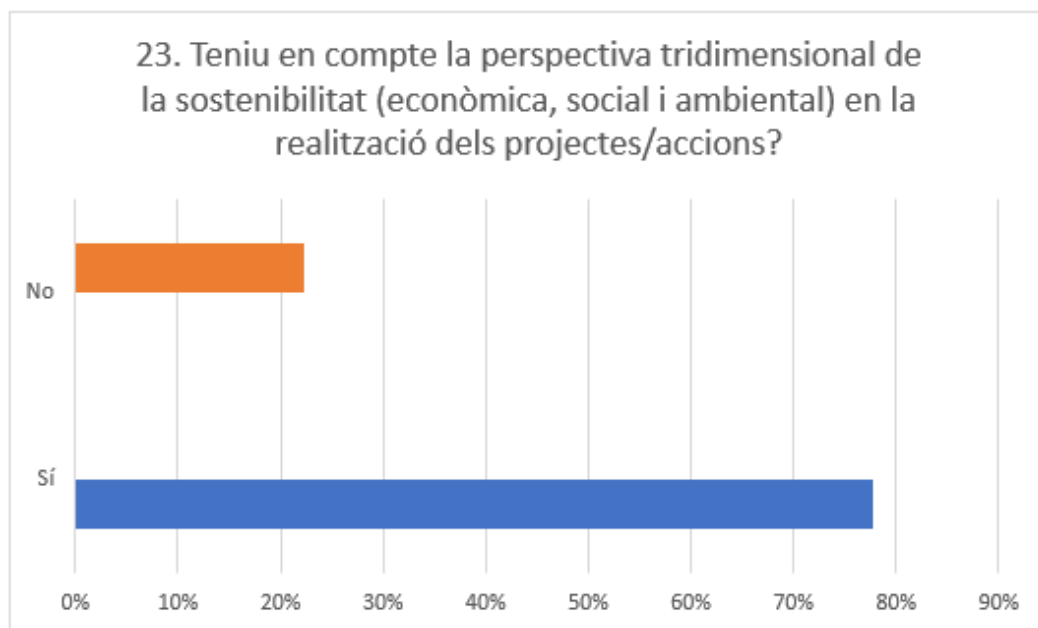
En cas afirmatiu, com?

1. Estudi i adaptació dels projectes als condicionants ambientals i proliferació de models de sobirania alimentària i mercats de proximitat
2. Estem en procés de dissenyar els protocols. De moment només reciclatge.
3. Reciclatge.
4. Reducció del paper, desplaçaments sostenibles, consum energètic...
5. El sistema que apliquem és ecològic i certificat CEE/NOP llavoren el apartat els criteris ambientals estan de obligat aplicació
6. A més de l'indicat a la resposta anterior, els criteris ambientals s'inclouen en els expedients de contractació el Departament. Així mateix, en l'execució del

Programa de Desenvolupament Rural els criteris ambientals hi tenen un paper destacat

7. Educadores de la zona on es troba el centre educatiu (Tarragona, l'Hospitalet de Ll., Barcelona)
8. promoció del transport públic, contractació de proveïdors locals, ús de materials no contaminants
9. prioritant els subministradors locals, reciclant tot allò que és possible, reduint l'ús de plàstics
10. Reciclatge, ús d'energies renovables i consum responsable
11. Treballem amb serveis i proveïdors de proximitat, al nostre territori. Reciclem i optimitzem el material d'oficina. Evitem el plàstic i les impressions innecessàries.

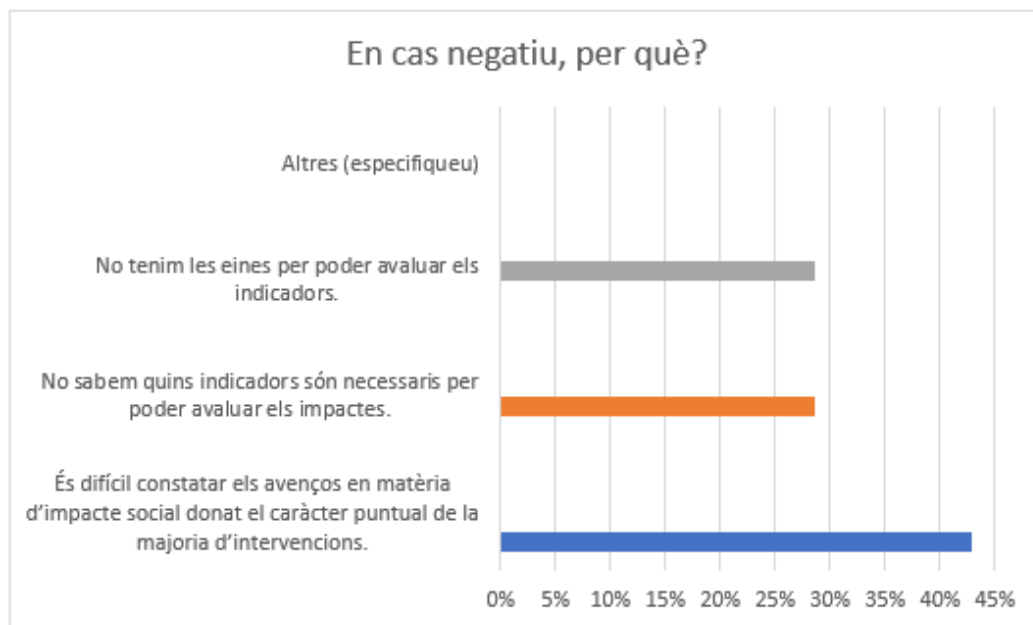
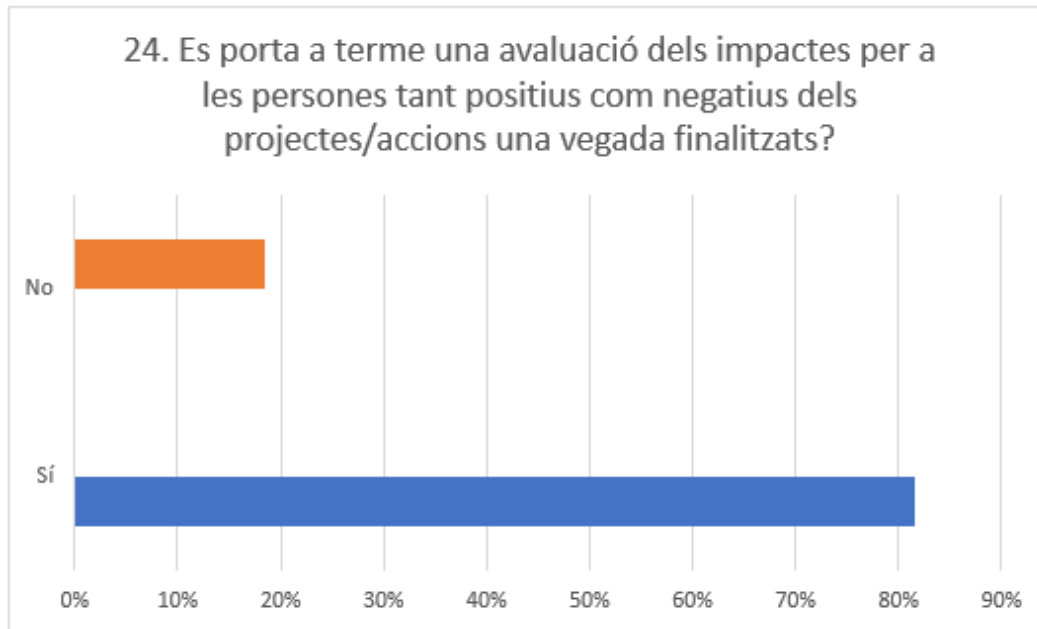

En cas afirmatiu, com treballeu perquè existeixi aquest equilibri?

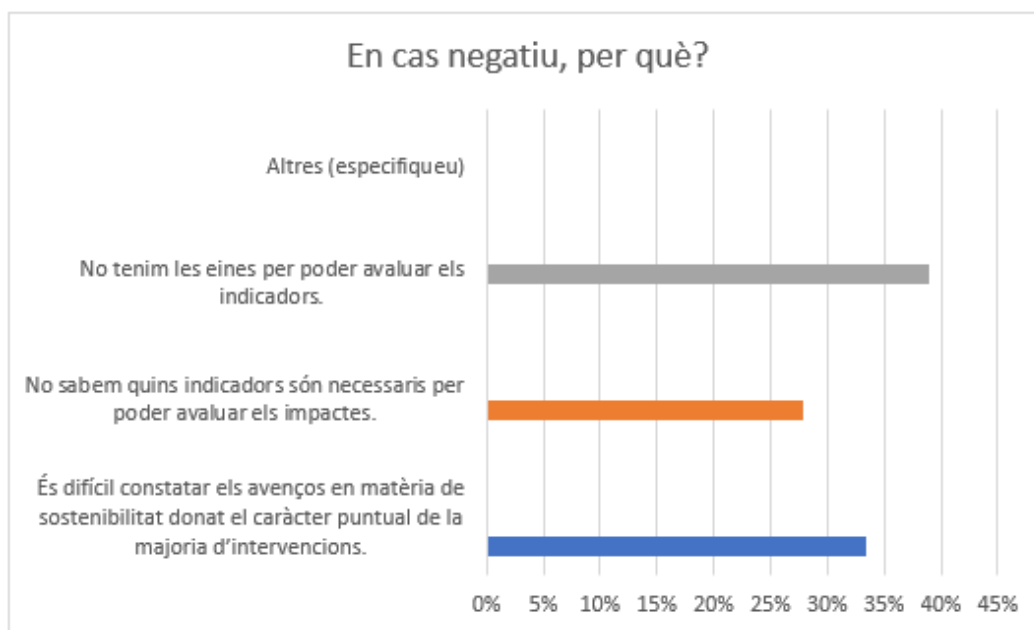
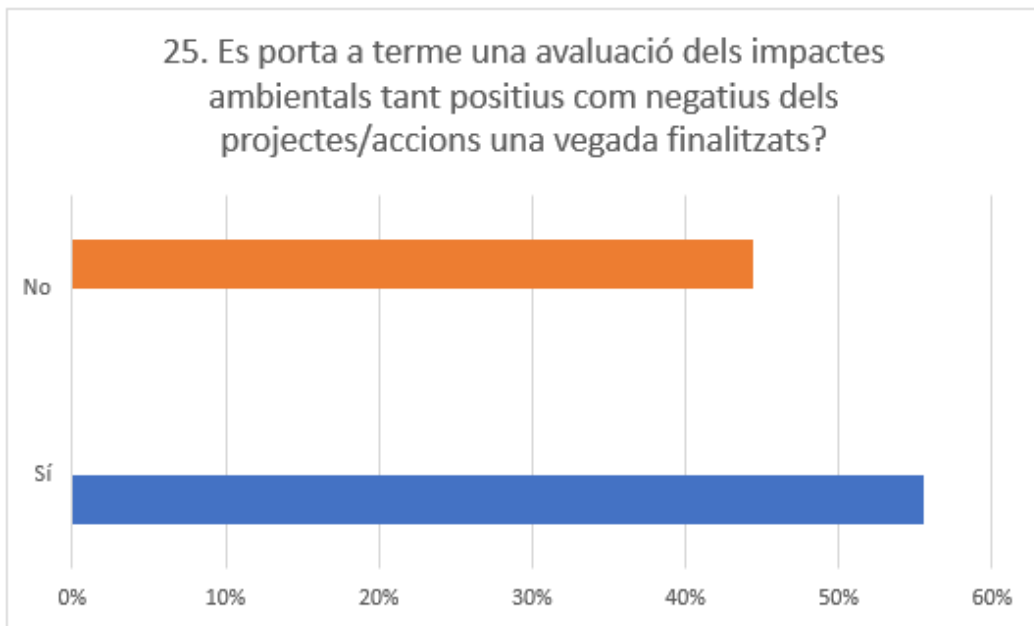
1. Auto-organització a escala local fomentant models de gestió sota control comunitari adaptats als condicionants ambientals.
2. Els potes econòmic i social més clarament, l'ambiental de manera més co-lateral.
3. Estudi previ i compromís de sostenibilitat
4. Reducció del paper, desplaçaments sostenibles, consum energètic...
5. El social lucratiu encara no però estem en camí per ISO 14000 y 22.000 per integrar en la indústria directament. els criteris socio-laboral (omt) de protera per poder aconseguir el segells
6. Valorem els projectes q ens presenten: q siguin en benefici de la població més vulnerable, q no siguin destructors del medi ambient...
7. Sí, a vegades, encara no és una perspectiva plenament integrada des d'un protocol compartit
8. Treballant en la interacció integrada de les tres dimensions en l'elaboració del marc lògic del projecte
9. Forma part de la visió de l'organització, no es poden concebre projectes on una d'aquestes dimensions no es tingui en compte o es sacrifiqui a qualsevol altra consideració
10. Sempre que fem una acció de reforestació, vetllem per fer que siguin les pròpies persones de la zona les qui s'encarreguin del manteniment de la reforestació, així com per implicar la gent de la zona en el projecte.
11. Sí considerem la perspectiva tridimensional perquè ens considerem agent responsable i de canvi i aquesta perspectiva forma part del nostre ADN. Ho fem de forma transversal, no tenim cap projecte particular en temes per exemple

ambientals, però les 3 dimensions estan integrades en el nostres objectius de promoure el dret a la salut. Tot i tenir aquesta perspectiva, tenim molt per aprendre i treballar.

En cas afirmatiu, què es monitoritza i com es monitoritza?

1. Indicadors d'impacte sobre les persones beneficiaries, sostenibilitat de la gestió tècnica i econòmica i rehabilitar a través de l'ampliació del projecte a través del treball en xarxa i implicació d'altre agents de la zona on intervenim.
2. Tots els projectes tenen indicadors del impacte sobre les persones beneficiàries
3. El grau de compliment dels indicadors d'objectius i resultats inicialment prevists.
4. El aprendizaje.- Asistencia y entrega de fichas realizadas para las personas a las que va dirigida el proyecto.
5. Amb les comprovacions corresponents
6. Revisió dels objectius generals i específics. Capacitat d'adaptació i superació d'obstacles.
7. Formació rebuda a través de fitxes i certificats
8. En el context i al col·lectiu diana
9. Els comptes de gestions: comptable financers tresoreria comptes de explotacions registre de les activitats gps per monitoritzar moltes activitats quaderns de camps & de activitats etc....
10. El Fons compta amb una Unitat d'Avaluació
11. Centrant-nos en el Programa de Desenvolupament Rural i la PAC (que concentren la major part de l'acció del Departament), s'elaboren informes anuals d'execució, dins dels quals es fa el seguiment d'indicadors referits als impactes de l'execució del programa sobre les persones
12. - Aprenentatges - Actituds - Alternatives A través d'entrevistes, rúbriques i observacions pedagògiques. Tot i que manca un avaluació d'impacte tridimensional (social, ambiental i econòmic)
13. L'impacte ambiental mitjançant el seguiment dels resultats de les accions derivades del projecte
14. Es monitoritzen els ràtios que permeten relacionar els inputs necessaris per a la sostenibilitat de l'acció i els outputs resultants de les mateixes. Es monitoritzen a nivell tècnic i científic i a nivell social
15. Es realitza un seguiment lo més presencial possible a través de reunions a distància i al mateix lloc de desenvolupament del projecte, es fan avaluacions conjuntes d'equip, detecció de coses a millorar, etc.
16. Informe d'avaluació de totes les accions i projectes, entre d'altres.
17. El seguiment i l'avaluació continua és fonamental en el disseny i execució de tots els nostres projectes. S'identifiquen i completen indicadors quantitius i qualitius, es realitzen reunions de grup i entrevistes personals als diferents titulars implicats en diferents etapes del projecte/activitat. Reunions d'equip tècnic per sport i feedback constructiu. Tot i això, l'impacte social és molt difícil de quantificar en projectes de curt termini però sí ens ajuden a tenir una imatge global de l'impacte del projecte, possible millora o inclús plantejar-se la seva continuació

En cas afirmatiu, què es monitoritza i com es monitoritza?

1. Indicadores del marco lógico
2. Amb les comprovacions corresponents
3. Revisió de l'impacte mediambiental.
4. Quadern d'evolució des les activitats com portem rotacions i diversificació apreciem la evolució i els impactes

5. Centrant-nos en el Programa de Desenvolupament Rural i la PAC (que concentren la major part de l'acció del Departament), s'elaboren informes anuals d'execució, dins dels quals es fa el seguiment d'indicadors referits als impactes de l'execució del programa en temes ambientals (eficiència energètica, energies renovables, eficiència en l'ús de l'aigua per a reg, foment de la biodiversitat en espais agrícoles i forestals, etc.)
6. L'impacte ambiental mitjançant el seguiment dels resultats de les accions derivades del projecte
7. Es monitoritzen els ràtios que permeten relacionar els inputs necessaris per a la sostenibilitat de l'acció i els outputs resultants de les mateixes. Es monitoritzen a nivell tècnic i científic i a nivell social
8. L'empremta de carboni de la producció dels productes de comerç just

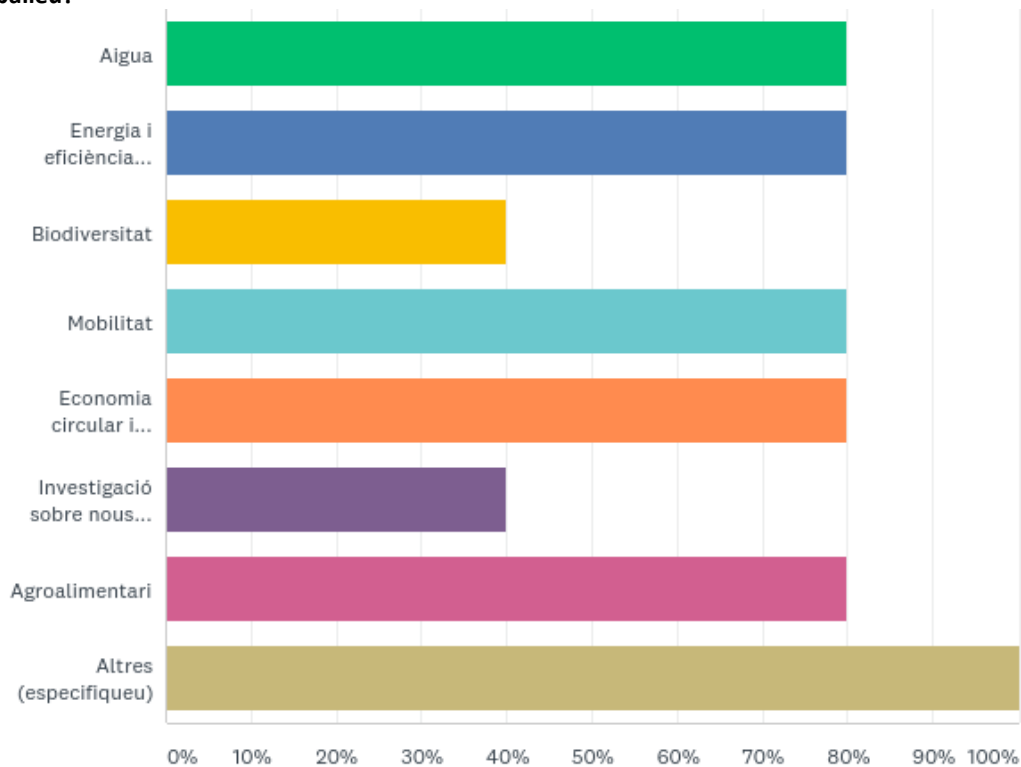
ANÀLISI DE LA IMPLICACIÓ DE LES UNIVERSITATS CATALANES EN LA COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT

El número total de respostes és 5.

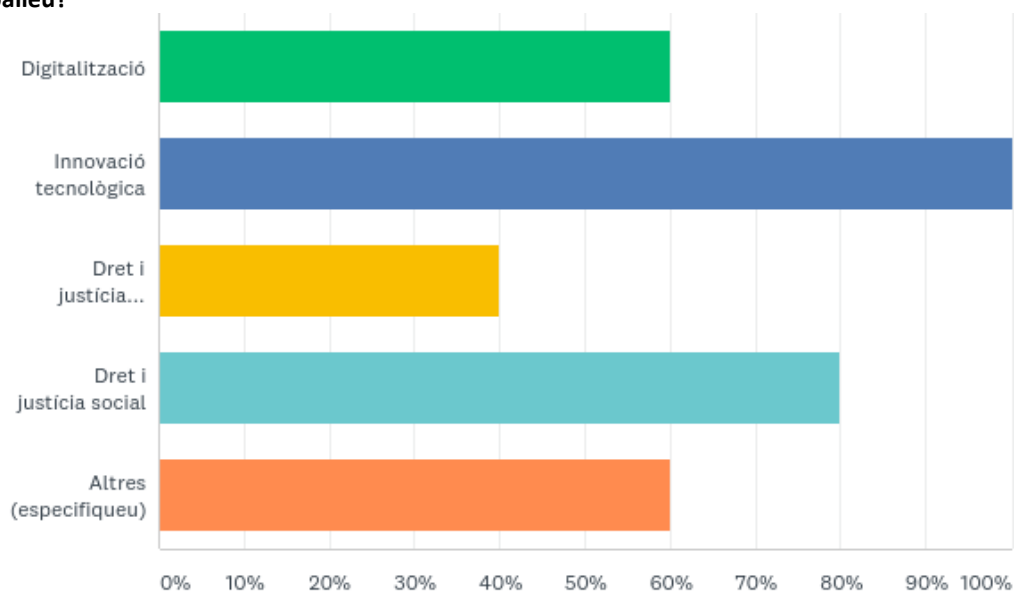
Respostes 1-2:

NOM DE LA UNIVERSITAT	NOM DEL CENTRE DE RECERCA ADHERIT A LA UNIVERSITAT (EN CAS QUE N'HI HAGI)
Universitat Oberta de Catalunya	Internet Interdisciplinary Institute (IN3)
Universitat de Girona	
Universitat de Barcelona	
Universitat de Lleida	
Universitat Politècnica de Catalunya	

3. En relació als projectes de cooperació al desenvolupament, en quines d'aquestes línies treballeu?

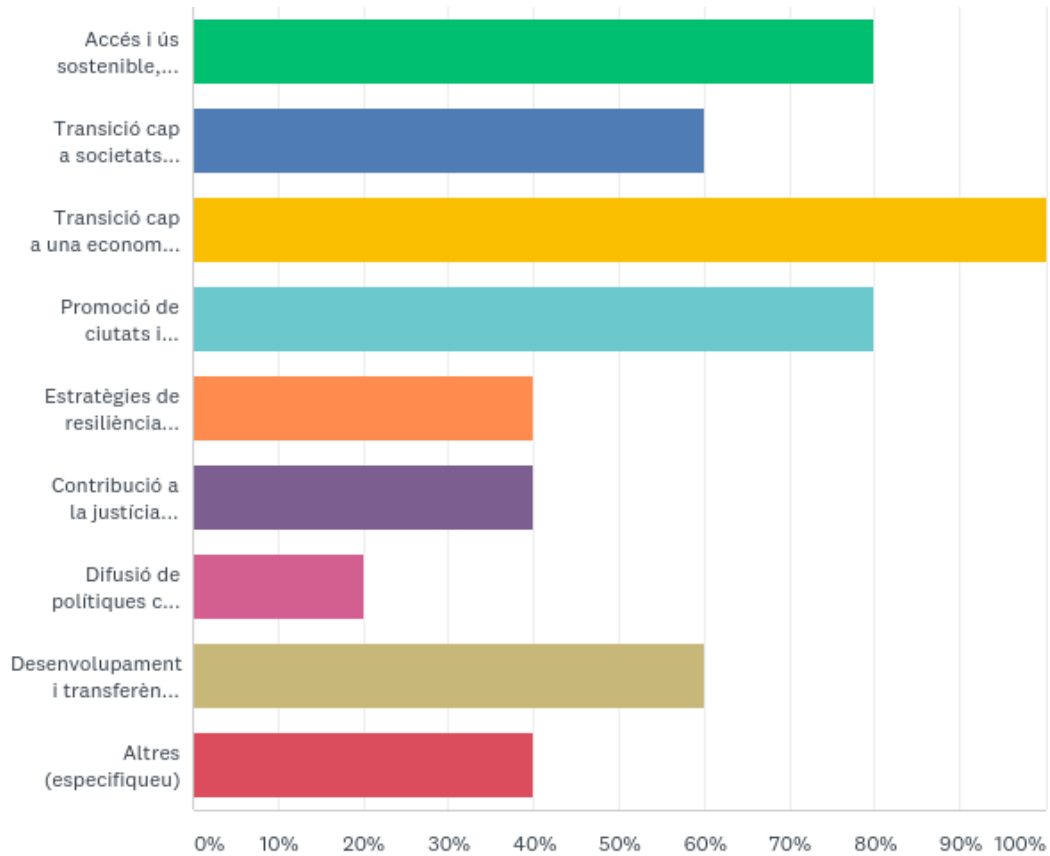
4. En relació als projectes de cooperació al desenvolupament, en quins d'aquests àmbits treballeu?

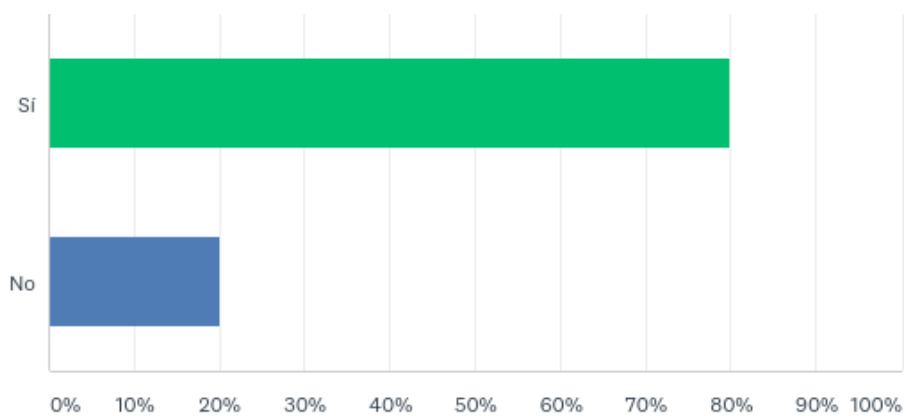
5. En quins països porteu a terme projectes de cooperació al desenvolupament?

1. Perú, Colòmbia, Equador
2. ALGERIA (CAMPAMENTS DE REFUGIATS SAHARAUIS), ETIOPIA, MÈXIC, CAMERÚN...
3. En gairebé tots els països d'Amèrica Llatina, el Magrib i el Pròxim Orient, Senegal, Malí, Sierra Leone, Cap Verd, Guinea Equatorial, Camerun, Angola, Moçambic, Etiòpia, Índia, Vietnam, Cambodja, Lao
4. Campaments Saharúis - Moçambic - Gàmbia - Senegal - Mali - Ghana - Ruanda - Txad - RD Congo - Kenya - Guatemala - El Salvador - Kirguizistan - Brasil - Equador - Burkina Faso
5. Algèria (camps sahrauís), Benín, Bolívia, Brasil, Burkina Faso, Camerun, Catalunya, Colòmbia, Cuba, Egipte, El Salvador, Equador, Gàmbia, Ghana, Grècia (camps de refugiats), Índia, Malawi, Marroc, Mèxic, Moçambic, Nepal, Panamà, Perú, República Dominicana, Senegal, Sierra Leone, Veneçuela

6. Els vostres projectes desenvolupats en països en vies de desenvolupament estan relacionats amb alguns d'aquests objectius?

7. Heu rebut ajuts o subvencions per portar a terme projectes de cooperació al desenvolupament?

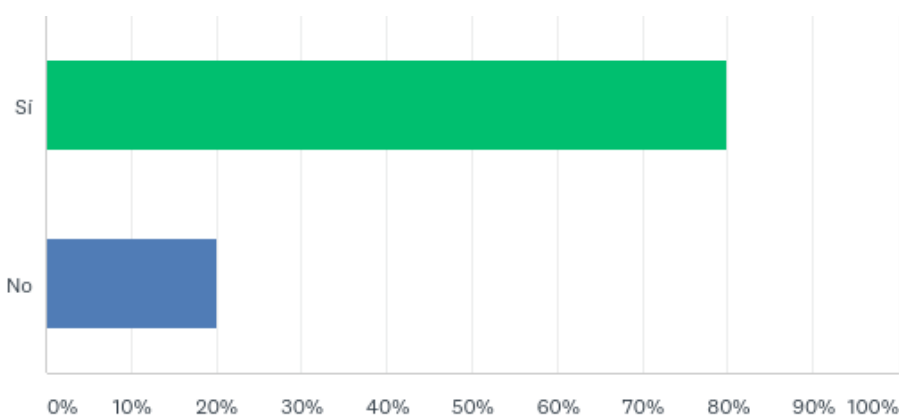

En cas afirmatiu, podrieu especificar a través de quina/es font/s de finançament?

1. ACCD

2. ACCD, AECID, PROJECTES EUROPEUS
3. AECID, Unió Europea, ACCD, Ajuntament de Barcelona i altres ajuntaments de Catalunya, agències de Nacions Unides, BID...
4. UE, Generalitat, Diputació de Barcelona, Ajuntament de Barcelona

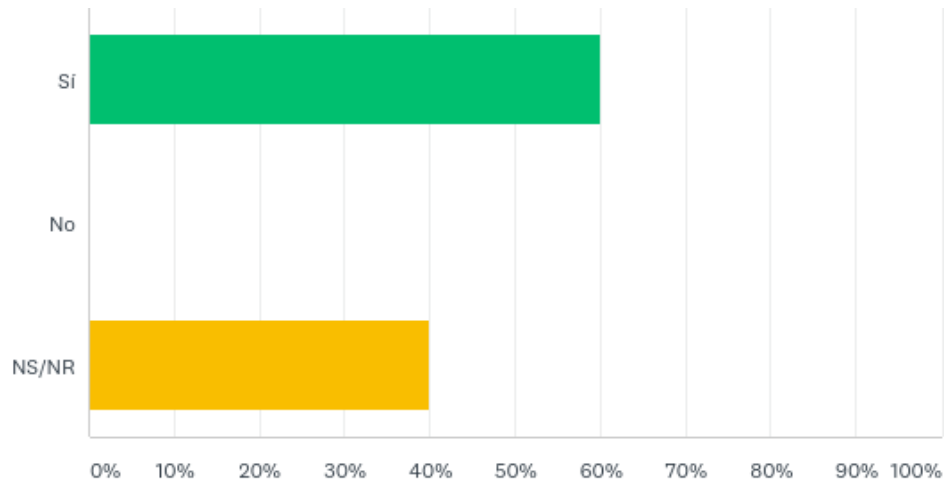
8. Pels projectes de cooperació internacional, heu creat aliances de col·laboració amb altres agents? (ONGDs, sector privat, altres universitats...)

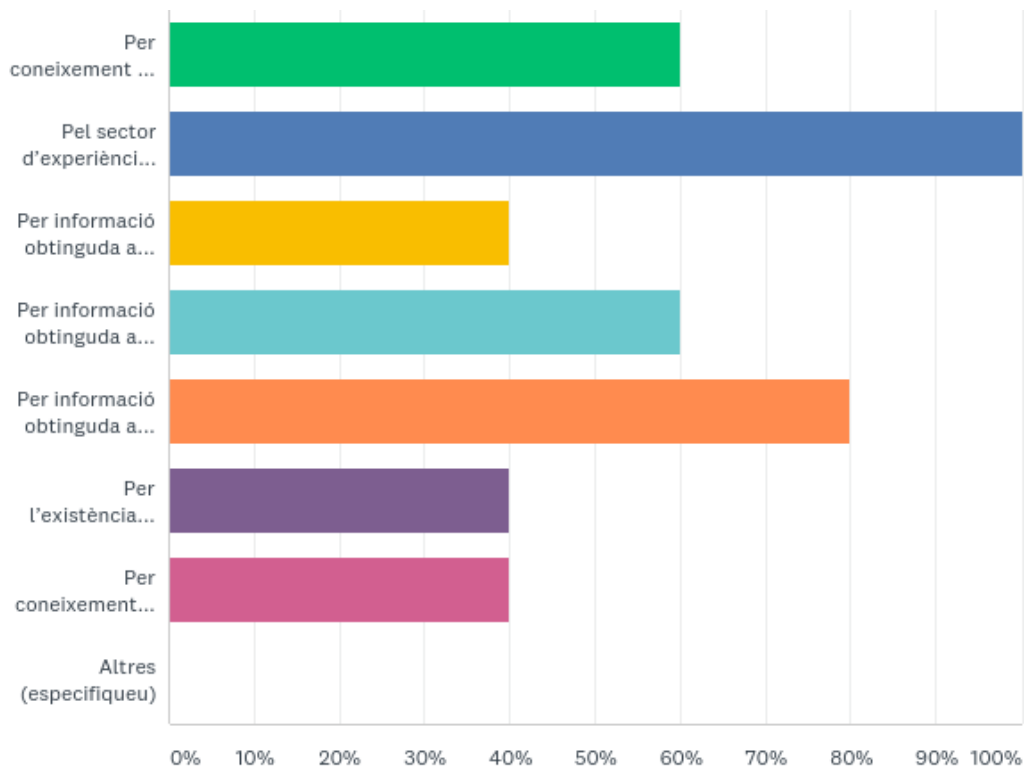
En cas afirmatiu, amb quins agents i per quins projectes?

1. Universitats i centres educatius locals, ACCD, Memorial Democràtic, Organitzacions locals.
2. ONG'S, altres universitats, administracions locals
3. Tots els projectes són fruit de la col·laboració amb altres actors, en particular ONGD. Gestionem una línia específica de suport per l'enfortiment institucional d'universitats de països d'IDH baix

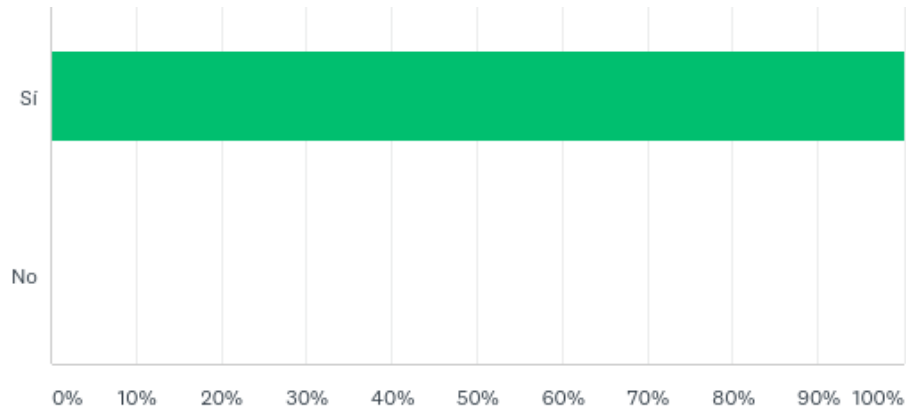
9. Us assegureu que els projectes que porteu a terme estiguin alineats amb les polítiques (de drets humans, ambientals...) i la legislació del país on opereu?

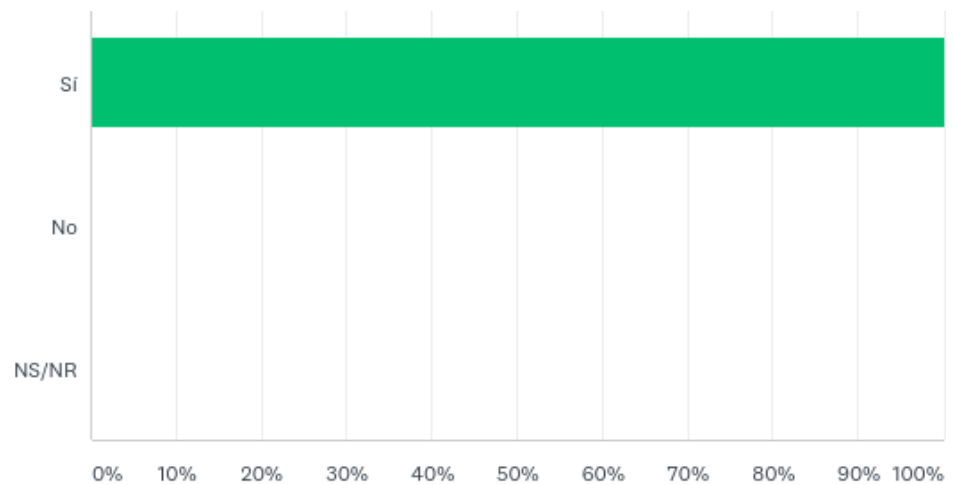
10. Quin procés de selecció heu seguit per escollir el/s projecte/s portats a terme en països en vies de desenvolupament així com els territoris on s'actua?

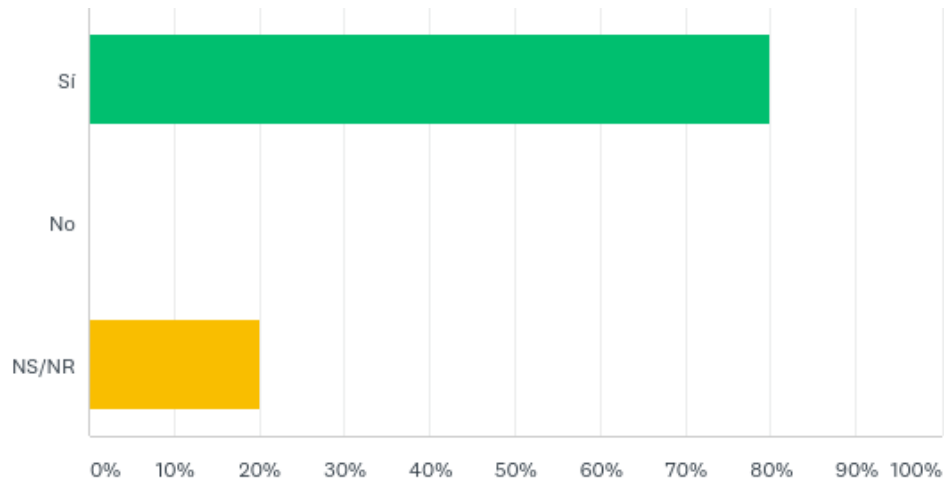
11. Coneixeu els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)?

12. Teniu en compte l'acompliment o alineament amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) en l'execució o avaluació del projecte?

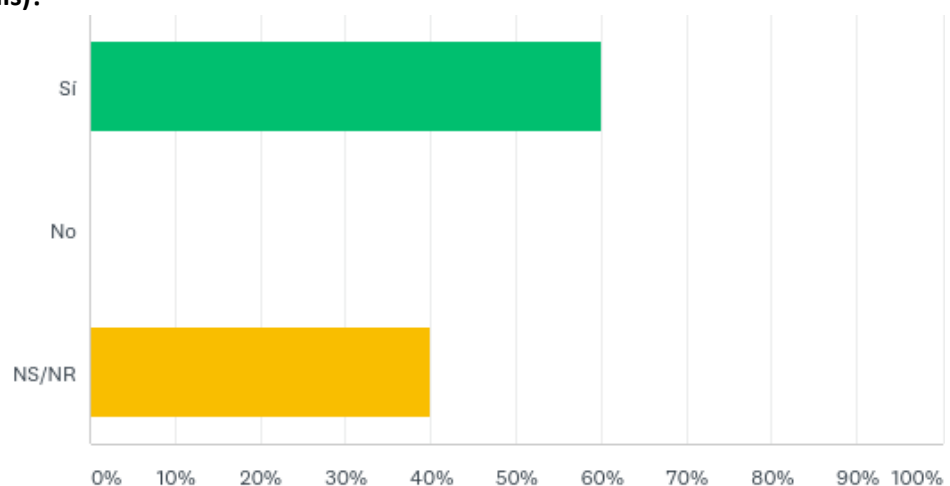
13. Creieu que els projectes que desenvolupa la vostra universitat ajuden a mitigar o adaptar-se al canvi climàtic?

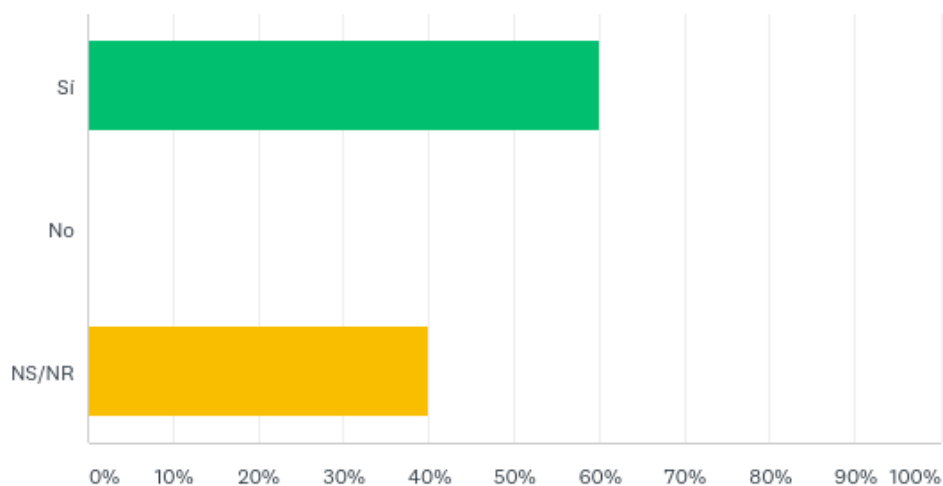
En cas afirmatiu, com?

1. Segons els ODS amb el que estigui alineat
2. Una part dels projectes té aquesta orientació específica (per ex. en energies alternatives, gestió de residus, tecnologies més sostenibles, protecció i recuperació d'espais naturals, etc.)

14. Teniu en compte criteris ambientals en l'objecte del projecte, tot i que no es tracti d'un projecte amb un objectiu clarament ambiental (per exemple, si es treballa per empoderar a les dones de la comunitat, es planteja que el negoci a desenvolupar estigui alineat amb un desenvolupament sostenible en termes ambientals)?

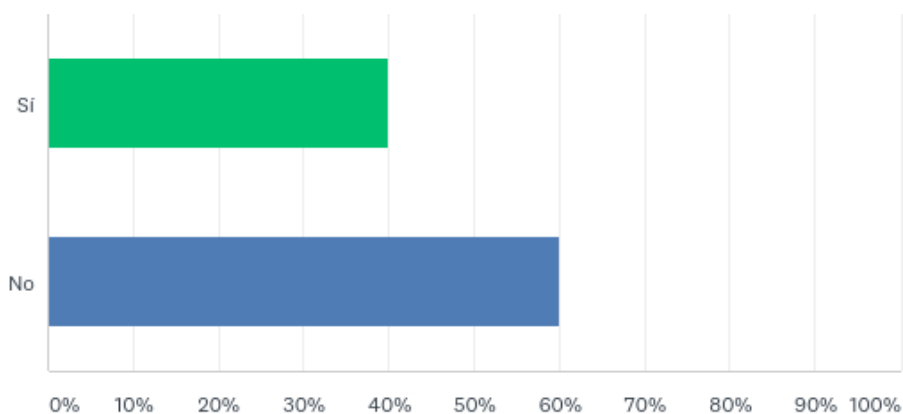
15. Teniu en compte la perspectiva tridimensional de la sostenibilitat (econòmica, social i ambiental) en la realització dels projectes?

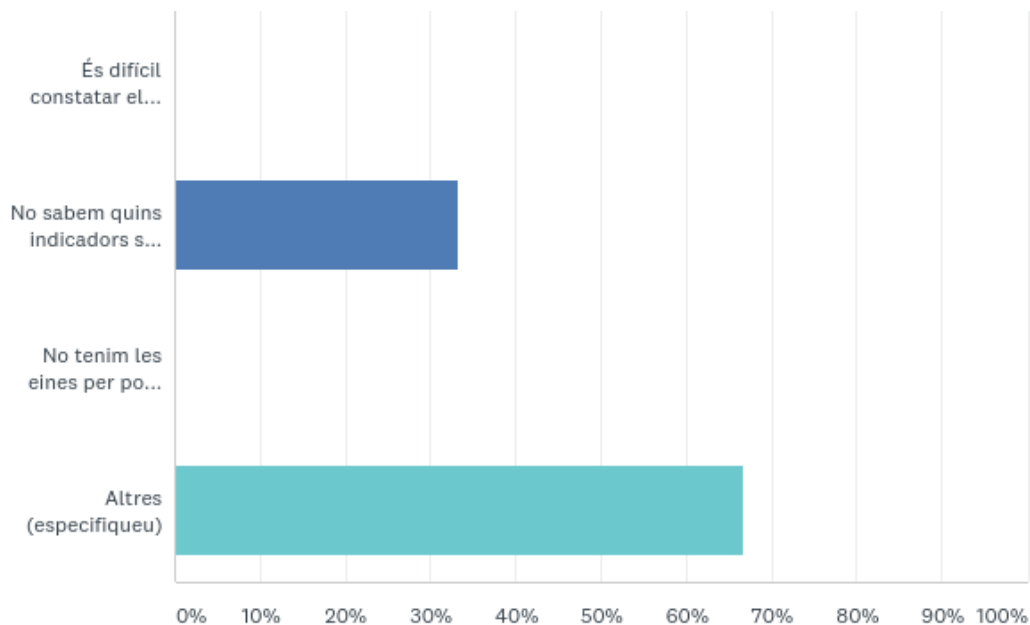
En cas afirmatiu, com treballeu perquè existeixi aquest equilibri?

1. Millora la puntuació del projecte
2. Anàlisi de les perspectives d'impacte en els diferents nivells i etapes de cada projecte

16. Es porta a terme una avaluació dels impactes ambientals i per a les persones tant positius com negatius dels projectes una vegada finalitzats?

En cas negatiu, per què?

En cas afirmatiu, què i com es monitoritza?

1. A través de la justificació i memòria final del projecte
2. En alguns projectes, normalment aquells que són més sostinguts en el temps, es pot anar fent el seguiment i avaluació d'aquests impactes.

17. Per acabar, podeu explicar alguna experiència destacada que s'hagi realitzat des de la universitat en cooperació al desenvolupament i amb quins agents s'ha col·laborat per portar-ho a terme?

1. Projecte Scratch Social UOC amb Uniminuto, Espiral Educativa i Instituto Tomás Marsano. La UOC ha col·laborat amb el Memorial Democràtic, PNUD i l'ACCD en un projecte per a la conservació de la memòria històrica a Colòmbia, Guatemala i El Salvador. Els Estudis de Ciències de la Salut de la UOC són, des d'aquest mes d'abril, un nou centre col·laborador de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) en l'àmbit de la salut electrònica. La nostra universitat s'afegeix, així, a les més de set-centes institucions de tot el món que donen suport als programes d'aquesta organització. Els Estudis de Ciències de la Salut s'ocuparan de promoure l'ús de la salut electrònica a Amèrica per a combatre les desigualtats socials en aquest àmbit, d'investigar l'adopció i l'ús de la salut mòbil entre els països de l'Amèrica Llatina i el Carib, i de desenvolupar cursos de capacitat en telemedicina, amb la coordinació de l'Organització Panamericana de la Salut (OPS), que exerceix d'Oficina Regional per a les Amèriques de l'OMS.

2. Projecte AMAZON-MEM: Sistema descentralitzat de membranes per a la potabilització sostenible del aigua en comunitats amazòniques L'aigua potable com a bé comú. Projecte ABAY MADO 2019: Noves metodologies per a l'aprenentatge competencial en sostenibilitat. Projecte VUDES - Visites universitàries per al Desenvolupament sostenible a Etiòpia
3. La universitat com a tal no és executora dels projectes de cooperació. Sí que ho fa el PDI, PAS i alumnat a través de els propostes que presenta. Com a exemple podem posar la construcció de biodigestors que aprofiten el gas que emeten els residus per poder cuinar de forma totalment sostenible amb l'estalvi que això proporciona a famílies amb pocs ingressos. S'ha comptat amb el suport de les autoritats locals d'Equador i d'una ONGD com a contrapart.
4. Sistees naturals sostenibles i de baix cost per al tractament d'aigua residual a zones urbanes densament poblades i en expansió de l'Índia. Amb l'Aligarh Muslim University i el NEERI. -Valoració ambiental i econòmica per la sostenibilitat d'activitats mineres a Perú i Bolívia, amb la UTO i la PUCP. -Apropiació social de coneixement eco-tecnològic per al maneig de contaminació difusa a aiguamolls de la regió de La Mojana (Colòmbia), amb la Universidad de Córdoba. -Avaluació del potencial de l'energia mareomotriu a l'arxipèlag de Las Perlas (Panamà), amb la UMIP. -Desenvolupament d'eines per a l'avaluació de projectes energètics, amb la Universidad del Zulia (Veneçuela), el CEEPI (Cuba) i l'ONG ESF. -Estratègies per la millora del tractament sostenible d'aigües residuals i residus alimentaris, amb la Universidade Federal de Minas Gerais (Brasil). -Disseny d'una xarxa de clavegueram i tractament d'aigües negres a Juanjui (Perú), amb la Municipalidad Provincial de Mariscal Cáceres-Juanjui. -Milliores en el sistema de monitoratge de la instal·lació fotovoltaica d'Agoïta (Benin), amb l'Association Saint-Camille-de-Lellis i l'ONG Moianès Solidari. -Solar powered cold storage for small farmholders in rural areas of Nepal, amb l'ONG PEEDA. - Autonomia energètica de Kewunor (Ghana), amb la Volta Revival Foundation. - Tecnologia low-cost per promoure la reutilització d'aigües residuals en espais fluvials de zones alt-andines, amb la Municipalitat Provincial del Cusco (Perú).

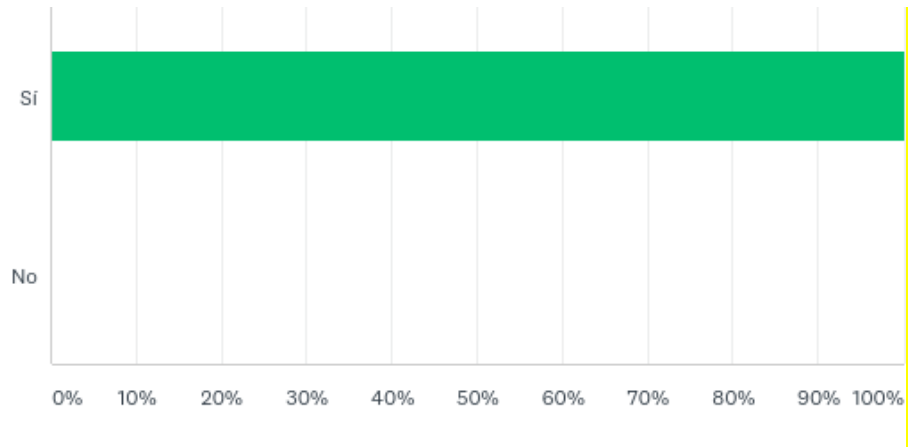
ANÀLISI DE LES ACTUACIONS EN COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT DEL TERCER SECTOR AMBIENTAL DE CATALUNYA A TOT EL TERRITORI

El número total de respostes és 10.

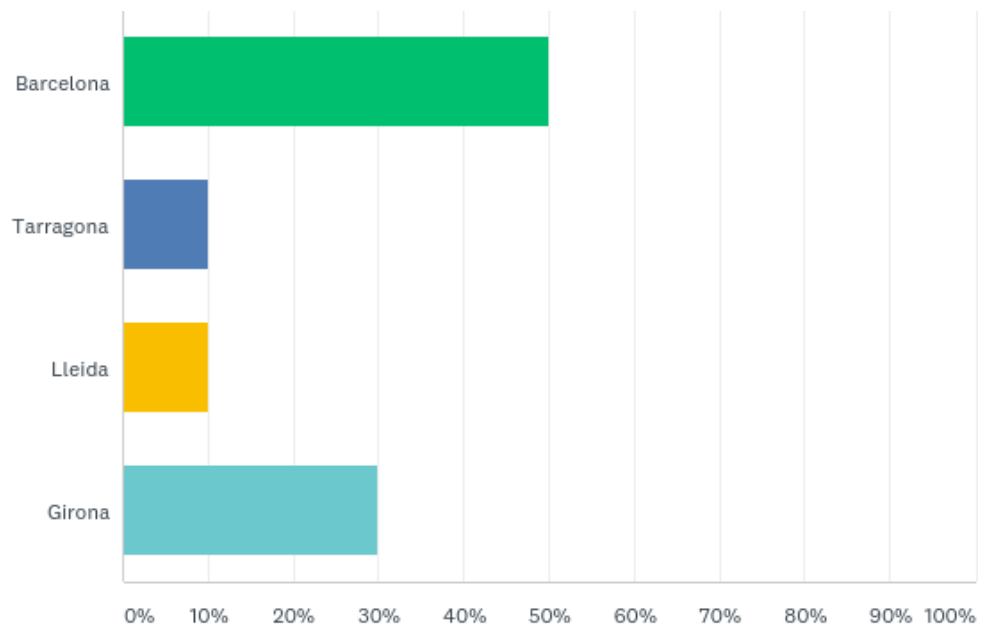
Preguntes 1-5

NOM DE L'ONG	NOMBRE DE PERSONES CONTRACTADES	NOMBRE DE PERSONES VOLUNTÀRIES (TOTAL 2018)	ANY DE CREACIÓ DE L'ONG
Associació Ecoserveis	14	2	1992
FUNDACIÓ EMYS	8	10	2003
Bicicleta Club Catalunya- BACC	2	10	2001
Xarxa per a la Conservació de la Natura	10	1	2003
Escola de Natura de Banyoles	4	20	1989
Associació de Naturalistes de Girona	2	Socis: 250, voluntaris actius: 30	1981
Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny	-	-	1987
Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural, DEPANA	2	20	1976
Associació Taxus, conservació i custòdia del territori	0	8	2018
Associació urbans	5	10	2003

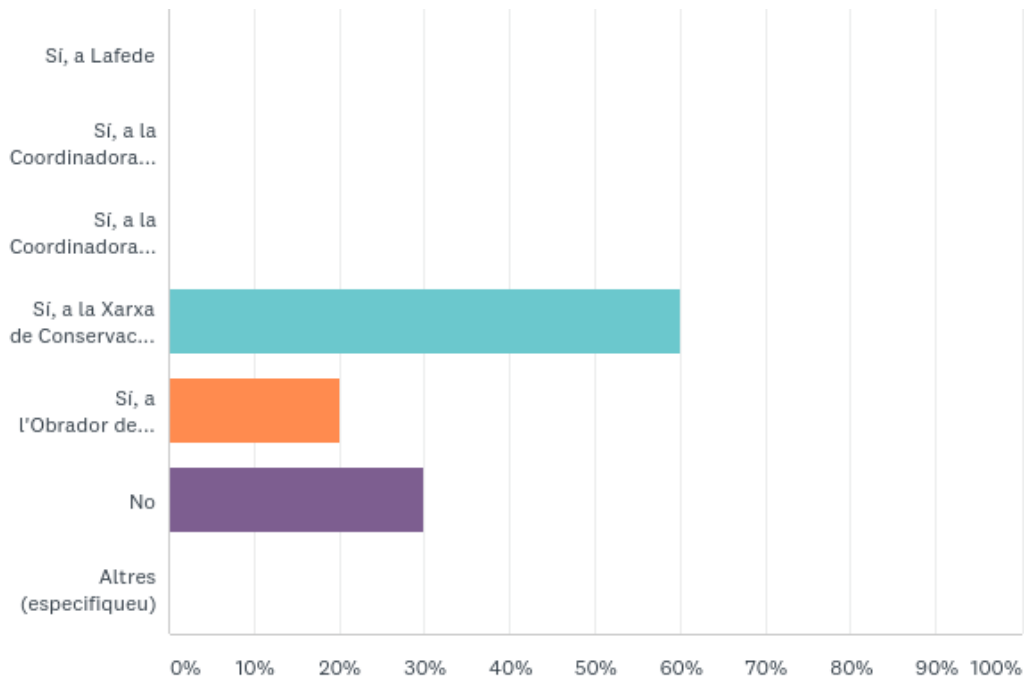
6. Esteu inscrits en el Registre d'Entitats de Medi Ambient i Sostenibilitat?

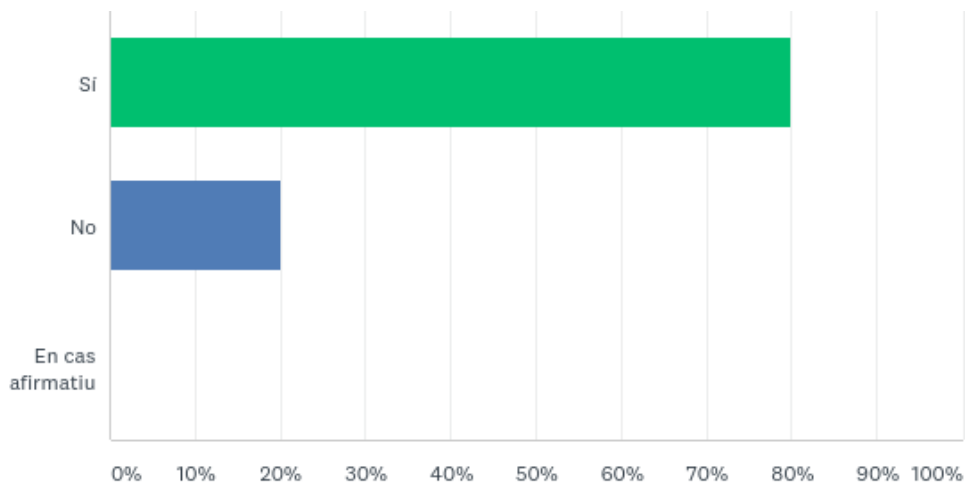
7. A quina província està ubicada la seu central?

8. Esteu adherits a alguna associació que agrupa les ONGs?

9. Participeu en plataformes o espais de trobada per tal de generar intercanvis d'experiències i coneixements?

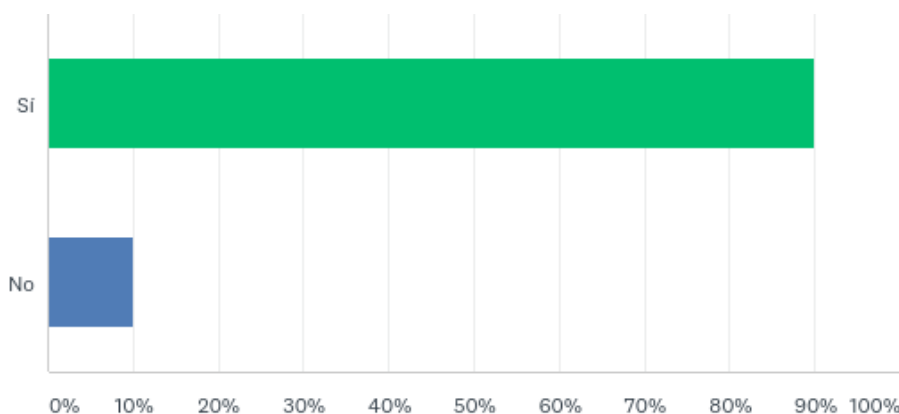

En cas afirmatiu, quines?

1. Mesa de la bicicleta de la Generalitat, Pacte de la mobilitat BCN, Taules climàtiques de totes les administracions públiques.

2. En molts i a molts nivells, des del local a l'internacional.
3. SOS Costa Brava, SOS Pirineu, Aigua és Vida....
4. Setmana de la Natura - Jornades Tècniques del GECCC i el CADS - Projecte Rius
5. XCN

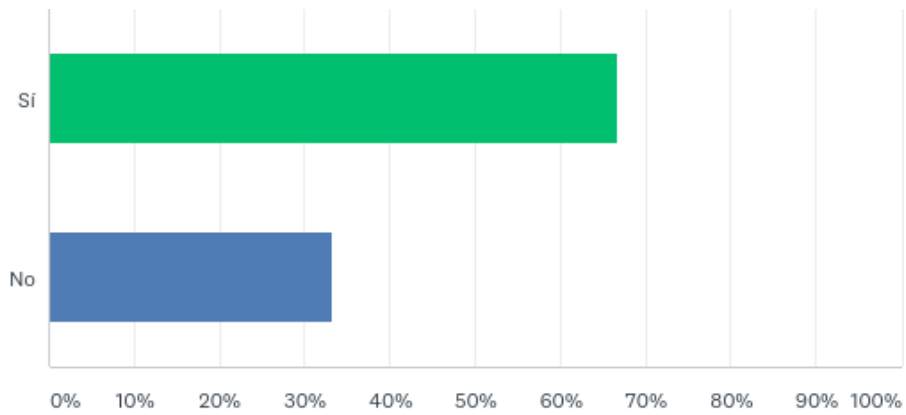
10. Treballeu en xarxa amb altres ONGDs o establiu aliances amb altres agents (sector privat, universitats, etc.) per tal de treballar conjuntament en projectes?

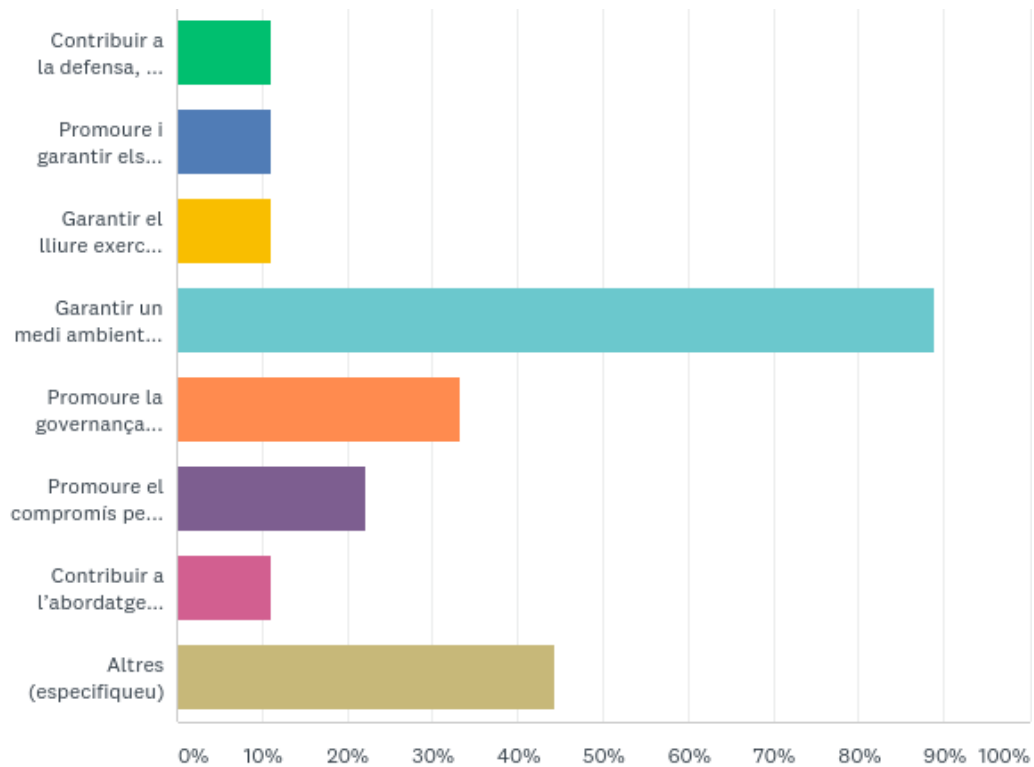
En cas afirmatiu, podeu explicar quines experiències teniu?

1. No tenim relació amb ONGDs però si amb altres agents privats i públics. De fet som una xarxa i, per tant, és intrínsec al nostre funcionament.
2. Conveni amb ajuntament de Banyoles i Consell comarcal del Pla de l'Estany
3. IAEDEN, Limnos, UdG....
4. Pel que fa a treball conjunt amb altres entitats conservacionistes o ecologistes, estem treballant conjuntament en campanyes de conservació puntuals i també en la preparació d'una proposta de Llei de protecció del Montseny, en format d'ILP, que serà presentada el mes de setembre a la Mesa del Parlament. També hem fet petites experiències de col·laboració amb alguns ajuntaments i la Diputació de Barcelona, així com amb organitzacions d'estudiants de Biologia de la UB.
5. En alguns projectes treballem conjuntament amb altres entitats com SEO Birdlife, Salvaguarda Montseny, SOS Costa Brava, Sant Quirze Vallès Natura, etc
6. treballem conjuntament amb diverses entitats que tenen objectius complementaris al nostre. Per exemple amb terra franca, la XCN, projecte boscos de muntanya i col·laborem tan com podem amb l'administració

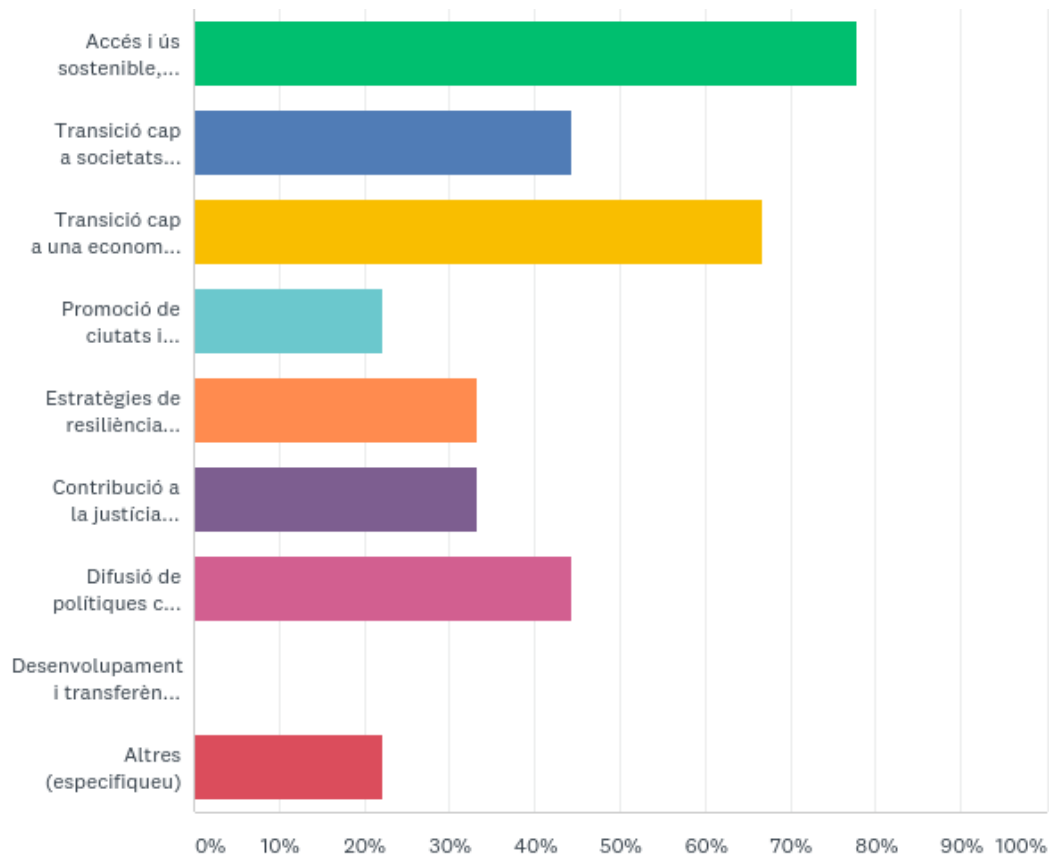
11. Treballeu només en projectes ambientals?

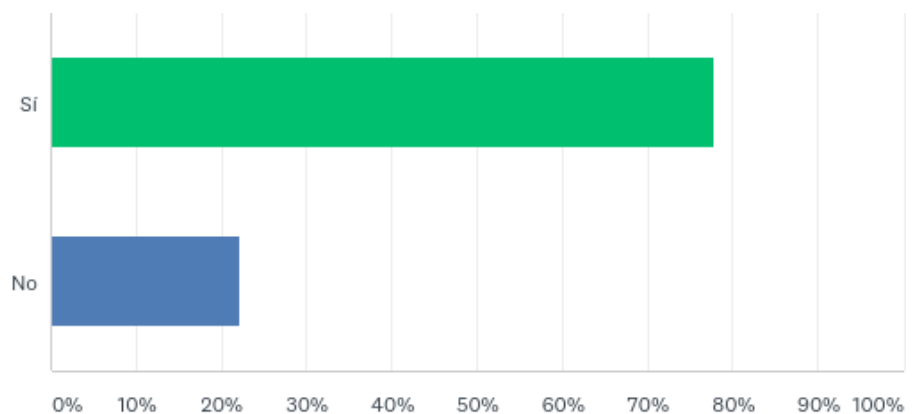
12. En quines d'aquestes línies treballeu?

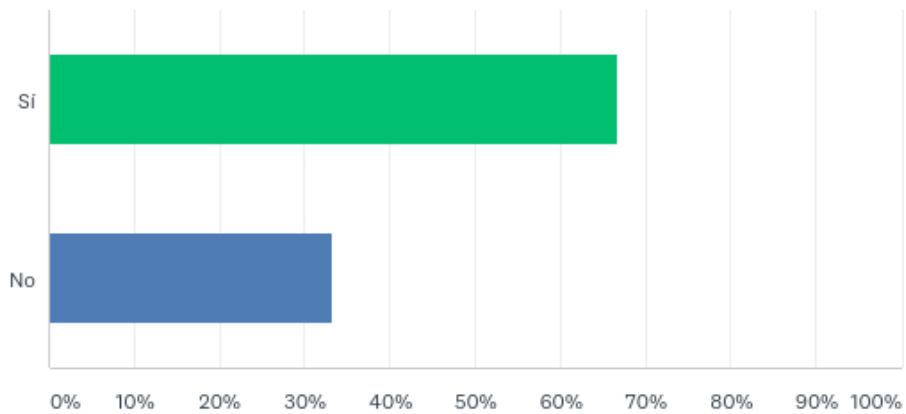
13. Quins d'aquests aspectes ambientals treballeu en els vostres projectes?

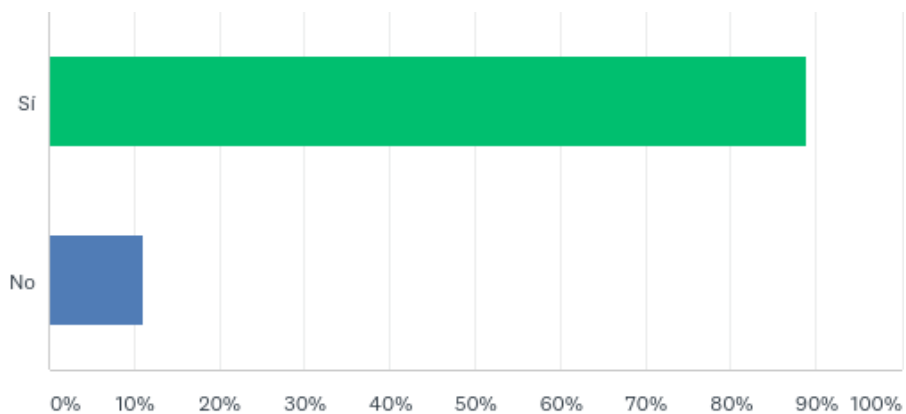
14. Coneixeu els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)?

15. Teniu en compte l'acompliment o alineament amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) en l'execució o avaluació del projecte?

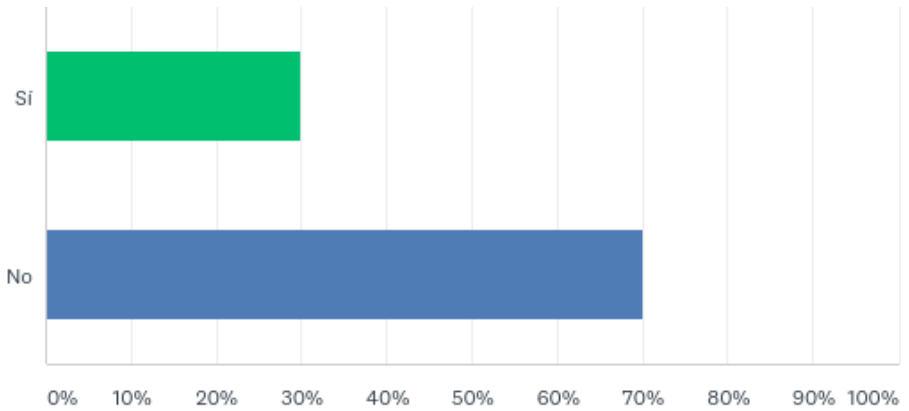
16. Teniu en compte la perspectiva tridimensional de la sostenibilitat (econòmica, social i ambiental) en la realització dels projectes?

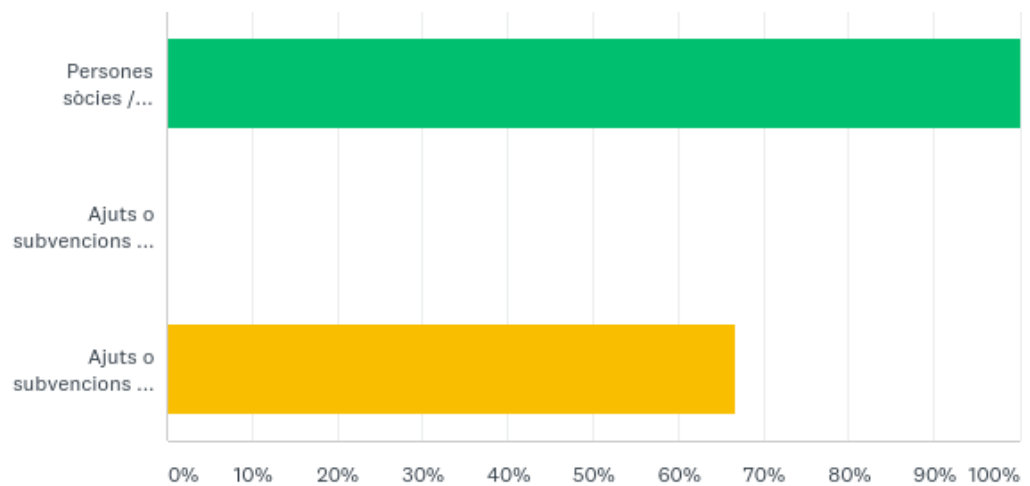
En cas afirmatiu, com treballem perquè existeixi aquest equilibri?

1. L'agroecologia es defineix, precisament, com l'estudi i classificació dels sistemes agrícoles, tot considerant les perspectives ecològica, socioeconòmica i política d'una manera integrada. El seu objectiu bàsic és intentar crear agroecosistemes similars als ecosistemes naturals, que s'insereixin harmònicament a la natura i en la societat.

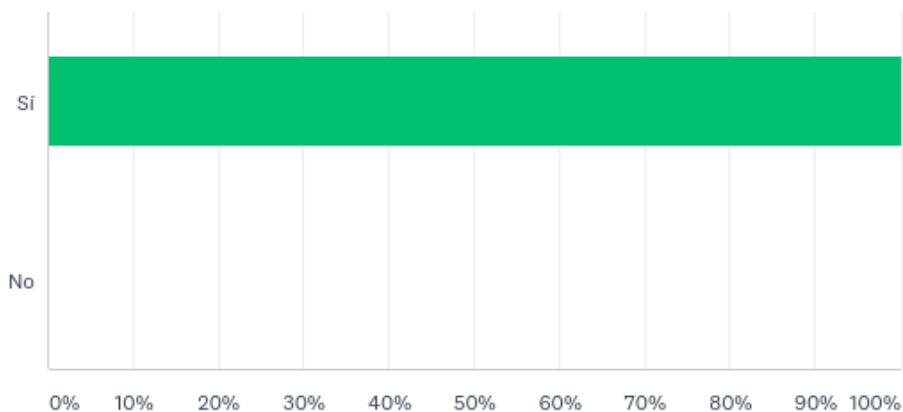
17. Treballeu en cooperació al desenvolupament en projectes internacionals?

17.1 Quines línies de finançament teniu?

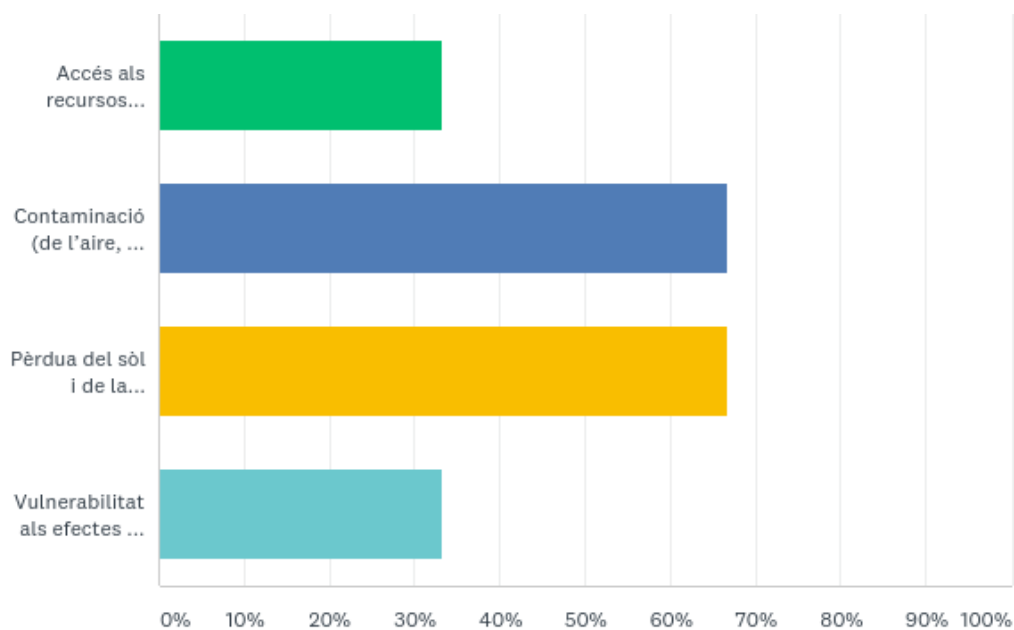
17.2. Pels projectes internacionals, heu creat aliances de col·laboració amb altres agents? (ONGDs, sector privat, universitats...)?

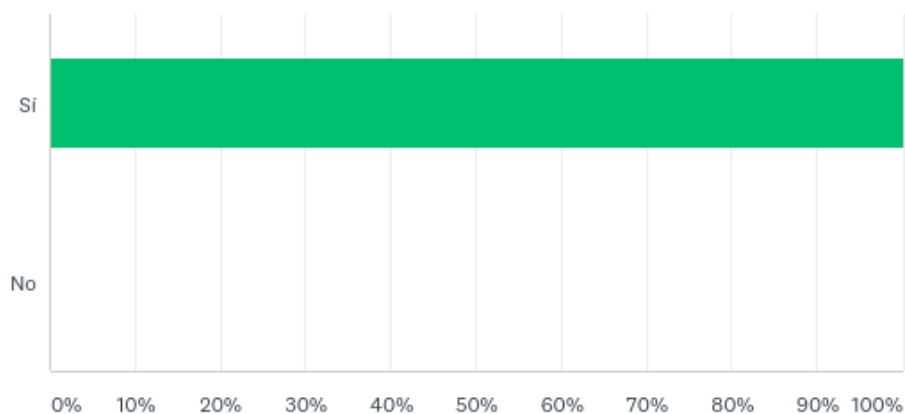
En cas afirmatiu, amb quins agents?

1. Generalitat
2. Formem part de IUCN
3. Tots els socis amb qui participem: terre de liens, De Landgenoten, terre en vue, ecoruralis, ...

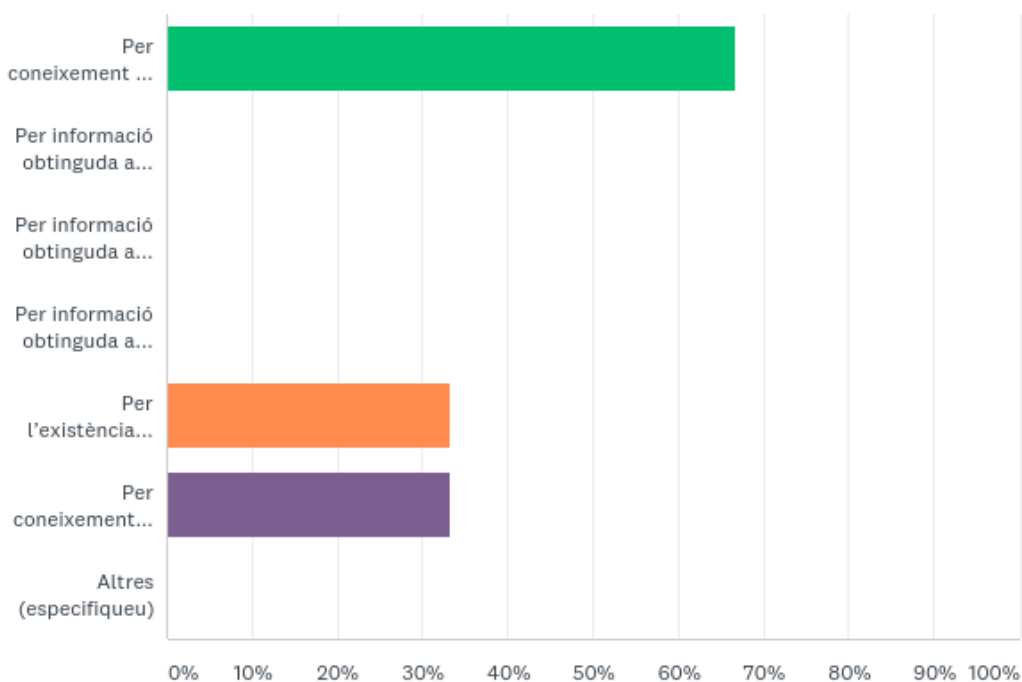
17.3. Quines són les principals problemàtiques ambientals a les que s'enfronta la població en el/s territori/s on opereu?

17.4 Us assegureu que els projectes que porteu a terme estiguin alineats amb les polítiques (de drets humans, ambientals...) i la legislació del país on opereu?

17.5 Quin procés de selecció heu seguit per escollir el/s projecte/s de cooperació al desenvolupament portats a terme així com els territoris on s'actua?

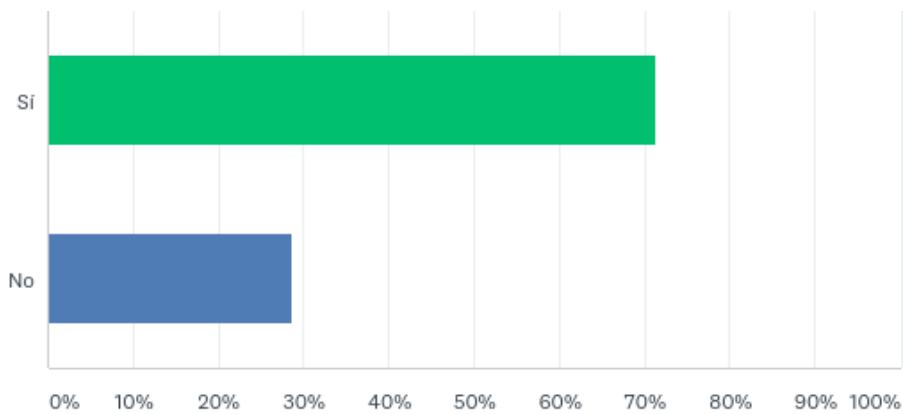

17.6 Podeu explicar alguna experiència o projecte destacat en cooperació i amb quins agents heu col·laborat?

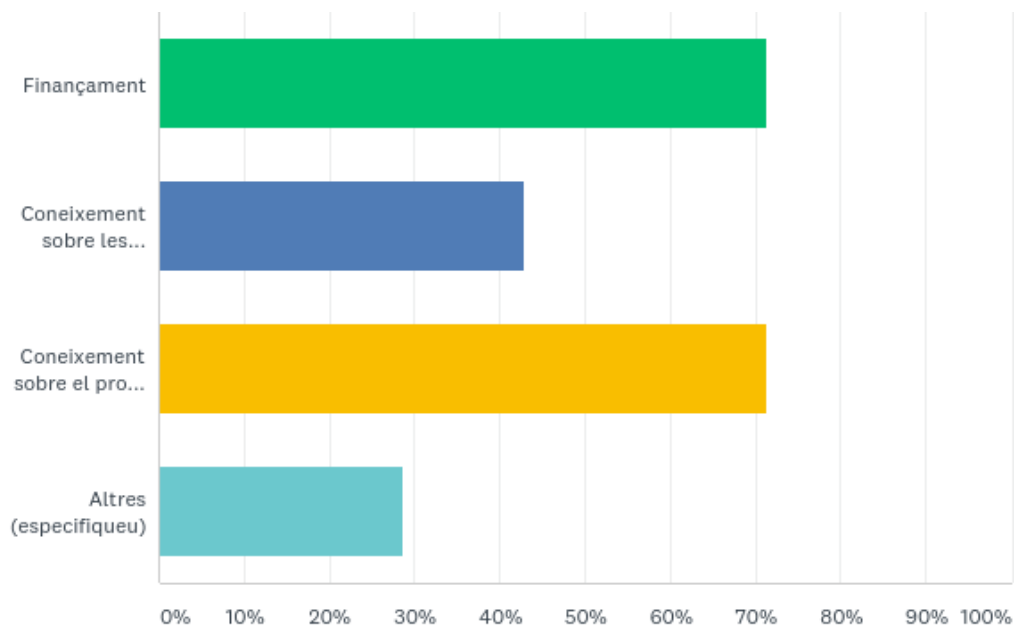
1. Mobilitat: Bicifeina amb el departament de Territori i Sostenibilitat

2. Davant dels reiterats incompliments, l'any 2012, Depana interposa una Queixa/Pilot davant de la Comissió Europea denunciant la insuficient protecció del delta de Llobregat. Per això, va comptar amb l'ajuda de SEO Birdlife pel que fa a estudis ambientals

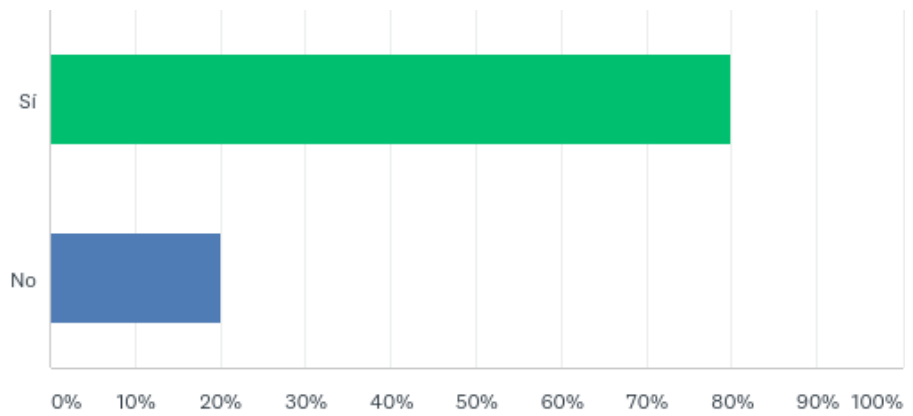
17.7 Estaríeu interessats en treballar en cooperació al desenvolupament si hi hagués la possibilitat de generar aliances entre actors per fer-ho possible?

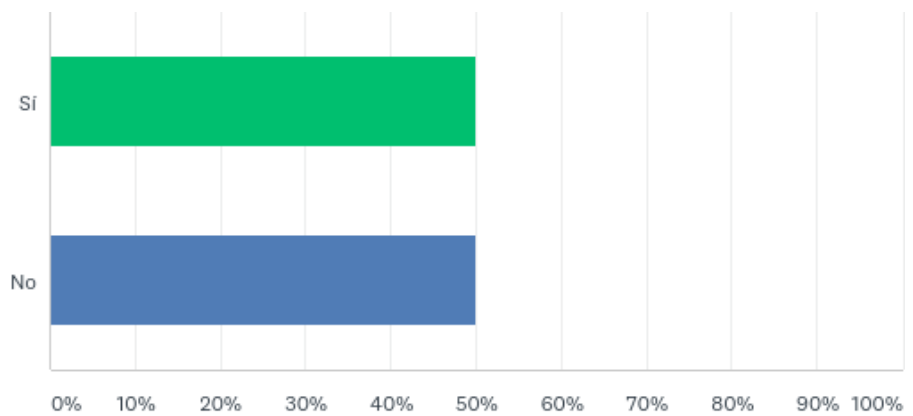
17.8 Què necessitariu per poder treballar en la cooperació al desenvolupament?

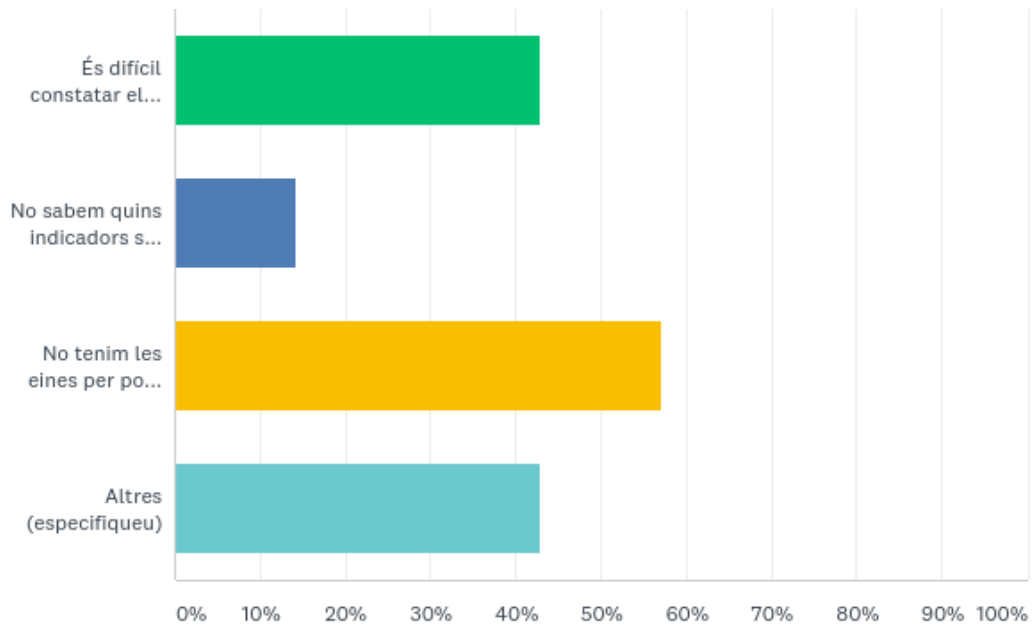
18. Es porta a terme una avaluació dels impactes per a les persones tant positius com negatius dels projectes una vegada finalitzats?

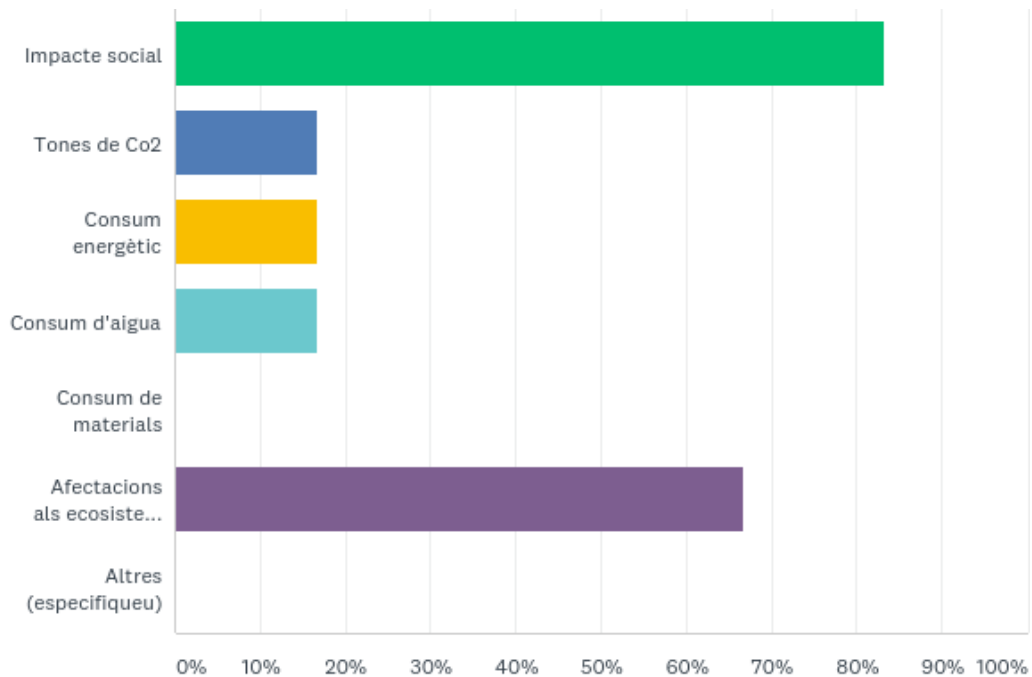
19. Es porta a terme una avaluació dels impactes ambientals tant positius com negatius dels projectes una vegada finalitzats?

En cas negatiu, per què?

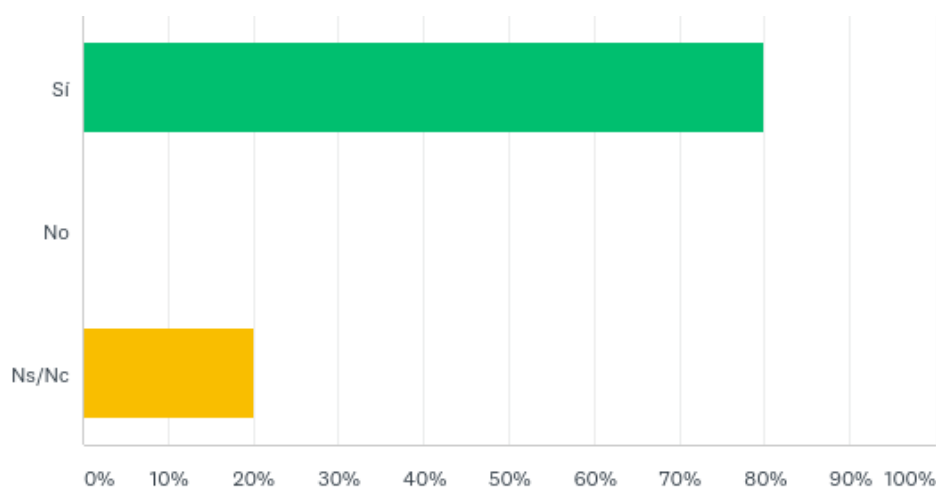
En cas afirmatiu, què es monitoritza?

En cas afirmatiu, com es monitoritza?

1. No sempre ho podem fer perquè manquen recursos però quan podem ho fem
2. Enquestes
3. A través d'estudis ambientals s'estudia l'impacte que suposa la destrucció d'un ecosistema.

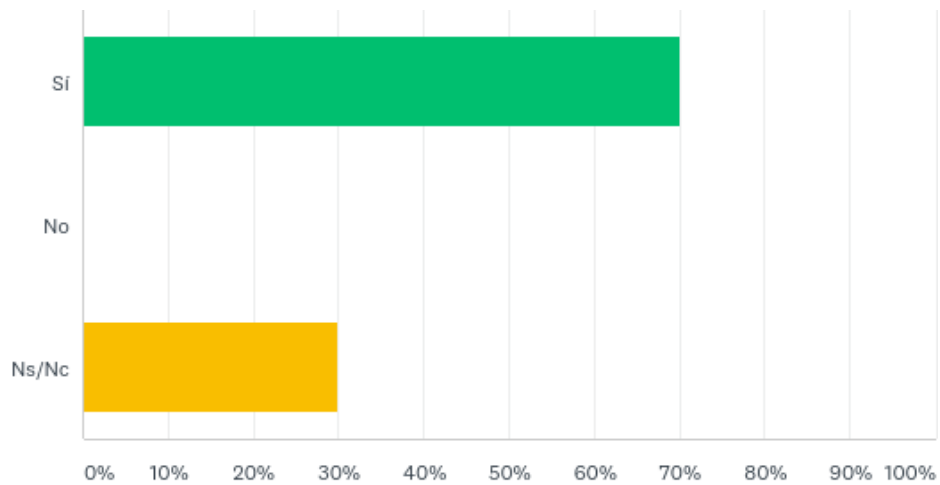
20. Es tenen en compte criteris ambientals en les oficines centrals de l'ONG? (transport utilitzat de personal contractat/voluntari per desplaçar-se, contractació de proveïdors locals, compra de material d'oficina, reciclatge, ús d'energies renovables...)?

En cas afirmatiu, com?

1. Intentem prevenir la generació de residus, reciclem, prioritzem el transport públic, i sempre intentem contractar serveis l'economia social i solidària amb criteris de sostenibilitat.
2. Intentar comprar productes ecològics i de proximitat
3. Mitjançant les polítiques de compres i de preparació d'esdeveniments que decideix l'Assemblea de sòcies i socis i les decisions de la Junta de Govern de l'entitat
4. Reciclatge, reutilització de material, paper ecològic, ús no discriminat de llum, il·luminació de baix consum, reducció de l'ús de plàstic, etc.
5. No tenim oficina central, però si els tenim en compte quan executem un projecte.
6. ocupem un espai compartit amb altres entitats per crear sinergies, reduir costos, fer compres conjuntes.

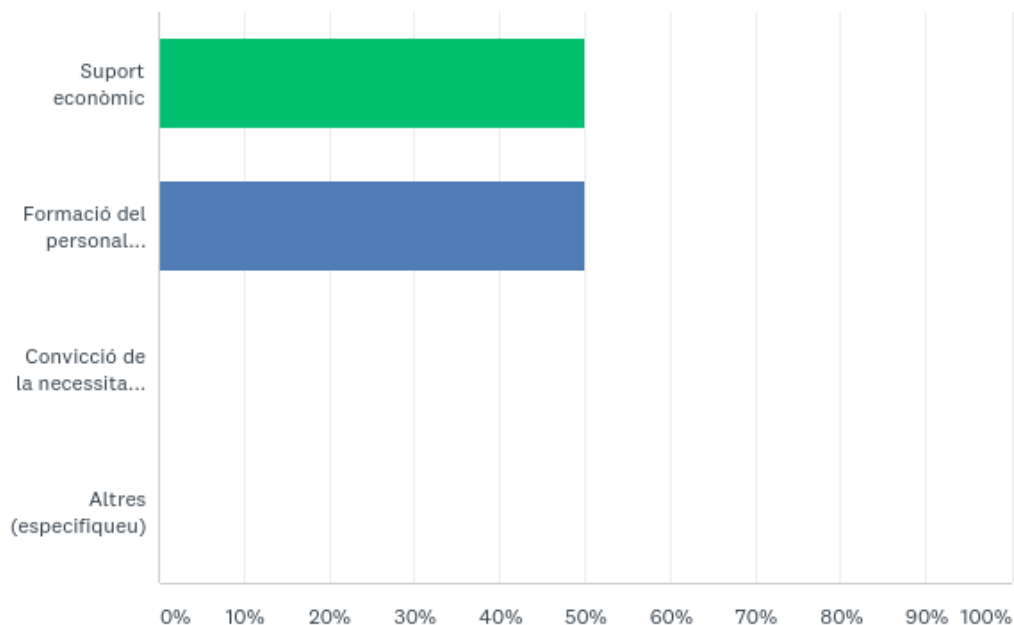
21. Es tenen en compte criteris ambientals en el desenvolupament dels projectes al territori (transport utilitzat de personal contractat/voluntari per desplaçar-se, contractació de proveïdors locals, reciclatge, ús de materials, ús d'energies renovables...)?

En cas afirmatiu, com?

1. Criteris similars als anteriors
2. Intentar comprar productes ecològics i de proximitat
3. Utilitzant el transport públic o els vehicles compartits sempre que sigui possible en els desplaçaments a reunions i prospeccions sobre el territori
4. Bàsicament en els exemples que indiqueu... (transport, proveïdors locals, energies renovables, etc..)

En cas negatiu, què necessitaria l'ONG per integrar criteris ambientals en les oficines i en els aspectes operacionals del projecte?

22. Podeu afegir qualsevol comentari que considereu rellevant en relació al qüestionari

1. Seria interessant poder consultar el resum dels resultats. Creiem clau començar a parlar de justícia ambiental i la responsabilitat que tots tenim en l'externalització a països empobrits dels impactes ambientals de la nostra economia.
2. Estem oberts a qualsevol tipus de col·laboració dins o fora del nostre territori d'acció habitual per a promoure mesures de protecció ambiental i de la recuperació i potenciació d'un sector primari sostenible, que pugui impulsar una economia real i sostenible, a l'hora que malda per conservar els espais naturals.

Rbla. Catalunya 6, pl.2, 08007 **Barcelona**
Av. de Roma 252, 08560 **Manlleu** (Barcelona)
Gran Vía 63, 3º dcha, 28013 **Madrid**

T +34 938 515 055
info@lavola.com
www.lavola.com

